

Nr 2 • 2006 • årgång 29 • 65 kr

www.sydasien.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiver

**Glädjescener
på gatorna
i Kathmandu**

SID 13-16

**Mycket busliv
i mahatmans
unga år**

SID 2-7

**Här är paradiset
för härjade hundar**

SID 2-7

Flera ljuspunkter – trots allt

□ Den tragiska och förfärande situationen med krig och terror i Afghanistan och delar av Pakistan, liksom det meningslösa etniska våldet som under våren åter flammade upp i Sri Lanka, bekymrar oss djupt, och är givetvis föremål för vår uppmärksamhet. Läs Bengt Kristianssons och Johan Mikaelssons insiktsfulla texter i detta nummer av SYDASIEN.

Men det finns också en ljuspunkter som ger anledning till optimism för utvecklingen i södra Asien. Mest glädjande är den demokratiska utvecklingen i Nepal, där ett enat folk visade sig kunna stå emot den diktatoriska kungen och dennes militärapparat. Varje dag strömmar det in nya rapporter om reformer, fredsförhandlingar och försoning. Leif Bjellin och Keshab Bhattari förklarar.

I Bangladesh tycks regeringen äntligen ha insett att man måste stå emot hotet från de extrema islamistgrupperna som låg bakom förra årets bombdåd, och i Indien håller motsvarande hinduiska extremister på att marginaliseras, medan vänstern stärker sina positioner. I min favoritstat Västbengalen fröjdas jag åt att CPI(M) tagit hem segern i delstatsvalet för sjunde raka gången. Angenäm läsning!

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 2/06:

Zac O'Yeah i den unge Gandhis fotspår ..2
Jeev ashram läker plågade juckar8
Ajit Roy om ny indisk maktbalans10
Tövåder mellan Indien och Bangladesh..11
Bombmän gripna i Bangladesh12
Nepal:
Leif Bjellin om dramatiska kampen13
Ögonvittnesberättelse från 25 april....14
Uppgörelsen skapar ny modell16
Resa mellan ytterligheter i Nordöst20
William Smith om Ramayana24
Resebrev från Afghanistan28
Bara vissa krigsherrar bestraffas30
Rapport från WSF-mötet i Karachi31
Kläderna som förstör miljön33
Våldet har åter blossat upp Sri Lanka34
Pakistans kvinnor protesterar36
Afghanska flyktingläger ska tömmas37
Anita Nair skildrar förtryckt kvinnoliv38
Bilder av Assam40

Omslaget:

En av stammisarna på Jeev ashram, en rättplats för New Delhis gathundar.

FOTO: FREDRIK RENANDER

Smygrökning,

Så gick det till när Gandhi var ung

Han var rastlös och beskrevs av sin syster som ett kvicksilver. I skolan, när han var där, tycks han ha varit ointresserad av de flesta ämnen. Bilden av den unge Mahatma Gandhi är långt från den balanserade och samvetsgranna personlighet omvärlden känner honom som. Zac O'Yeah har besökt Porbandar och Rajkot i indiska delstaten Gujarat där mahatman tillbringade sina första levnadsår.

Gandhi som sjuåring.

Tåget mot Porbandar är överraskande tomt när jag vaknar på morgonen – det känns lite som att sitta på rälsbussen mot Dalarna.

Trots att jag inte förstår språket, hänger jag med tillräckligt för att begripa att de två männen som dricker chai i kupén arbetar i Ahmedabad och nu reser hem till någon småstad för att hälsa på föräldrar och vänner som blev kvar när lämmeltåget gick mot stan. Utanför rullar ris- och majsfälten förbi omgärdade av stenmurar, och en enslig vildåsna står bland klipporna och glör melankoliskt efter tåget som rusar förbi likt 1900-talets framtidstro och utvecklingstankar.

En av dem suckar och fäller sedan ett yttrande om sin pappa som lever i det förflutna. Den andre spekulerar över vad jag är för en typ. Jag hör dem säga saker som att "han är en turist" och när jag sluter ögonen för en stund säger de: "Titta, han gör yoga".

– Ska du till Porbandar? Mahatma Gandhi?

En av dem kan hyfsad engelska. Jag nickar.

– Där finns inget att se, säger den pratamme mannen som vägrar tro att någon kan resa till Porbandar på grund av Mahatma Gandhi. Porbandar är en liten stad. Hur visste du hur man tar sig dit?

– Jag bokade en tågbiljett, svarar jag och frågar varför de ska dit.

– Vi har viktiga saker för oss... affärer, säger han efter en pregnant paus och berättar att de handlar i importerade målarfärger.

Inhemska målarfärg flagnar med ens den torkar på väggen säger han och lovordar de senaste årens liberaliseringspolitik som lett till ökad import av västerländska märkesvaror.

"Jag tillbringade min barndom i Porbandar. Jag minns att jag började skolan. Det var med viss svårighet jag tog mig igenom multiplikationstabellen. Det faktum att jag inte minns någonting annat av den tiden än att jag i sällskap med de andra pojkarna lärde mig kalla lärarna vid alla sorters namn, ger en stark antydning om att mitt intellekt måste ha varit trögt och min minnesförmåga outvecklad."

I dessa fyra meningar sammanfattar Gandhi de första sju åren av sitt liv.

PORBANDAR

När tåget kommer fram till Porbandar, som är slutstationen, är det i princip tomt i vagnen: i den ödsliga stationshallen läser jag ett Gandhi-citat som hängts upp i taket:

Porbandars befolkning är tio gånger större än då Gandhi bodde i staden.

skolk och köttätande

”Det är av största vikt att ordningsreglerna i tågvarnarna efterlevs. Jag hoppas och tror att ni förstår att det till exempel är olämpligt att spotta på tågets golv eller att dra i nödbromsen om det inte finns alldeles särskilda skäl” (red. övers.)

På turisthotellet ser jag efter att ha bläddrat i hotellguiden att jag verkligen är den enda gästen och får välja fritt bland deras drygt tjugo rum. Jag tar ett på övervåningen, med en balkong som överblickar Arabiska havet och stranden där stadsbor utträttat morgontoalet. Rummet kostar inte mer än 25 kronor och när jag njuter av havsbrisen från min balkong kan jag utöver stjärter på rad se strandrestaurangen Marine Pepsi, en gigantisk betongelefant som hör till en lekpark på tomtentill, en hammassäng där bad inte rekommenderas, ett lyxigt europeiskt kryssningsfartyg som ankrat i bukten, och en koloni slumhyddor.

Vacker och vitkalkad stadsdel

Gandhis födelseplats ligger i den äldre delen av staden, som är väldigt vacker med sina vitkalkade hus. Gatorna är sig ganska lika, inbillar jag mig när jag går ditåt: Porbandar är inte en av de där städerna som förändrats drastiskt på hundrafemtio år, byggstilen är gammal: palatsliknande köpmannahus blandat med låga vita lerhus med röda tegeltak.

Det var inget stort palats som Gandhis farfars far köpte år 1777, men när jag beräknar bottenvåningens golvyta kommer jag fram till att det nog rör sig om närmare 120 kvadratmeter: känslan av trångboddhet kommer sig av att rummen är så små. Köket är ett av husets större rum med stora fönster, många av de andra rummen är mörka skrubbar.

Med tiden byggdes fler våningar till, så att när Gandhi föddes var det en miniatyrborg med tre våningar. Gandhi hade sitt rum på tredje våningen som öppnar sig ut mot en takterrass och där han tyckte om att hålla till och läsa.

I sin självbiografi nämner han inte många böcker, annat än någon enstaka pjäs som hans far köpt och som pojken fascinerades av – den handlade om en gosse som uppoffrade så mycket för sina föräldrar att han till slut dog.

Son till fjärde hustrun

Genom huset passerar folk hela tiden – en man i saffranskrud och med en treudd, män i Gandhimössor som tystnar för ett ögonblick inför målningarna som föreställer Gandhi vid spinnrocken och hans föräldrar **Putlibai** och **Karamchand**. Gandhi var yngst och föddes efter att pappan äktat sin fjärde hustru, ett äktenskap som resul-

terat i fyra barn. Från tidigare äktenskap hade han några döttrar, men det var först med Putlibai som han fick söner.

Plötsligt hör jag gälla stämmor. In kommer två busslaster européer – turister från lyxkryssaren som ankrat i Porbandarbukten – beväpnade med diverse elektronik. Där under de grönmålade takbjälkarna i skumrasket samlas de kring ett stort illrött hakkors på golvet, ”it was in this room exactly at the place bearing the Swastika mark that Putaliba gave birth to Mohandas” (det var i det här rummet, exakt på platsen med svastikan som Putaliba födde Mohanda).

– Den här svastikan betyder inte det ni tror, säger guiden på tyska, för svastika är sanskrit och betyder lycka.

En av damerna i turistgruppen väser att

oavsett vad hakkorset betyder för indierna är det smaklöst att visa upp för turister.

Guiden känner att den kulturella klyftan inte är överbryggad så hon förklarar att hinduismen har symboler som funnits många tusen år innan de kom till Europa: svastikor förekom till exempel inom Induskulturen – som denna region var del av för 4000 år sedan – och har förknippats med Shiva, förgöraren. Det europeiska hakkorset som politisk symbol är ett mycket senare fenomen.

Jag undrar om dessa tyskar vet, eller om deras guide berättar för dem, att Gandhi skrev till Hitler i september 1939: ”Det är tämligen uppenbart att ni är den enda personen i världen som kan hejda ett krig vil-

VÄND!

Gandhi föddes i den äldre delen av Porbandar. Huset byggdes till allt eftersom familjen växte och blev till sist en miniatyrborg.

FORTS.

ket hotar att störta mänskligheten i barbari. Är priset värt ert mål, oavsett hur ädelt målet tycks er?"

– De borde tänka mer på våra känslor, säger en rödmosig turist i protest.

Guiden ger upp och berättar i stället professionellt om Gandhis bakgrund: att det på halvön Katiawar fanns hundratals små kungariket, ofta bestående av inget mer än ett palats och mindre byar som betalade tribut till härskaren. Porbandar, med 15 000 invånare, var en av de större hamnstäderna.

Runt knuten från Gandhifamiljens hem ligger furstarnas mottagningssal Darbargadh, nu bara en ruin som stälpts av en jordbävning för ett par år sedan, och man får inte gå in på grund av rasrisken. Det var hit Karamchand gick för att jobba.

"Rastlös som kvicksilver"

Mohandas sex år äldre syster **Raliat** brukade sitta barnvakt, och står för en av få beskrivningar vi har av honom som mycket liten:

– Han var rastlös som kvicksilver, kunde inte sitta still minsta lilla stund. Han var antingen tvungen att leka eller ränna runt. Jag brukade ta med honom för att titta på de vardagliga sevärdheterna på gatorna: kor, bufflar och hästar, katter och hundar. Han var enormt nyfiken. Så fort han fick en chans gav han sig på djuren och försökte bli vän med dem. En av hans favoritlekar var att dra hundar i öronen.

Pojken var så busig att han vid ett tillfälle försvann hemifrån i en hel dag, varefter man skaffade en sköterska för att hålla öga på honom. Men när hon vände ryggen till, smet han iväg med några kusiner för att leka med gudabilder i ett tempel, under tiden som prästen sov middag. Prästen vaknade av något oväsen och kände igen Gandhi-grabbarna: när pojkarna förhöordes av en äldre släkting förnekade de allesamt busstrecktet, med undantag för Mohandas som stolt erkände.

I den lilla souvenirbutiken där jag köper på mig en packe böcker, kassetter med Gandhis favorithymner, får jag väganvisningar av museiföreståndaren för hur man går till Gandhis småskola. För att gå dit torde Gandhi först ha gått nerför gatan till Manek Chowk, ett litet torg som omges av

Darbargadh, som en gång var furstarnas mottagningssal, har förvandlats till en ruin. Här arbetade Gandhi för Karamchand.

tre portaler – där en Gandhistaty idag har den centrala positionen – och sedan vikit av åt vänster längs Porbandars huvudgata som numera heter Mahatma Gandhi Road som han bör ha följt så långt som till State Transport Road, beräknar jag och hamnar plötsligt mitt i ett gäng argt demonstrerande stadsbor som skriker det sedvanliga "Ner med regeringen!" eftersom de inte har något vatten i sina kranar. Det är kanske inget under att dricksvattenbrist råder nuförtiden, eftersom stadens befolkning är tio gånger större än när Gandhi levde här.

Stadens kvinnor är fascinerande: många har hela armarna tatuerade och i somliga fall sträcker sig tatueringarna långt upp på halsen. Männen är inte fullt så uppseendeväckande etniska i sina polyesterlångbyxor och nylonskjortor.

Slutligen hittar jag Gandhis skola, en rosa kåk som ligger snett över gatan från busstationen. Eftersom det är examensperiod har polisen slagit en järnring kring skolan för att hejda föräldrar som försöker kasta in fuskklappar genom fönstren.

RAJKOT

Mellan Porbandar och Rajkot, där Gandhi hamnade i sjuårsåldern efter att hans pappa bytt jobb, tog resan på den tiden fem dagar med oxkärra (fyra om man red kamel sista biten från Dhoraji). På vägen bodde famil-

jen utomhus i läger i ödemarken. Om man hade tur kanske man såg en kamelkaravan eller träffade på zigenare som man kunde växla ett par ord med, annars var vägen till Rajkot ödslig och risken var stor att man stötte ihop med stråtrövare.

Nu tar det bara fyra timmar att korsat niton stekande mil av torrt bushlandskap. Det populäraste fordonet är "Rickshaw carrier", en underlig hybrid av en Enfield-motorcykel ombyggd till minilastbil: på flaket kan upp till tjugo passagerare färdas någorlunda bekvämt. Den heta fartvinden sköljer över oss och torkar ut mina näsborrar som efter ett tag känns förkolnade, läpparna spricker upp i ett pussel av torr hud, hornhinnorna blir klistriga så ögonlocken fastnar i halvöppet läge.

Bluffmuseum

Landskapet fläckas av sporadisk gulgrönka och grönbrunsk – vegetation av den typ som överlever mot odds, till och med kaktusarna ser hoptorkade och snåriga ut. Vi rullar äntligen in i Rajkot, där en normal dagstemperatur ligger kring 39°C. Jag äter en aluparata med yoghurt till lunch på en restaurang där personalen bara kan fyra ord på engelska ("Hey!", "You!", "My God!") vilka de använder för att tilltala mig varje gång de går förbi bordet. Stadens turistattraktion, Watson Museum vars

Gandhi som ung...

Indusavdelning jag läst om (i Gujarat har ju många av de viktigaste fynden från Induscivilisationen gjorts) visar sig vara en bluff: Indusföremålen är dåligt utförda kopior och fyller knappt en vitrin. Det finns också några bilder av Mahatma Gandhi. I gästboken har en tidigare besökare konstaterat att: "Ni borde åtminstone damma av skräpet om ni har mage att ta betalt."

Jag ger mig i kast med mitt egentliga mål: att hitta spår av Gandhi junior. Jag frågar efter Gandhimuseet och jag frågar efter Gandhis hem, och folk dirigerar mig ständigt tillbaka till Watsonmuseet. Efter att jag gått länge nog i tidsödande cirklar är det en man som förstår vad det är jag frågar efter.

– Menar du Mahatma Gandhis bostad?

Jag nickar ivrigt.

– Det är stängt.

Stängt för idag? Då kanske det öppnar imorgon?

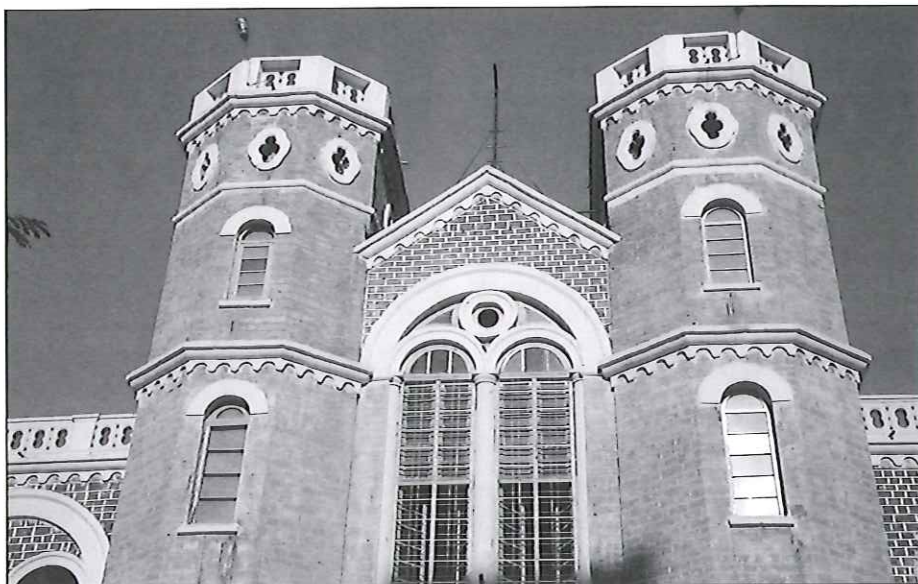
– Nej, det är permanent stängt. Nerlagt. Huset har rivits, förklarar farbrorn. Gå till Watsonmuseet istället.

Jag får honom att peka ut riktningen mot vad som en gång var familjens residens, Kaba Gandhi no Delo och går modstulen in i basarkvarteren på gator kantade av jordnötsgrossister, där Mohandas själv bör ha gått. I Rajkot är namnet Gandhi inte helt ovanligt – snarare tvärtom, jag ser det på flera av affärsskyltarna. Det kanske är ungefär som att heta Persson i Sverige, spekulerar jag.

Vantrivdes i Rajkot

Slutligen hittar jag dock huset, en av få byggnader som är kvar sedan 1800-talet, och när jag kliver in genom porten är det liksom ett mirakel: hemmet är inte rivet utan hyser en blygsam utställning om Gandhis liv. Där sitter en gammal man och frågar mig var jag kommer ifrån. "Sverige, det är ett mycket bra land," tycker han. "Bra att svenskar besöker Rajkot."

I ett rum som jag visas till av den gamle gandhianen, svor Mohandas före Englandsresan inför sin mor att hålla sig borta från lösa kvinnor, köttslig förtäring och rusdrycker. Där finns ett foto av Gandhis advokatkontor (numera är det rivet) varifrån han praktiserade under en kort period, 1902 då han var 32 år. Men han vantrivdes i Rajkot, livet i staden präglades

Kattyawar High School i Rajkot var Gandhis läroverk. I dag heter den nygotiska byggnaden Alfred High School.

av banala intriger och han insåg att det inte fanns några framtidsmöjligheter här. Det finns några bilder av Mohandas i Sydafrika, där han bodde fram till 1914. På ett annat foto träffar Gandhi de brittiska härskarna av Indien, vicekungen och vicekedrottningen – "Mountbatten och Edwinabatten", förklarar museiguide – och det finns också en faksimil av ett brev från den ryska författaren "Tolsrojs", samt ett foto från när Gandhi besökte Sverige.

– Verkligen? När kom han till Sverige?

– Han bodde i Sverige, svarar gamlingen med bestämdhet.

– Är det sant! utbrister jag och inser att jag är någonting sensationellt på spåren.

– Fotografier ljuger inte. Här besöker han sin svenske författarvän Romarolla, säger den gamle och pekar på en skallig man med spetsig huvudform, smalt ansikte, höknäsa och tjock mustasch.

Bilden är lite otydlig. Jag kan för mitt liv inte placera författaren – klädd i frackskjorta och svart slängkappa ser han ut som en korsning av Strindberg och Harry Potter. Bredvid Romarolla sitter Gandhi.

– Nobelpristagare, säger den gamle och drar en nagel över Romarollas ansikte som om han är bitter över att Gandhi aldrig, vare sig i livet eller postumt, tilldelades något Nobelpris.

Senare inser jag att det är 1915 års pris-

tagare i litteratur, och att bilden är tagen hos Romain Rolland i Schweiz.

Jag sitter en stund på gården till mahatmans hem. Förutom det han själv skriver i självbiografen är ungdomsåren skissartade. Från hans sekreterare Pyarelals *Mahatma Gandhi: The Early Phase* som gavs ut på 1960-talet kan man gräva fram fragment, och Tendulkars verk *Mahatma* i fem band ägnar några inledande kapitel åt barndomen. I Gandhis tal och diskussioner, som olika medarbetare nedtecknade, förekommer också antydningar om hur hans ungdomsår kan ha tett sig.

Ytterligare en källa är Upadhyayas *Mahatma Gandhi as a Student* som gavs ut 1965: Upadhyaya var rektor för läroverket i Rajkot och hans bok är en sammanfattning av det lilla som noterats om Gandhi i skolans arkiv. Först gick Gandhi på en försvunnen gujarati-skola som kallades Branch School och låg nära hemmet, men framtiden, insåg alla, låg i att få en examen på engelska och då gällde det att komma in på Kattyawar High School, grundad år 1853 som den första engelskspråkiga skolan i hela Katiawar. Skolan fick frikostiga donationer från halvöns furstar, utan tvekan som en uppmuntran för att deras prinsar skulle behandlas väl.

VÄND!

...och Gandhi som nygift med hustrun Kasturba.

En av hans favoritlekar var att dra hundar i öronen

FORTS.

Den skolan finns fortfarande kvar och är ett gotiskt slott – en vision av ett klassiskt europeiskt läroverk – omgivet av en dammig plan. I dag har läroverket bytt namn till Alfred High School och är en av Rajkots omkring hundra gymnasieskolor.

I tredje ring hade Gandhi enligt närvarolistorna varit frånvarande 128 dagar av 238 möjliga. Betygen var generellt genomsnittliga – pendlade mellan 45 och 55 procent (där 100 procent är högsta betyg). När Gandhi gifte sig i unga år, samtidigt som hans far var sjuk, nådde hans närvaro sina värsta bottennivåer. Vid inträdesprovet till Bombays universitet, 1887, hamnade Gandhi på 404:e plats med följande poäng:

Engelska 89 av 200

Gujarati 45,5 av 100

Matematik 59 av 175

Allmänbildning 54 av 150

Historikern **Ramachandra Guha** skriver i sin essä *The Mahatma's Marksheets* att Gandhi, till skillnad från de flesta indier som skrivit en självbiografi, inte skryter om sin skoltid. Tvärtom erkänner Gandhi att han hade svårigheter med flera ämnen – som sanskrit och geometri – men att han ändå inte "ansågs vara en dummerjös på läroverket". Guha observerar dock att uppsatserna Gandhi skrev i skolan handlade om "fördelarna med ett gott humör" och "en parafrasering av en dikt om hur Jesus visar sig endast för de fattigaste av bönder, inte de rika vars vagnar snabbt rullar förbi", och frågar sig om inte dessa ämnesval på olika vis redan indikerar vad som komma skulle. Sedan påminner han oss om **Albert Einstein**, vars skoltid inte på något vis antydde vilket geni Einstein skulle visa sig vara.

Mot slutet av dagen, när det börjat skymma och alla färger har mjuknat lite från de skarpa ökenbetingade signalfärgerna upptäcker jag att Rajkot har ett förso-

rande drag: alla restauranger serverar glass och det finns till och med sådana restauranger som inte har någonting annat på menyn än glass och milkshake. Det är på sådana ställen de coola ungdomarna hänger kvällstid.

Det finns orsak att misstänka att den unge Gandhi var mer försigkommen och cool, än vad han låter påskina i självbiografien och vad de flesta biografiskrivare tror.

När en av hans medarbetare en gång frågade om hur det var i skolan, ska Gandhi ha sagt:

– Jovisst var det jag som ledaren bland pojarna i min klass.

Han var ofta domare i cricket, dömde ut spelare för regelbrott och löste tvister på planen. Han var en entusiastisk slagman: en skolkamrat vid namn **Ratilal Gheblabhai** mindes att Mohandas var en "hurtig spelare", en bra slagman och juste kastare.

Bildade självmordspakt

Gandhi och en kusin började smygröka och trötta på att lyda vuxna ingick de i ren protest en självmordspakt och började leta efter spikklubbor, vars frön är giftiga. Efter några frön fick de kalla fötter och vågade inte äta fler.

Kanske vore det bäst att stå ut med livet tills man blev vuxen nog att fatta egna beslut. "Jag insåg att det inte var så lätt att begå självmord," skrev Gandhi, "och sedan dess, när jag hör andra hota med självmord har det haft föga eller ingen effekt på mig."

I skymningen vandrar jag nere vid floden som klyver staden: så här års finns bara en rad långsmala pölar av avloppsvatten nere i fåran, men där växer gott om gräs kring bäcken så det här är populär betesmark för stadens boskap. Gräset är frodigt eftersom marken är i bruk som stadens of-fentliga toalett.

Om man vill bli vegetarian för resten av sitt liv, så är det nog rätt taktik att sätta sig här och gnaga på en kotlettrad: med den

ångande bajsodören i näsborrarna kommer man att för evigt koppla ickevegetarisk mat till avföring. Det var också här, utom synhåll för sin familj, som Gandhi utförde vad som skulle komma att bli det första i en livslång rad av experiment. Hans muslimske vän **Mehtab**, som var betydligt starkare och mer storvuxen, övertygade den blivande mahatman om att enda vägen till frihet vore om alla indier blev lika starka som engelsmännen.

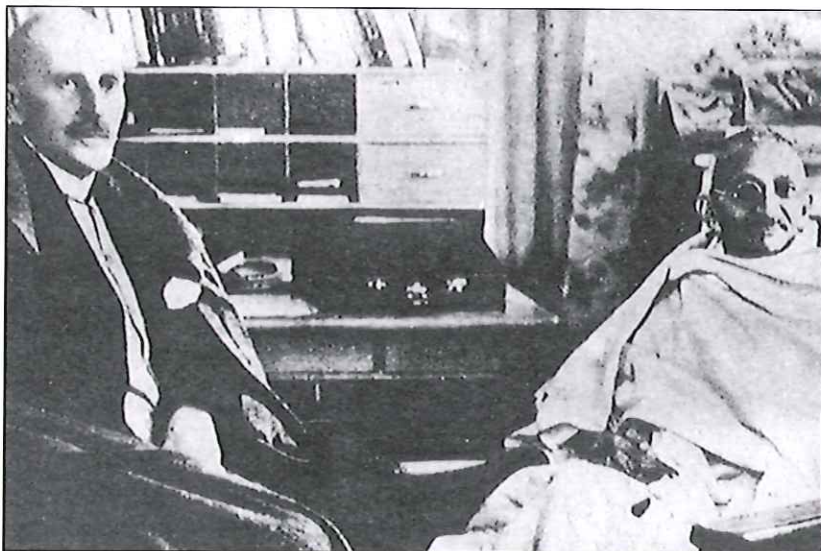
Och vad var hemligheten med britternas makt: jo, sa Mehtab, de åt kött. Gandhi var tveksam till att bryta mot familjens vegetariska traditioner, men å andra sidan var det viktigt med självständighet, så under ett års tid lät han Mehtab bjuda honom på köttmåltider. Den första gången när de här nere vid floden åt getkött blev Gandhi så äcklad att han fick mardrömmar om att en bråkande get fastnat i hans tarmar. Med tiden vandrade han sig, allt eftersom Mehtab lyckades ordna fram mer aptitliga anrättningar, men Gandhi kunde aldrig riktigt förlika sig med tanken på att inte kunna berättä sanningen inför sina föräldrar, så efter en tid lade han av med köttätandet.

Under uppväxtåren i Rajkot genomgick han en rad andra svåra kriser, och som vi läst om i detalj i hans självbiografi: han vägrar att fuska när det är prov i skolan och får sina betyg sänkta, han genomgår själsliga kriser över att han ljuger för sina föräldrar, han stjälar pengar till cigaretter, och den största krisen är kanske när hans far dör medan han själv är med sin hustru. Hans eget första barn dör kort efter födelsen, vilket Gandhi ser som sitt straff.

Det är en komplex ung man som växer upp i staden Rajkot.

Självuppoffring värdig martyrer

Det första pressklippet om Gandhi markerar slutet på hans ungdom och början på hans nya liv. Under rubriken *Departure of a Bania student for England* i Kathiawar Times i juli 1888, beskrivs hur skolkamra-

Många celebriteter ville träffa Gandhi. 1931 sammanstrålade han med 1915 års nobelpristagare i litteratur, Romain Rolland.

Ett annat år mötte han amerikanske skådespelaren Charlie Chaplin.

ter anordnar en sammankomst för att lyckönska "Mr. M.K. Gandhi" som är den första av sin kast från Katiawar som ska läsa juridik i London. Det uttrycks en förhoppning om att "indier som återkommer från England med breddade perspektiv" ska påskynda frams-
 teg och reformer "och återbördla landet till dess svunna storhet".

Gandhi svarar högtidligt att han hoppas att andra ska följa i hans fotspår och genom självuppoffring värdig martyrer ge sig i kast med att förnya Indien. Det var egentligen inte något politiskt tal, utan mer vad som förväntades av situationen – i moderna kretsar i städer som Rajkot hade patriotismen redan fått fotfäste.

Att resan till England var det viktigaste i hans liv på den tiden, står i en intervju som han ger några år senare till brittiska tidningen *The Vegetarian*: "Medan jag var i England, vakade, drack, åt, flanerade, gick i parker, läste – tänkte jag på att jag skulle göra något som jag drömde jag hela tiden om att göra i Indien och vad jag skulle göra om jag kom dit."

Då han befinner sig på passagerardäck och ser Indien glida under horisonten, är han rastlös i sin iver att komma någonvart i landet.

Han är en stolt yngling, son till en premiärminister, gift sedan sex år, far till en gosse. Han vill bli något.

Han är arton år gammal.

GOA

Dr. Sudhir Kakar, vars böcker hör till de mest kända som skrivits om det indiska psyket i modern tid, ägnar sin senaste bok – som är en roman – åt Mahatma Gandhi och hans främsta västerländska lärjunge **Madeleine Slade**. Eller **Mirabehn** som hon kom att kallas i Indien. En av hans hundar kommer fram och nosar på våra tekoppar och försöker knycka ett kex, alternativt hugga tänderna i min bandspelare. Hunden heter Maya.

Målet med att uppsöka dr Kakar som bor i Goa är att komma närmare Gandhi som person, så jag säger: Hur förklarar man att Gandhi, som i sin barndom och tonår var en sådan timid person, som när han skulle hålla tal blev så nervös att knäna skakade och han tvangs överlämna sitt papper med talet till någon annan som fick läsa upp det... Och själv påpekar att han var en ganska medelmåttig student... Ändå förvandlas han någonstans på vägen till denna gigant, som alla inklusive Einstein skrev storslagna hyllningar till... Hur förklarar man det?

– Det är en av de svåraste sakerna att begripa sig på. Jag tror att det är en självtransformering. Den starka karaktär som han är känd för är inget som han fått utan

Goaförfattaren Sudhir Kakar har funderat en hel del på Gandhis personlighet.

vidare. Hur förklarar man hur en person kan omvandla sina största svagheter till sin största styrka? I en patologiserande förklaring skulle detta betecknas som kontrafobiskt: att man rör sig i riktning mot det man är mest rädd för, och försätter sig i de situationer som man fasar inför för att övervinna sin skräck. Men jag skulle inte alls gå efter den tolkningen... eller åtminstone skulle jag inte använda de orden. Jag tror att det delvis handlar om karaktärsstyrka, att välja att möta sina rädslor: Så om han inte klarade av att tala inför folket, så beslutade han sig för att bli en folkets talesman – trots risken att misslyckas. Om han var rädd för fysisk smärta, så utsätter han sig för fysisk smärta. Att genomföra sådant är enormt svårt, och kräver en karaktärsstyrka som... ja, var han fick den ifrån är ett sant mysterium.

När det gäller Gandhi, om man läser de första kapitlen i hans självbiografi...

–...eller om man hade frågat hans klasskamrater vem i klassen som skulle gå de största framgångarna till mötes, skulle ingen ha pekat på Gandhi.

Precis, och fortfarande när han var i fyrtioårsåldern så var det inte uppenbart att han skulle bli den store indiske folkledaren.

– Tja, jag tror ju på att det finns någon sorts avgörande kriser – alltså kriser vilka, om du klarar dig igenom dem, kommer att förvandla dig som person, till exempel när Gandhi vägrar att fuska på rättskrivningstest. Många av episoderna han skildrar i sin självbiografi är sådana avgörande krissituationer, när han är pressad och beslutar sig för att stå emot.

Vilket han alltså kallar för sina experiment med sanningen?

– Precis, hans experiment med sanningen. Jag skulle vilja hävda att de experimenten var krissituationer då han gjorde sina val och definierade sin framtida väg: det här är riktningen man ska följa.

Så du menar att omständigheter tvingade honom att bli...

– Det är en kombination. Om omständigheterna inte inträffar och du bara har din karaktärsstyrka, så tror jag att man förblir lite karaktärslös och ingenting speciellt händer. Men om omständigheterna kombinerar en kris med karaktärsstyrka, då tog åtminstone Gandhi det som en möjlighet till utveckling snarare än tvärtom.

Jag har hört det här sägas av andra, tidigare, att det främst är när man reser till utlandet som man inser saker om ens egen kultur. Har du själv upplevt något liknande?

– Ja, i utlandet inser man vad det innebär att vara indier och vad Indien handlar om. Det är en ganska vanlig erfarenhet.

Varför är det så?

– Om man inte reser långt bort, behöver man inte definiera sin kulturella identitet. När man bor i ett land, behöver man inte fundera över varför saker och ting görs på ett visst sätt. Det är som den där kända anekdoten om araber: om man är arab lägger man inte märke till några kameler – eftersom kamelerna finns överallt där. Medan när man reser till utlandet ställs man hela tiden inför frågor – inte bara om ens tro och tankar, utan mer som att "De tror så här, vad tror jag, eller vad tror indier"... så det är ett konstant ifrågasättande, och man blir medveten om deras tro, gudar, familjer, livsstilar och så vidare samt vad är ens egen livsstil i förhållande. Så det är en typ av konfrontation som sätter igång en process i oss. Så länge man lever här i Indien behöver man inte genomgå den processen: man är en del av landet och man ser inte dess kameler, så att säga. Det är bara ur ett utifrånsperspektiv som allt blir synligt.

Är det en form av förlorad oskuldshullhet? Eller helt enkelt att växa upp? Vad vore det lämpligaste...

– ...sättet att beskriva det? Bli självmedveten, faktiskt. En begynnande självmedvetenhet som också kan vara att förlora sin oskuldshullhet. Resan ut är en sorts helikopter som låter en se sitt eget land, geografiskt, psykiskt, emotionellt och historiskt.

Zac O'Yeah, text och foto

Artikeln är ett utdrag ur arbetsmaterialet till en bok om Gandhi som ges ut på Ordfront nästa år. I höst kommer artikelförfattarens nya bok *Tandooriälgen* ut på samma förlag.

Jeev ashram – oasen för Indiens hunsnade hundar

Klasskillnaderna är stora i Indien, även bland landets hundar. Men i New Delhi finns en plats där kastgränser upphör. Keldjur från överklassen eller gathundar, alla behandlas med samma respekt. Följ med till Jeev ashram, en osannolik marsala av djursjukhus, hundpensionat, adoptionsförmedling och kyrkogård.

Jeev ashram ligger strax norr om huvudstaden, nära den moderna förstaden Gurgaon. Där expanderar kontorshus och shoppingarkader med en vinhunds hastighet. Men i den lilla byn Rajokri pågår livet som det alltid gjort. I utkanten av bebyggelsen ligger torkad kospillning i travar. Kvinnor kommer gående längs den dammiga vägen och på huvudet balanserar de insamlade kvistar.

Vid vägens slut finns en grind. Innanför ligger Jeev ashram, en institution med djurskydd på agendan. Enstaka skall hörs från den stora hundgården. Ett femtontal hundar rör sig lojt medan en man går runt och sopar. Från raden med bås hörs hindi-pop ur en knastrig högtalare.

– Musiken får hundarna att känna sig hemma, skrattar veterinären Kumar Vikas och påminner om hundarnas bullriga vardag. En indisk stad är långtifrån tyst.

Han och ett tiotal medarbetare tar hand om hundar som hittats övergivna, skadade eller sjuka. På Jeev ashram plåstras de om, vaccineras och steriliseras eller kastreras. Efter några dagars vila förs de tillbaka till platsen där de hittades. Men inte alla.

– Valpar brukar vi lätt hitta hem till. Men även fullvuxna hundar adopteras, säger Kumar Vikas.

Ett av båsen är skyltat med texten "Julie". En liten tik av blandras tittar trött upp från golvet. Runt henne kravlar tre små valpar. Hon fördes hit av en kvinna på amerikanska ambassaden som observerat den

För veterinärerna Geeta Khandelwal och Kumar Vikas är arbetet något av ett kall. På ashramets klinik finns operationsmöjligheter och röntgenutrustning för båda små och stora djur.

Indien har en stark och framväxande djurrättsrörelse. På Jeev ashram tas inte bara hundar om hand, Hit förs också kor, åsnor, kameler, katter, ankor och ormar.

dräktiga hunden på gatan utanför. Hon tog med den till Jeev ashram där den kunde föda i lugn och ro.

– Nu är hon steriliserad och ska snart tillbaka. Valparna kommer vi förmodligen att hitta familjer åt.

Varje år adopteras drygt 200 hundar. Barnfamiljer, bönder och fabriksägare som vill ha vakthund, alla slags människor hör av sig. Hundarna är gratis men donationer tas tacksamt emot från dem som kan betala.

– Vi försöker kontrollera så att djuren blir väl omhändertagna.

Middagsdästa jockey

När vi närmar oss ingången till hundgården blir det fart på de middagsdästa jockeyerna. Särskilt kamerautrustningen väcker stort intresse och snart flockas allt från stora bjässar till små hoppiga terrierhundar runt oss.

– Var inte rädda, de lugnar snart ned sig, försäkrar Kumar Vika. Han säger att man är mycket noga med att kontrollera vilka hundar som passar ihop – med varandra och med människor.

Ashramet har plats för sextio hundar. En av dem är boxern Puppy.

– Husse är en tysk affärsman och bor i delstaten Kashmir. När han åker på semester till Europa brukar Puppy inackorderas hos oss.

Inkomsterna från hundpensionatet finansierar arbetet med gathundarna. Det gör

också inkomsterna från veterinärklinik. Medan vi kliar Puppy bakom öronen anländer en patient till den lilla mottagningen vid entrén. En välklädd man håller en pekingseser i famnen. Ögat blev bortslitet av en annan hund i familjen. Det syddes fast och nu ska stygnen tas bort. Hundägarens sällskap, också han mycket välklädd, förhör sig om möjligheten att adoptera. Men han kan bara tänka sig en labrador. Någon sådan finns – förstås – inte. Så gott som alla hundar på ashramet är av brokig blandras.

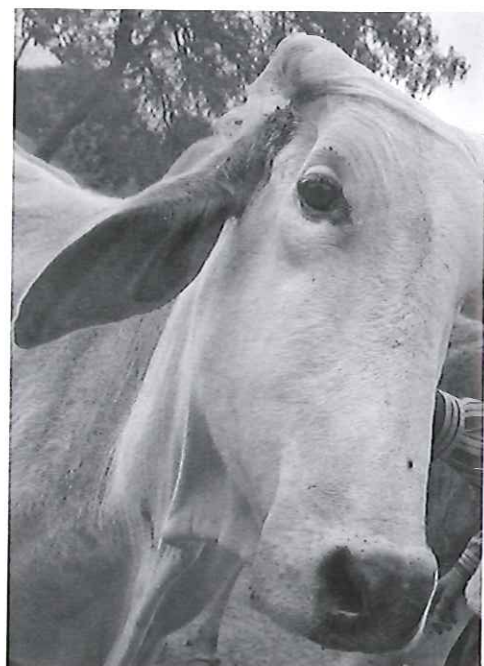
Nästa patient är en hund vars ägare bor i Rajokri. Byborna har upplåtit marken som Jeev ashram ligger på. I gengäld får de gratis hjälp med sina djur.

– Nikkis husse är en regelbunden besökare, säger Vikar Kumar och skrattar.

Han lyfter upp hunden på bordet men Nikki vill ogärna låta sig undersökas. Han morrar och nafsar åt Kumar Vikas som sätter på en munkorg.

Kollegan Geeta Khandelwal dyker upp och fortsätter att visa oss runt. Ashramet tar inte bara emot hundar utan alla möjliga djur: Katter, fåglar, kaniner, ormar, kor, åsnor och till och med en elefant har fått vård. En del djur får också sin sista vila här. På kyrkogården, eller "Garden of eternal peace" som den så vackert heter, vilar ett tusental djur, mest hundar.

Platsen är rofylld men börjar bli trångbodd. Området måste utökas, gravplatserna ger viktiga intäkter.

Polly blev inackorderad 1994. Kort tid efter att hon hämtats blev hon övergiven av sin ägare. Ashramets chaufför råkade se Polly springa runt på vägen. Han ropade hennes namn och hon hoppade in i bilen. Sedan dess är Polly kvar och är ashramets äldsta hund.

Vi fortsätter till byggnaden där operationssalen, röntgen och laboratorium är inrymda. I samma hus finns också Geeta Khandelwas tjänstebostad, ett litet rum inrymt mellan operationssalen och personalmatsalen.

– Jag åker hem till min familj ibland, då kan jag vila, säger hon och ler lite snett.

Utanför dörren till hennes rum ligger

Polly. Hon har lite besvär med ryggen men reser sig och linkar efter Geeta Khandelwal. Polly är en av drygt tio hundar som – av olika skäl – blivit kvar på Jeev ashram. Och inte Geeta Khandelwal emot:

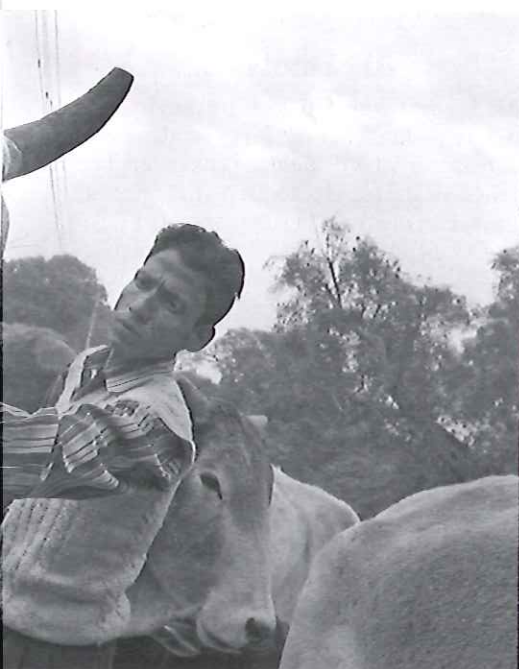
– Hon vakar över mig, säger ”matte” och stryker henne över den vita, tufsiga pälsen.

Vid grinden startar en motor. Kumar

Vikas vinkar farväl och sätter sig bredvid föraren i den mobila kliniken. Nya hundar väntar på New Delhis gator.

Katarina Sandström Blyme, text
Fredrik Renander, foto

Fotnot: Ashram betyder reträtt- och viloplats. Jeev betyder djur.

Jeev ashram

* är en indisk djurrättsorganisation som vill skydda djur och öka medvetenheten om djurs behov.

* grundades 1990 av Lekha Podda, en djurälskande affärskvinna. Hon har själv adopterat flera hundar från ashramet.

* behandlar i genomsnitt 35 hundar per dag, varav 15 är gathundar.

* ingår i ett samarbete med New Delhi stad som innebär att man får ersättning för kastreringen av lösdrivande hundar.

* tar gärna emot volontärer, helst veterinärer med erfarenhet av sterilisering/kastrering och benkirurgi.

* är med i WSPA, World Society for Protection of Animals, världens mest utbredda djurskydds nätverk.

* har en hemsida:
www.jeevashram.org

*Kumar Vikas
injicerar medicin.*

Rena hundlivet

Majoriteten av Indiens hundar föds och dör på gatan. De lever ett hårt liv, särskilt i storstädernas trafikchaos. Många blir påkörda och avlider, eller blir offer för svåra benbrott. Hundarna är också ett sanitärt problem. De förökar sig snabbt och sprider bland annat rabies. Indien har flest fall i världen och varje år dör omkring 30 000 människor av den fruktade sjukdomen.

Tidigare avlivades hundar i stor skala men 2001 kom en lag som förbjöd dödandet. I stället infördes program för födelsekontroll liknande det Jeev ashram erbjuder.

Sällskapshundar blev ett begrepp först i och med engelsmännens ankomst. Arvet från kolonistörerna lever kvar men hos en begränsad del av befolkningen.

Utländska raser är populärast men det finns ett gryende intresse för landets egna, sällsynta raser. Nu pågår flera försök att förbättra stammen på hundar som kanni och rajapalayam.

Sjunde raka valsegern för CPI(M) i Västbengalen

Kolkata 18 maj 2006

Indisk politik förefaller ha trätt in i en ny och säregen fas i och med resultaten från valen till de fem delstatsparlamenten i Västbengalen, Kerala, Tamil Nadu, Assam och Pondicherry. Vad man nu kan skåda är en unik maktbalans mellan de dominerande politiska blocken.

Genom sin fullständigt överlägsna sjunde raka valseger i Västbengalen, och sitt erövrande av makten i Kerala (tillsammans med allierade partier), behåller kommunistpartiet CPI(M) sin roll som mest betydelsefulla stödparti till den av kongresspartiet ledda koalitionsregeringen (Förenade Progressiva Alliansen, UPA) på riksplånet.

Kongress-stöd åt DMK

I Tamil Nadu däremot har segraren i valet, det starka regionala partiet DMK (Dravida Munnetra Kazhagam), lett av **M Karunanidhi**, visserligen kunnat bilda ny regering, men man är i avsaknad av egen majoritet i delstatsparlamentet beroende av stöd utifrån av kongresspartiet, då detta parti valt att inte ingå i regeringen.

Som en slags reflex gentemot detta har i Pondicherry kongresspartiet bildat regering med stöd utifrån av DMK. Och slutligen i Assam har kongresspartiet efter ett valutslag som visade på dött lopp valt att bilda regering med stöd av en tidigare ledare för det militanta separatistpartiet Bodo Liberation Tigers.

Kongressen och det kommunistiska blocket (CPI-M och CPI) representerar båda konglomerat med endast få särskiljande drag. De dominerar båda av en framväxande övre medelklass för vilken språkliga, religiösa och andra variationer är mindre betydelsefulla. Även om det för de politiska partierna stod mycket på spel, i synnerhet i Västbengalen, Kerala och Tamil Nadu, kunde valen äga rum utan allvarliga våldsincidenter någonstans.

Förtjänsten för detta ska i första hand tillskrivas Valkommissionen som med järn näve såg till att hela den komplicerade valprocessen sköttes korrekt. Som den ledande Kolkata-tidningen The Telegraph ironiskt beskrev saken i en ledarartikel:

”En händelse har förvandlats till en icke-händelse. Avsaknaden av problem blir ett problem. Ingenting alls hände i Kolkata på valdagen den 28 april. I tusenhövdade skaror gick folk och röstade. Precis som det ska vara, kan man säga. Men invånarna i Kolkata har tidigare vant sig vid en helt annan sorts val, där det varit synonymt med våld och gastustrider. Ett val var då en tilldragelse. I år var Kolkatas gator folktomma den 28

Den kommunistiske chefsministern Buddhadev Bhattacharya visar segertecknet sedan CPI(M) den sjunde raka segern i delstatsvalet i Västbengalen.

april, staden såg ut som om det pågick en *bandh* men utan att någonting otillbörligt inträffade. Valkommissionens administrativa apparat fungerade väl och människor gick och röstade... Valet i Kolkata visar tydligt hur man framgångsrikt lyckats rena den demokratiska processen.”

Materiella förbättringar

Gissningar och spekulationer kring betydelsen av det nyvunna samförstånd som råder i valmanskåren missar emellertid oftast den viktigaste faktorn bakom detta, nämligen den minskade omfattningen av sammanstötningar och konflikter av ekonomisk art på basnivån.

Något som i sin tur beror på en viss ökning i materiellt välstånd, vilket gjort livet relativt sett lättare för de breda massorna bland folket. Om vi fördjupar oss ännu mer i detta upptäcker vi möjligen att det har mer med teknologiska innovationer än med social ingenjörskonst att göra.

Går vi ett steg längre finner vi dessutom att denna teknologiska uppgradering i sin tur uppnåtts inte så mycket på grund av inhemsk företagsamhet utan mer genom den fortlöpande integreringen med världsekonomin, där banden upprätthålls av de så förkättrade multinationella företagen.

Det är dock inget märkligt med det, multinationella bolag, eller imperialistiskt finanskapital över huvud taget, tjänar som drivkraft för teknologisk uppgradering och

integration i eget profitsökande intresse.

Mera förbryllande ur sociopolitisk synvinkel är den omsvängning som skett i västbengalisk politik, där storfinansens och multinationella intressen nu öppet stödjer och välsignar den förment militanta marxistiska formation som utgör CPI(M). Detta som tack för den välvilja man hävdar att man bemötts med av den marxistiske chefsministern **Buddhadev Bhattacharya**, som nu fått förtroende för en andra period som Västbengalens chefsminister.

BJP i motvind

Medan det sekularistiska lägret bevisat sjunder av ny kraft har det hindufundamentalistiska partiet BJP hamnat i bakvatten. I de fem delstatsvalen lyckades partiet inte vinna mer än nio mandat sammanlagt.

Och till detta bakslag ska läggas den ännu större smällen att **Sonia Gandhi** överlägset segrade i ett fyllnadsval till parlamentet, Lok Sabha, från Rai Bareilly i Uttar Pradesh (UP), Gandhi-familjens traditionella bas. Marginalen till motståndaren från BJP uppgick till mer än 400 000 röster. **Vinay Katiyar**, BJP:s ”Hindutva-ansikte” i UP, som alltså ställts emot Sonia Gandhi, kongresspartiets ledare, fick så få röster – mindre än en sjättedel av de avgivna rösterna – att han till och med förlorade depositionssumman som alla kandidater tvingas satsa.

Genom sin seger har Sonia Gandhi, som

Indien och Bangladesh redo närma sig varandra

Att Bangladeshs premiärminister Khaleda Zia väntat fyra år med att besöka Indien visar att goda förbindelser med det stora grannlandet har stått långt ner på dagordningen för hennes regering.

Relationerna mellan de båda länderna har försämrats sedan Khaleda Zia inledde sin tredje period som premiärminister. Zias högerparti BNP leder en fyrparti-konkoalition där de islamiska partierna Jamaat-e-Islami och Islami Okiya Jote ingår.

Men trots de senaste årens konflikter och misstänksamhet tror diplomater i Dhaka att det toppmöte som ägde rum i mitten av mars 2006 kommer att skapa en plattform för bilateralt samarbete i pressande frågor som kampen mot terrorism, nyttjandet av gemensamma vattendrag, illegal invandring, handel och energi.

Handel och säkerhet

Relationen mellan Indien och Bangladesh har alltid varit bättre när det nuvarande oppositionspartiet Awamiförbundet har suttit vid makten i Bangladesh. Indien hjälpte Awamiförbundet när det ledde kampen för att Bangladeshs självständighet från Pakistan 1971. Bangladeshs utrikesminister **M. Morshed Khan** kallade Indienbesöket i mars för en milstolpe för de bilaterala relationerna mellan länderna. Han

nämnde handeln mellan de båda länderna, utnyttjandet av gemensamma vattendrag och säkerhetspolitiska frågor som ämnen som diskuterades under mötet mellan Zia och den indiske premiärministern **Manmohan Singh**.

Bangladesh ville också ta upp landets stora handelsunderskott gentemot Indien. Regeringen väntas arbeta för tullfri försäljning av bangladeshiska produkter till Indien.

– Jag tror att Indien har råd att ta ett unilateralt initiativ och öppna sin marknad för bangladeshisk export, för att hjälpa till att minska handelsunderskottet, sade **Morshed Khan**.

Skydd av terrorister

Ur indisk synvinkel är säkerheten längs den långa och porösa gränsen mellan de båda länderna mycket viktig. Indien hävdar att indiska terrorister och kriminella gäng i dag söker skydd i Bangladesh. Indiska källor säger att Indien kommer att föreslå bland annat ömsesidiga utlämningsavtal mellan de båda länderna.

Khan upprepade under pressträffen det han tidigare sagt – att Bangladesh inte tillåter att några terrorgrupper agerar från landet mot Indien. Indien har tidigare bett Bangladesh att stänga 172 träningsläger som de menar drivs med bistånd av Pakistans underrättelsetjänst. Bangladesh har förnekat att sådana läger existerar.

Farid Ahmed/IPS

Indisk varning till pedofiler

Låt världens pedofiler få veta att de inte ska komma till Indien i framtiden”, sade Mumbai-domaren **P S Paranjape** när han i i mitten av mars dömde två briter till fängelse för att ha utnyttjat gatubarn på ett barnhem som de drev i Indien.

Aktivisterna som arbetar mot utnyttjande av barn menar att Paranjapes uttalande är ett viktigt led i kampen mot myndigheternas slapphet, vilken har gjort Mumbai och Goa till populära resmål för pedofiler.

– Inte ens ett av 10 000 fall rapporteras. Och ännu färre fall leder till utredning, åtal och fällande domar, säger **Yug Chowdhary**, som arbetar för Childline India, den organisation som anmälde de båda briterna, den 62-åriga **Duncan Grant** och den 58-åriga **Allan Waters**.

– Polisen kände till det, men ansåg att barnen samtyckte, trots att sex med minderåriga är våldtäkt enligt lagen. Och de menade att det var ett sätt för barnen att tjä-

na sitt levebröd, säger Chowdhary.

Chowdhary säger att barnen var motviljiga till att vittna eftersom det hotade den lilla trygghet som de hade i sina liv.

– De fick bostad, mat och kläder, så de uthärdade det, säger han.

De båda männen dömdes till sex års fängelse och till att betala motsvarande 270 000 kronor vardera. De efterlystes av Interpol 2001. Waters utlämnades från USA 2004, och Grant spårades till Tanzania, där han hade startat ett nytt barnhem. Han överlämnade sig själv till polisen i Mumbai i juni 2005.

Maharukh Adenwalla, som ställde upp som expertvittne i rättegången, säger att domen är ett budskap om att man ska ta problemet med sexturism på allvar.

– Det visar att myndigheterna kan göra något om de vill, säger hon.

Sandhya Srinivasan/IPS

och allierade partier i Vänsterfronten tagit hem

FOTO: BIKAS DAS/AP

allmänt betraktas som en symbol för Indiens sekularistiska ideologiska samhällstruktur, kommit tillbaka till Lok Sabha för att med emfas bemöta oppositionens kritik gentemot henne för att hon kombinerat ställningen som parlamentsledamot med att samtidigt vara avlönad partipresident. Och för att spä på BJP:s vedermodor ytterligare mördades **Pramod Mahajan**, den mest lovande yngre ledaren inom partiet med en utpräglat karismatisk utstrålning. Mahajan sköts till döds av sin egen bror i en bisarr uppgörelse.

Maoister på frammarsch

Den parlamentariska vänsterns något starkare ställning svarar dock inte mot någon konsolidering av dess ideologiska och politiska inflytande i landet. Det illustreras av att i en parallell utveckling den maoistiska vänstern utökar sina våldsamma aktiviteter i delstater såsom Jharkhand, Chhatisgarh, Bihar, vissa delar av Västbengalen och till och med i Maharashtra.

I vissa områden har olika maoistiska grupperingar framgångsrikt genomfört fritagningsaktioner mot fångelser, överfallit säkerhetspersonal och sprängt polis- och myndighetsfordon. Även om detta pågår bara i begränsad omfattning kan man inte avfärda utvecklingen som tillfälliga incidenter.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Bombmän gripna till sist

Fortsatt politisk oro inför kommande val i Bangladesh

Våren 2006 i Bangladesh har präglats av politisk instabilitet och våldsamma sammandrabbningar på gatorna. Men också av att de ansvariga för höstens bombvåg i landet arresterades. Det rapporterar Anna Gren från Dhaka.

Instabiliteten i landet fick jag personligen erfara när jag en fredag befann mig i Gamla Dhaka för att köpa en cykel. Cykelaffären var belägen mitt emot en moské. Plötsligt blev vi tillsagda av en av moskéns vakter att gå in i butiken, moskébesökarna blev störda av vår kvinnliga närvaro på gatan.

Sedan blev vi även tillsagda av en vänlig själ att vi nog borde lämna området eftersom man efter bönen skulle börja en demonstration i protest mot Muhammedkarikatyrerna. Sagt och gjort, vi begav oss till en marknad där, enligt min bangladeshiska vän, demonstrationståget inte skulle passera. Efter en stund hörde vi dock de karaktäristiska ljuden från skallande slagord. Vi blev tillsagda av folk på marknaden att gå in och gömma oss.

Det var en tämligen obehaglig situation att stå och kika fram mot demonstrationståget och få slagord som "Kill the Danish President" översatta. Demonstrationståget bar även med sig dockor i människostorlek och danska flaggor som senare brändes.

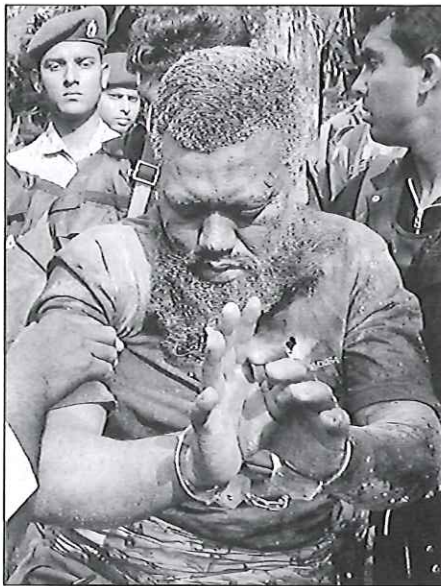
Muhammedkarikatyrerna är bara en av anledningarna till missnöjet på Dhakas gator. Andra våldsamma demonstrationer har handlat om bristen på vatten i olika stadsdelar, de ständiga strömavbrotten samt dieselbristen.

Gripanden spel för gallerierna?

Ledarna för den bannlysta organisationen JMB (*Jamaatul Mujahideen Bangladesh*), **Bangla Bhai** och **Shaikh Abdur Rahman**, har äntligen arresterats. Regeringspartiet Bangladesh Nationalist Party (BNP) ser detta som en stor seger mot fundamentalismen, och menar nu att fundamentalism och terrorism är under kontroll.

Oppositionen hävdar dock att allt bara varit ett spel för gallerierna. Det faktum att Rahman arresterades i sitt eget hem hos sin familj ser man som en anledning till att BNP och RAB hela tiden vetat om var han befunnit sig. RAB – Rapid Action Battalion – har fortsatt sina raider mot misstänkta terrorister och kriminella med resultat som "deaths in crossfire".

Sedan RAB bildades i juni 2004 har in-

Siddiqul Islam, alias "Bangla Bhai" greps av bangladeshiska elitsoldater ur Rapid Action Battalion (RAB) den 2 mars i år.

FOT: JAHANGIR KABIR JEWEL/AP

te mindre än 545 dödsskjutningar ägt rum.

I Kansat, beläget i ett distrikt utanför Dhaka, protesterade invånarna i veckor mot ständiga strömavbrott. Där hade ett system införts med fasta elpriser som steg trots utebliven kraftförsörjning. Demonstrationerna och protesterna slutade med att polisen sköt ihjäl 19 civila.

I Demra utanför Dhaka protesterar man mot den akuta bristen på vatten och el. Även där har våldsamma sammandrabbningar mellan protesterande civila och polis ägt rum. Militären har fått i uppgift att förse folket med vatten, men det fungerar inte till fullo. The Supreme Court Bar Association har uppmanat regeringen att sluta trakassera och attackera dem som protesterar mot vatten- och elbrist.

Röstlängden är ytterligare en källa till missnöje. Anklagelser riktas mot regeringen om att det finns falska namn registrerade på listan. Utkastet till den nya röstlängden visar på 95 miljoner röstberättigade (av en befolkning på 140 miljoner). Men enligt folkräkningsstatistiken kan det maximalt vara 80 miljoner, och realistiska uppskattningar menar att listan inte kan uppgå till mer än 75 miljoner.

Fiffel med röstlängden

Den nya listan har ökats på med 22 procent jämfört med den från år 2000. Befolkningstillväxten ligger på 1,4 procent, men denna ökning av antalet röstberättigade är på hela 4,4 procent. Flera av våra samarbetspartners har heller inte inkluderats på listan, och rapporter i dagstidningarna vittnar om samma erfarenheter från många håll. Dessutom ska enligt gällande lag ingen ny röstlängd läggas fram.

Pajkastningen mellan regering och op-

position fortsätter. Oppositionen med Awami League (AL) i spetsen har anklagat politikerna för att inte göra något åt situationen.

Regeringspartiet BNP har i sin tur anklagat oppositionen för att skapa missnöje och ytterligare förvärra situationen. Efter en av oppositionens protestaktioner, en *hartal*, kallade BNP till massmöte för att demonstrera mot att AL utlyst sin hartal. Man anordnade alltså en demonstration, som naturligtvis blev våldsam, för att protestera mot de våldsamer som inträffade under hartalen. En minst sagt olycklig spiral.

Denna trend förväntas fortsätta och förvärras ju närmare valet, som planeras till januari 2007, kommer. Våld, oroligheter, hartals och demonstrationer kommer att prägla vardagen i Bangladesh under hösten. AL vägrar diskutera med BNP så länge det fundamentaliska Jamaat-partiet är kvar i regeringskoalitionen.

Hartals ställer till problem

Demonstrationer och hartals påverkar människor över hela landet. En hartal pågår oftast från gryning till skymning. Alla partier och olika fackförbund utlyser hartals med jämna mellanrum i protest mot allt mellan himmel och jord.

Den enskilde människan på risfältet eller i köksträdgården kanske inte påverkas i så stor utsträckning, men politiseringen märks även på landsbygden. Hartals och demonstrationer påverkar nämligen människors rörelsefrihet och förmåga att arbeta. Transporter och busstrafik begränsas.

Det är naturligtvis oerhört frustrerande och problematiskt för alla. Hartals i Dhaka innebär för oss på Svalorna, som har vårt kontor i ett område där det pågår mycket demonstrationer och politisk verksamhet, att vi inte kan åka till kontoret. Människor som försöker arbeta trots hartal utsätter sig för enorma risker. Att fastna i demonstrationer eller bland hartalutövare kan leda till lynchning.

Å ena sidan ställer hartals, demonstrationer och de effekter de får till problem för många människor, å andra sidan är kanske denna "gatans demokrati" det enda sättet människor i Bangladesh kan uttrycka sina medborgerliga och demokratiska rättigheter på.

Anna Gren

Svalornas representant i Bangladesh

FOTO: DEEPENDRA BAIRACHARYA/HIMAL

Dramatisk utveckling i Nepal

Kung Gyanendra tvingades till sist ge efter för folkliga protester

Efter en närmare tre veckor lång generalstrejk och dagliga demonstrationer och konfrontationer mellan militär och civilister, gav till slut Nepals självutnämnde och enväldige kung Gyanendra upp sin position. Måndagen 24 april uppmanade han den så kallade sju-partialliansen att återinstallera parlamentet och utse regering.

Under de tre veckor generalstrejken pågick, skruvades de antiroyalistiska stämningarna upp maximalt. Alla skikt av samhället uttryckte på olika vis sitt missnöje med rådande ordning. Även om begynnande brist på vissa varor berodde på maoisternas blockader, bottnade det i sin tur i kungens ovilja eller oförmåga att lösa rådande kris.

Till och med strejkovana högre statstjänstemän gick ut i vilda strejker. Hatet mot kungen blev så stort, att en demonstration i Kathmandu utlyst av de politiska par-

tierna, men förbjuden av militären, räknade med att samla kanske två miljoner människor. Med tanke på att stadens invånarantal är cirka en miljon kan man förstå vilken oerhörd kraftsamling det rörde sig om. Rykten sade också att denna enorma människomassa avsåg att marschera mot kungliga palatset, bryta genom avspärningarna där och eventuellt helt enkelt kasta ut, eller ta livet av kungen.

Till detta ska läggas att också rykten gjorde gällande att några militära förband

VÄND!

FORTS.

avsåg byta sida i konflikten. I varje fall var det ganska tydligt att militären inte hade mycket att sätta emot i det fall massorna skulle bryta igenom säkerhetsanordningarna runt kungliga palatset.

Dagen före denna historiska marsch, sent på kvällen den 24 april, höll kungen sitt tal till nationen i vilket han deklarerade att han gav upp makten. Formellt framställdes saken som sådan att kungen tillät parlamentet att återinstalleras, men i realiteten hade han inget alternativ.

Segermanifestation

Den planerade massdemonstrationen omvandlades nu i stället i all hast till en gigantisk segermanifestation. Folk marscherade runt på gatorna, dansade, sjöng och skanderade antimonarkistiska slagord. Det stod ganska klart att den gnutta support kungen möjligen tidigare haft nu var som bortblåst. En formidabel missbedömning från kungens sida av hur mycket folket var berett att offra.

Ett drygt år av absolut monarkistisk diktatur var därmed till ända. Ett år av osedvanligt hård repression med massarresteringar av oppositionella, fängslande av journalister och kraftiga inskränkningar av fackföreningarnas möjlighet att verka. Från och till har det också rått censur av medier och radiostationer och mobiltelefonnät har stängts ner.

Motiven för kungens maktövertagande i februari 2005, den olösta maoistkonflikten och uteblivna nyval, förblev olösta för att inte säga ännu mer fjärran en lösning.

Av avgörande betydelse för utvecklingen var att de ledande partierna i Nepal, den så kallade sjupartialliansen, och maoisterna i november 2005 träffade en uppgörelse vid ett möte i Indiens huvudstad New Delhi.

Denna uppgörelse i 12 punkter inkluderade en "färdplan", vilken kan sägas enade den samlade oppositionen i synen på hur landets konstitutionella framtid skulle skapas. Häri behandlades sådana praktikaliteter som former för återinstallering av par-

"Shanti! Fred!" Lyckliga nepaleser firar befrielsen tillsammans med turister

FOTO: EMMA PERSSON

lamentet, interimregering, genomförande av folkomröstning om konstitution med mera.

Nyvunnen enighet prövades

Uppenbart styrkt av denna enighet intensifierades partiernas protester i början av detta år och i januari bröt maoisterna en fyra månader lång ensidigt deklarerad vapenvila. Massarresteringar följde, liksom ideliga utgångsförbud och husarrest av ledande politiker och fackföreningsledare.

En verklig test på att den samlade oppositionen menade allvar inträffade när maoisterna hävde en utlyst icke tidsbegränsad blockad av transporter till Kathmandu, till förmån för en av partialliansen proklamerad generalstrejk. Självklart skulle detta också gynna maoisternas intressen, men stoltheten fick stå tillbaka. Det var denna strejk som, med början den 6 april, kom att sluta med att kungen gav upp den 24 april.

Inte att förglömma vid historieskrivningen är partiernas vägran att gå med på ett tidigare erbjudande från kungen om att återupprätta det gamla parlamentet och löften om demokratiska val. Ett erbjudande som gavs bara ett par dagar innan det att han slutgiltigt gav upp. Det tolkades allmänt som ett av hans sedvanliga försök att så split bland hans motståndare.

Konstitutionen skulle enligt detta för-

slag fortfarande vara densamma som tidigare, innefattande kungens rätt att upplösa parlamentet. En eftergift från partiernas sida för den kungliga inviten i detta läge hade inneburit ett mycket grovt brott mot 12-punktsöverenskommelsen med maoisterna, och skulle omedelbart spräcka alliansen. Inviten avvisades dock.

Koirala ny regeringschef

Redan dagen efter kungens slutgiltiga eftergift för demokratiörelsen utsåg sjupartialliansen kongresspartiets ledare **Girija Prasad Koirala** till ledare för den nya regeringen. Och ytterligare en vecka senare var under anmärkningsvärt stor enighet övriga ministerposter också fördelade och utsedda.

Av rimliga skäl var övergångsregeringen till antalet ministerposter rejält bantad, och Koirala själv sattes att inneha bortåt tio mindre viktiga poster förutom försvarsministerämbetet. En regeringsdeklaration förelades parlamentet den 18 maj och antogs unisont. Den lästes upp av parlamentets talman **Subash Nemwang**, då den 83-årige Koiralas hälsa inte medgav att denne själv gjorde det. Det är egentligen först detta dokument som gör Nepal demokratiskt igen genom att skänka folket suveränitet att utse sitt eget styre. Detta styre i sin tur, det vill säga parlamentet, ska ha den utövande

Privilegium få uppleva nepalesiska folkets

Kathmandu kvällen den 24 april 2006

Det låg i luften: något kommer att hända. Kungen skulle hålla ännu ett tv-sänt tal. Den allmänna uppfattningen var att det kunde gå åt två håll. Antingen skulle han utlysa undantagstillstånd. Eller så skulle han göra någon form av eftergift. Det blev alternativ nummer två.

Rusa ut i natten för att ringa till den svenska dagstidningen och berätta att "den där artikeln som jag skickade för några timmar sedan, den är redan inaktuell". Utanför internetcaféet stod en grupp unga män. "Shanti! Fred!" ropade de.

Nyss hemkommen från Nepal fick jag

ofta frågan om jag hade "drabbats av oroligheterna". Drabbats? Näe... Bussarna gick ju inte, affärerna var stängda och läsken började ta slut (fast öl var det fortfarande ingen brist på), men DRABBADES gjorde man inte som utlänning.

Soldaterna och de beväpnade poliserna som flockades i Kathmandus gathörn pekade på oss med sina automatvapen, men inte ens under utgångsförbudet ställde de särskilt många frågor till turisterna. En del av dem flirtade till och med.

Som Nepalvän sedan många år såg jag det snarare som ett privilegium att få bevittna när folket skrev historia genom sin

fredliga resning. Det var ett privilegium att få vara med den 25 april, när jag, syster, svåger och några vänner från den nepalesiska fackföreningsrörelsen deltog i jättedemonstrationen som över en natt förvandlats från protest- till segermarsch.

ALLA VAR DÄR. Unga, gamla, män, kvinnor och barn i hundratalsental. Finaste festsarin bredvid jeans och skinnpaj. Någon spelade trumma, och runtom dansade folk. Flaggor, fanor, banderoller – röda med hammaren och skäran, och kongresspartiets vit-röda.

En del av flaggorna såg ut att redan ha fladdrat över många demonstrationer. En

politiska makten i alla avseenden. Kungen fråntas alltså alla sina befogenheter och privilegier, inklusive sitt skattefrälse, han ska därmed framöver betala skatt som alla andra medborgare i landet. Och framför allt fråntas han befälet över armén.

Denna mycket otvetydiga resolution gör därmed slut på den 237 år långa Shah-dynastins kungastyre. Man talar om Nepals Magna Carta, eller den andra revolutionen (den första var 1990).

Inte längre hinduisk stat

Den 18 maj kommer med all säkerhet att deklarerar som nepalesisk nationaldag. Och de 19 personer som dog för militärens kulor under generalstrejkens oroligheter vill man göra till nationella martyrer.

Veckorna efter installandet av den nya regeringen har ytterligare en lång rad för Nepal radikala beslut fattats. Uppmärksammat är bland annat att Nepal ska vara en sekulär stat och alltså inte som tidigare ett hinduiskt kungadöme. Detta beslut har inte helt oväntat rört upp hätska stämningar bland landets hindunationalister.

Andra beslut är möjligheten till medborgarskaps koppling till modern och inte enbart fadern, liksom att barn kan få moderns efternamn. Det säges också att 33 procent av alla platser i offentlig förvaltning ska reserveras för kvinnor, vilket naturligtvis är en viktig markering även om det lär dröja innan det förverkligats.

Prefixet "Kunglig" tas också bort från alla offentliga inrättnings namn. Det ska således heta "Nepal Army" och inte "Royal Nepal Army" etc.

Den stora utmaningen för nya interimsgovernmenten är dock de fortsatta kontakterna med maoisterna. Färdplanen är förvisso lagd, men innehåller med all säkerhet oklarheter, som kan leda till kontroverser. Båda sidor, de politiska partierna respektive maoisterna, har dock ännu så länge visat ovanligt god samarbetsvilja för att nå konstruktiva lösningar.

Fungerande samarbete

Interimsregeringen har exempelvis beord-

rat säkerhetsstyrkorna att acceptera maoisternas närvaro i huvudstaden Kathmandu, och maoisterna har svarat med att upphöra med sina militära aktioner. En konstitutionsutredning ska tillsättas och denna ska förelägga folket de förslag till konstitution man så ska rösta om.

I denna utredning är maoisterna självskrivna deltagare, men hur många platser de ska ha är inte lika självklart. Uppbackad av omfattande demonstrationer av maoist-sympatisörer i Kathmandu och relativt positiva opinionssiffror, har maoisternas förhandlingsledare **Krishna Bahadur Mahara** i intervjuer gett uttryck för stort självförtroende inför kommande förhandlingar.

Men det hör väl likväl till saken att han måste ifrågasätta sjupartialliansens interimsgovernment på något vis. I stället för en interimsgovernment bestående av det gamla parlamentets partier, förordar han en brett politiskt förankrad rundabordskonferens, vilken i sin tur ska utse en interimsgovernment. Denna skulle sedan utse konstitutionsutredningen.

Mahara uttrycker också en oro för att kungen fortfarande kan konspirera och ställa till problem för regeringen. Men även om det förvisso ligger viss sanning i det, ska det nog ändå mer ses som argument i konstitutionsdebatten, och att han med det vill säga att även en konstitutionell monarkis ceremonielle kung kan ha stort informellt inflytande, vilket då republikens icke-kung saknar.

Militärens lojalitet

Det stora problemet framöver torde dock vara det faktum att den militära ledningen fortfarande är densamma, så när som på att den numera formellt är underställd parlamentet och premiärministern.

Möjligheten för en militär kontrarevolution oroar många, och inte minst maoisterna har uppmärksammat detta och föreslår en sammanslagning av deras egna väpnade styrkor med militären. Den prorojalistiska och högkastiga militärledningen skulle på så sätt späs ut med mer folkliga element.

I det verbala ställningskriget inför förhandlingarna anklagar maoisterna också regeringen för att försöka installera de gamla på partibasis grundade byledningarna i områden kontrollerade av maoisterna. Det faktum att maoisterna kontrollerar en så stor del av landet ger dem naturligtvis ett starkt förhandlingsargument.

Dessutom utgör "befriade" områden den ekonomiska basen för deras verksamhet, som framför allt bygger på godtycklig beskattning av enskilda, företag, banker etc. Själva har maoisterna föreslagit att i stället få del av statskassan till deras verksamhet. Under nuvarande eld upphör och förhandlingar innebär det framför allt medel för lön och förmödenheter till sina soldater. "Får militären statspengar ska minnsann folkarmén ha pengar" – resonerar man.

Mödosam väg väntar

Nepal har anträtt en mödosam väg. Det är ju trots allt så att det i stort sett är samma gamla korrupta politiker som nu ska förvalta den nyvunna demokratin. Och det tillsammans med terroriststämplade maoister. I Nepal råder ingen tvekan om att det ska fungera. Och tecknen i form av mediernas, partiernas och organisationernas uttalanden och ageranden är positiva.

Omvärlden har ett stort ansvar att hjälpa till. FN kanske ska medverka vid val och avvärjning av förband, vilket både partier och maoister i Nepal är positiva till (fast grannlandet Indien är tveksamt till detta). Biståndet måste komma i gång igen, så att inte fattigdom och uppgivenhet drar utvecklingen åt fel håll.

Indien har redan utlovat stora extra bistånd och från svensk sida ser vi fram mot att Sida återupptar sina åtaganden, till vilka hör vattenprojektet i Melamchi.

Och naturligtvis: svenska UD måste omedelbart häva sin avrådan för turister att besöka Nepal. Det har aldrig varit några problem för turister i Nepal, och nu är det extra viktigt med turismens positiva bidrag till utvecklingen.

Leif Bjellin

beslutsamhet i detta historiska ögonblick

äldre herre hälsade Namaste. "Detta är den lyckligaste dagen i mitt liv!" sade han, och så var han försvunnen i vimlet. Inbland steg en visse kör eller applåddåsa. Det var hyllningar till folkrörelsens martyrer.

Ett hav av mänsklighet. Man såg inte början, man såg inte slutet. Kathmandus Ring Road var en enda stor folkmassa som sakta rörde sig medsols.

"Vi har bett folk att börja där de bor och så gå ett helt varv. Men nu är det ju demokrati, så de gör som de vill", sade en av fackföreningskompisarna och skrattade.

Det var också ett privilegium att få vara med ett par dagar senare när sjupartiallian-

sen ordnade ett massmöte vid en utomhusteatr i centrala Kathmandu. Återigen en folkmassa så stor att den inte gick att överblicka. Återigen hyllades martyrer – inte med en tyst minut, utan med en fem minuter lång applåd.

Sedan kungens maktövertagande hade platsen varit förbjudet område för politiska möten, så det låg ett stort symboliskt värde i att kunna samlas just där.

Symbolisk var också folkmassans vägran att acceptera att den nyutnämnda premiärministern på grund av hälsoskäl inte kunde närvara.

Kanske var detta det allra största privi-

legiet: att uppleva folkets beslutsamhet att inte tolerera några dumheter. Dagarna efter kungens proklamation sjöd Kathmandu av glädje och segerrus, men det var en glädje med förbehåll. Den nästan naiva optimismen efter 1990 års folkrörelse lyser med sin frånvaro år 2006. Redan under den första segerdemonstrationen hördes ett tydligt budskap till politikerna i sjupartialliansen: Vi har ögonen på er. Upprepas ni era gamla misstag så går vi ut på gatorna igen. Vi har spillt vårt blod – nu är det upp till er att förvalta det förtroende vi ger er.

Stina Mortensen

Uppgårelsen i Nepal skapar ny modell för konfliktlösning

Den decennielånga konflikten i Nepal, där Communist Party of Nepal-Maoist (CPN-M) med militära medel kämpat mot regeringsmakten är i själva verket uttryck för framväxten av en ny ideologi och en del av en social process som inte kan nonchaleras. Det menar Keshab Bhattarai i denna artikel, där han diskuterar

konfliktens lokala dynamik och speciellt den politiska utvecklingen i Nepal sedan de politiska partierna i november 2005 gick i allians med maoisterna. Den gemensamma kampen för att undanröja enväldet i landet har skapat en modell som kan tillämpas också på andra håll i världen.

Nästan 10 år har konflikten i Nepal pågått mer eller mindre i skymundan, och den har tolkats på så sätt att den avvikande ideologi som CPN-M stått för kommit att särskiljas från den övergripande sociala och politiska processen i landet, även om detta i verkligheten visat sig vara omöjligt. Men när nu ett decennium passerat är det uppenbart att konflikten åtminstone till viss del förändrats och kan ses som en ansats till hur skilda ideer i skilda samhällen kan hanteras i avsikt att utöva "verklig demokrati" och främja fred.

Nepal är ett litet land som omgärdas av Indien på tre sidor och med Kina på den fjärde nordliga sidan, ekonomiskt, politiskt och geografiskt därmed inklämt mellan mäktiga grannar. Icke desto mindre har Nepal en ärorik historia på grund av sin självständighet. Det var ingen lätt uppgift att förbli okoloniserat när nuvarande Indien, Pakistan och Bangladesh utgjorde en brittisk koloni. Istället tvingades Nepal att med vapen kämpa mot brittiska trupper på den tiden. De tappra och modiga nepalesiska soldaternas insatser för att skydda Nepal från kolonialmakten är ännu ryktbara.

Hälften lever i fattigdom

I Nepal i dag är fortfarande cirka 40 procent av befolkningen illitterat. Nepals statistiska centralbyrå uppger i sin rapport från 2004 att läs- och skrivkunskigheten bland män är 63 procent och bland kvinnor 39 procent. En annan rapport, Nepal Living Standard Survey för åren 1995-96, uppgav att halva befolkningen levde i fattigdom. Till följd av konflikten i landet har situationen förmodligen inte förbättrats sedan dess.

Dessutom är Nepal ett flerspråkigt och multietniskt land med många religioner. Av landets befolkning, som 2001 uppgavs vara 23 miljoner, är 85 procent hinduer, 11 procent buddhister, 4,2 procent muslimer och 3 procent utövare av övriga religioner (inhemsk animistisk dyrkan samt kristendom). Det officiella nationella språket är Nepali som talas av 60 procent av befolkningen, men totalt finns det inte mindre än

Kung Gyanendra innan han förlorade sin makt.

FOTO: GOPAL CHITRAKAR/REUTERS

61 skilda folkgrupper i landet. Det är inom ramen för denna mångfald som ett feodalt system och politisk instabilitet spelat en avgörande roll i att skapa och accelerera konflikten i landet.

Låt oss blicka tillbaka på Nepals politiska historia. I 104 år, ända fram till 1950, styrdes landet av familjen Rana, alltmedan kungen bara var en pappersfigur. Det nepalesiska folket införde för första gången i historien ett flerpartisystem det året, och kungen erbjöds ett ökat inflytande i politiken. Dessvärre kapades 1960 flerpartisystemet av kung Mahendra, pappa till den nuvarande kung Gyanendra, som i stället introducerade sitt partilösa så kallade panchayat-system (PPS).

Folkomröstning 1980

Därefter var politiska partier under lång tid förbjudna, men till följd av växande medborgerlig medvetenhet och tryck från personer och partier i exil tvingades kungen 1980 gå med på att genomföra en folkomröstning för att avgöra om ett förbättrat panchayatssystem (Improved Panchayat System, IPS) alternativt ett flerpartisystem skulle införas.

Olyckligtvis resulterade folkomröstningen i en seger för IPS-alternativet, men debatten om ett flerpartisystem kom att fortsätta.

Förändringarna på den internationella politiska arenan, folkets växande medvetenhet om mänskliga rättigheter och det vidgande gapet mellan rika och fattiga ledde fram till att människor åter gav sig ut på gatorna 1990, och krävde panchayat-systemets avskaffande. Så skedde också, och ett flerpartisystem kunde införas för andra gången i Nepals historia. Det var ett tillfälle som kunde ha utnyttjats för att arbeta fram ett nytt system för att omforma Nepal sociopolitiskt, kulturellt och ekonomiskt.

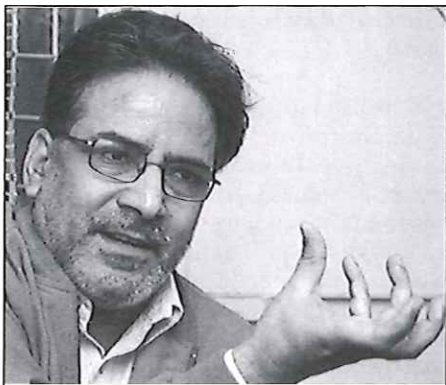
Framväxten av People's War

Med 1990 års seger för *Janaandolan* ("Folkets rörelse") upphörde det autokratiska panchayat-systemet, men samtidigt ställdes man inför nya utmaningar i den förändrade kontexten. Det var viktigt för det nya ledarskapet att bli medveten om stämningarna bland folket och vad tiden krävde.

Den spåda demokratin var i behov av att omsorgsfullt se till att utvecklingen fungerade, men detta var något som de dåvarande politiska ledarna inte förstod sig på. Nepals halvfeodala samhälle var i behov av en rejäl socioekonomisk omstrukturering för att stilla törsten efter förändring bland den stora massan av fattiga människor i avsides belägna landsbygdsområden.

I detta läge framträdde konflikter både inom och mellan partierna, och därigenom spred sig grogrunden till en utvidgad konflikt och framväxten av en "ny ideologi" som del av en social process. CPN-M rådde vara företrädare för denna ideologi. De framställde saken som sådan att för att kunna uppnå målet att göra människor "relativt jämlika" i fråga om tillgång till resurser och verkligt inflytande krävs det drastiska strukturella förändringar. För att nå dithän författade CPN-M redan 1996 en plan i 40 punkter som man överlämnade till den dåvarande Nepali Congress-regeringen ledd av premiärminister Sher Bahadur Deuba.

Förslaget togs dock inte positivt emot,

Pushpa Kamal Dahal, eller Prachanda, ordörande i Communist Party of Nepal (Maoist) under en intervju med tidningen The Hindu på hemlig ort den 6 februari i år.

FOTO: V SUDERSHAN/FRONTLINE

och detta var något som fick partiet att känna sig "segregerat" från landets sociala och politiska utvecklingsprocess. För även om 40 punkts-programmet såg ganska stort och komplext ut var det egentligen endast ett svar på vad tiden och sammanhanget faktiskt krävde i form av en omstrukturering i grunden av det orättfärdiga nepalesiska samhället. Längre fram hävdade man också att i denna situation kunde vad man betecknade som "borgerlig demokrati" inte svara mot folkets behov, utan en total samhällsförändring måste ske.

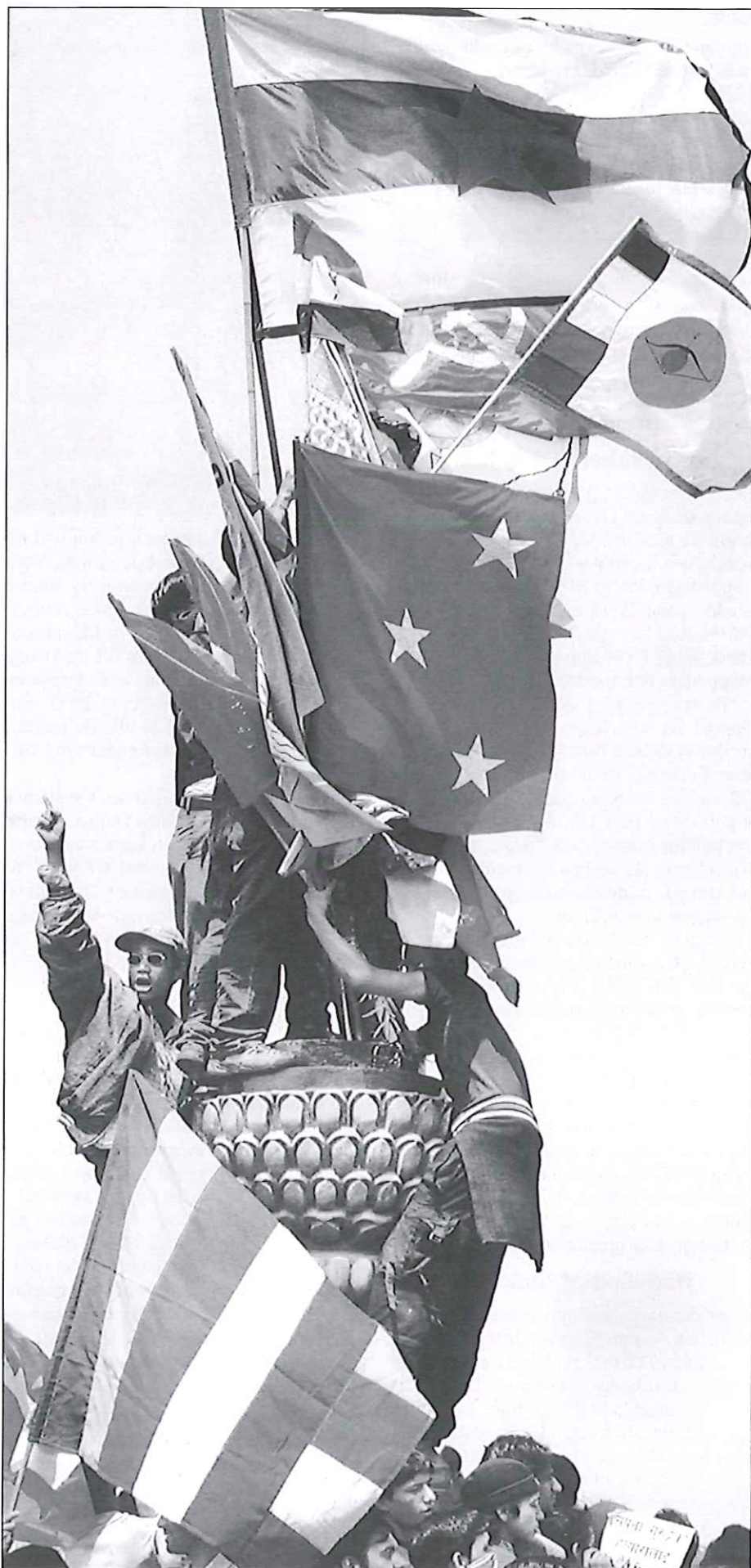
Men att omstrukturera ett sådant feodalt och komplext samhälle är definitivt ingen lätt uppgift. Partiet insåg att huvudfienden utgjordes av den feodala strukturens främsta representant kungen. Därför slog man fast att det politiska målet var att införa republik och ha detta som modell för omvandlingen av det nepalesiska samhället. Detta var samtidigt som andra viktiga politiska partier i sina program sade sig acceptera monarki i kombination med ett demokratiskt flerpartisystem. Därigenom uppträdde alltså tre olika krafter på den politiska arenan, nämligen kungen, de parlamentariska partierna och CPN-M.

12 000 döda i inbördeskriget

Till följd av att CPN-M:s krav på en samhällsförändring avfärdades beslutade sig partiet att fortsättningsvis föra sin kamp med både politiska och militära medel. Den 13 februari 1996 tillkännagavs att "Folkriget" inletts och flera polisposter ingår attackerades. Man hävdade att kriget inleddes med blott ett donerat gevär, men under de 10 år som gått sedan dess har CPN-M bevisats vara en mäktig kraft att räkna med, som anfallit den kungliga nepalesiska armén, RNA, och till och med lagt beslag på dess vapen.

I dag förfogar man över sofistikerade vapen som klarar av att stå emot regeringsarméns offensiver. Under det decennielånga inbördeskriget har mer än 12 000 nepaleser mist sina liv och många människor

VÄNDI

Antimonarkistiska slogans och partiflaggor på en staty av förre kungen Prithvi Narayan Shah utanför parlamentets grindar den 28 april.

FOTO: ADRESS LATIF/REUTERS

FORTS.

rapporteras som saknade. Det välorganiserade sätt på vilket CPN-M drog i gång sitt Folkkrig har väckt också internationell uppmärksamhet. Man startade tidigt mobila radiostationer för att sprida information om sina aktiviteter. Växande militär styrka och dess förankring bland lokalbefolkningen har haft en oerhörd betydelse och lett fram till att man i dag behärskar över 80 procent av landet.

I många distrikt upplever man en total avsaknad av regeringsstyrelse. Maoisternas kontroll över byar har drivit de parlamentariska partierna på defensiven, och gjort att dessa tvingats hålla sig till städer och till Kathmandu. Därigenom har de inte kunnat verka på ett normalt sätt.

Massakern i palatset

Det var ett sådant paralyserat läge som inspirerade kung Gyanendra till att visa sin politiska närvaro. Men först inträffade den sorgliga och oväntat blodiga natten i kungapalatset den 1 juni 2001 då den förhållandevis populära kung **Birendra** och hans närmaste släktingar dödades, medan nuvarande kung Gyanendra och dennes familj slapp mer eller mindre oskadda undan.

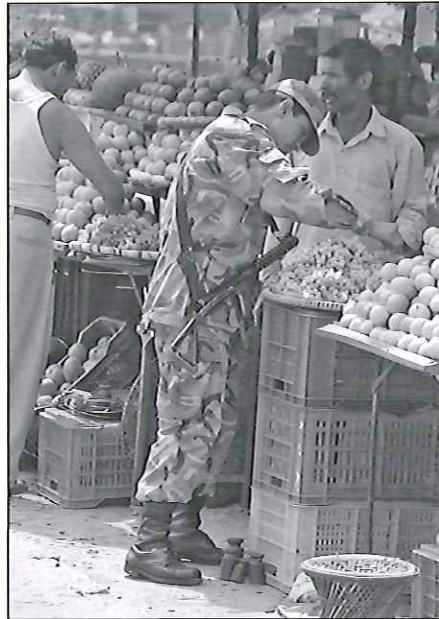
Denna massaker skulle kunna sägas ha öppnat en väg längs vilken Gyanendra trodde sig kunna fortsätta njuta det feodala maratonloppet utan att behöva ta hänsyn till vare sig de stora politiska partierna eller maoisterna. Han kan också möjligen ha spekulerat i att landets fattiga människor fortfarande skulle låta sig manipuleras av att kungen framställer sig såsom varande en inkarnation av Gud.

Kanske var det på den grundval av sådana motiv som kung Gyanendra avskedade den folkvalda och av Sher Bahadur Deuba ledda regeringen den 4 oktober 2002, efter att beskyllt Deuba för att vara en inkompetent premiärminister.

Kungen bildade en ny regering efter eget godtycke, men möttes av kraftigt motstånd. Det fick honom att i juni 2004 återutnämna Deuba till premiärminister, men ett drygt halvår senare, den 1 februari 2005, genomförde han på ett dramatiskt vis en kupp varvid alla ministrar inklusive premiärministern arresterades vid midnatt.

Nödvärdigt tänka om

Efter denna palatskupp ledde nu kungen själv regeringen. Hans handplockade ställföreträdare och nya ministrar försvarade åtgärden, förklarade att den var nödvändig och dessutom var till fromma för folket, demokratin och freden. De försökte gement omvärlden ge sken av att kungens ingripande var något som det nepalesiska folket accepterade. Den nya situationen tvingade dock de stora parlamentariska partierna att tänka om och skapa nya modeller för att förstå verkligheten och samtidigt skydda nationen från att hamna i ett chocktillstånd av outhärdlig politisk katastrof.

På så sätt har konflikten genomgått tre skilda utvecklingsfaser. I den första fasan ställde sig de politiska partierna bakom kungamakten och i motsvarande omfattning utmålades CPN-M som huvudfienden. I den andra fasan, från det att Deuba avskedades från premiärministerposten första gången fram till slutet av 2005, rådde en förvirringens tid då alla tre parter i konflikten verkade vara fiender med varandra.

Men sedan sjupartiallansen vid ett möte i Indiens huvudstad New Delhi i november 2005 undertecknat ett Memorandum of Understanding (MoU) med CPN-M har ånyo det politiska scenariot förändrats. Kungahuset framställdes som den gemensamma huvudfienden och den främsta orsaken till Nepals underutveckling.

Konflikter ska bejakas

Genom att betrakta konflikten dynamik på lokal nivå skulle man kunna hävda att samhällen omvandlas i olika dimensioner, vari nya tankar och ideer växer fram. Följaktligen kan man också (realistiskt sett) säga att framväxten av nya tankar och ideer definitivt inte står i strid med det etablerade samhället så som det upplevts i Nepal – ett land som befinner sig i en process av pågående conceptualisering för att i helheten bygga upp ett nytt kollektivt medvetande.

Ny ideologi som äger kraft att gagna folket och som är acceptabel för en folkmajoritet kan betecknas som en god kraft. På motsvarande sätt kan definitivt inte alla skiftande tankar och idéer som rör sig i helheten betraktas som "goda krafter" även om det är produkter av en social process vid en bestämd tid och plats. Med detta betraktelsesätt är en konflikt inte något fenomen som ett samhälle till varje pris bör undvika. Som den amerikanska forskaren **Linda Agerbak** argumenterade i en text 1996:

"Alla dynamiska mänskliga system är av naturen motstridiga, och innefattar ett

Även en soldat behöver ett äpple om dagen.

FOTO: LEIF BJELLIN

spel mellan motsatta intressen. Problemet ligger i hur mycket konflikt man klarar av. Så länge som de sociala och politiska processerna medger kanaler för dialog, deltagande och förhandling spelar konflikter en konstruktiv roll. Men när sådana kanaler blockeras och grundläggande behov nonchaleras byggs det upp förbittring och desperation. Resultatet blir protester, repression och våld".

Således är konflikter inte ett negativt fenomen i sig, utan snarare vår kapacitet att uttyda och bemöta dem på ett sätt som gör skillnad och förmår ändra konfliktens gång och bestämma dess dynamik. En konflikt utgörs av oenighet gentemot "de andra". Det är ett uttryck för en obalans i helheten där en skarp gräns dragits mellan "jag" och "du", mellan "vi" och "dem". Ett tecken på segregation och ett förkastande av minoritetens ståndpunkter, som driver denna till att ytterligare konsolidera hur man uppfattar sin roll i helheten och till och med inspirerar till väpnad kamp.

Oundvikligt fenomen

Jag menar alltså att det är möjligt för oss att se framväxten av CPN-M som ett oundvikligt fenomen i den sociala och politiska process som Nepal genomgått. Detta är nödvändigt att inse om man vill finna en lösning som tjänar folkmajoriteten.

Möjligheten att minimera konfliktens intensitet har ignorerats av alla tidigare regeringar.

Vikten av dialog, enligt den amerikanske konfliktforskaren **John Paul Lederach** en förutsättning för att fred över huvud taget ska vara möjlig att uppnå, har underskattats. Det är också värt att komma ihåg att små förändringar ständigt sker i helheten, förändringar som kan ha stor betydelse trots att de kanske inte märks så mycket i början.

Sålunda underskattades länge betydelsen av CPN-M:s framväxt. Det är först sedan konflikten gått in i sin tredje fas som detta på allvar kommit att uppmärksammas och inses. Allt beror på konfliktens dynamik som starkt påverkats både av internationella fenomen som av den lokala dynamiken med långsam förändring och samhällsomvandling.

CPN-M ignorerades

Mot denna bakgrund måste man acceptera att konfliktens lokala dynamik är sammansatt och kan förklaras på olika sätt i skilda kontexter. Låt oss diskutera varför Folkkriget i Nepal skulle kunna ses som en "Ny modell".

Vi har redan resonerat om att nya ideer och tankar som framträder under en social och politisk process i syfte att gagna folkmajoriteten inte ska ignoreras. Sorgligt nog skedde dock just detta i Nepal. CPN-M:s

Alla sorters partiflaggor syns i vimlet under demonstrationerna i Kathmandu i april.

FOTO: EMMA PERSSON

avvikande ideologi segregerades ut ur systemet, och först nu i konfliktens tredje fas har man förstått att det CPN-M står för inte låter sig nonchaleras. De frågor som man förde fram redan 1996 kan inte längre passivt undvikas, och det är något som de stora politiska partierna nu sent omsider insett. Och inte bara det, partierna har inspirerats att förändra sina partiprogram i det nya politiska scenario som nu råder.

En sådan förståelse öppnar upp möjligheter för nya perspektiv på den sociala och politiska processen i Nepal, i syfte att förverkliga en sann demokrati där avvikande ideer och åsikter respekteras och betraktas som en del av denna process.

Förordade allians med kungen

Att så sker i verkligheten är dock långt ifrån säkert. Den enda kvarvarande så kallade supermakten USA betraktar en sådan utveckling som "onaturlig", vilket man gav uttryck för i november 2005 sedan de stora politiska partierna i sju-partialliansen tecknade en överenskommelse med CPN-M i New Delhi.

I stället uppmanade USA partierna att ingå en allians med kungahuset, feodalismens kärna i Nepal. Skälet är förmodligen att CPN-M står för en socialistisk samhällsbyggnad och utgör en av de ledande politiska vänsterkrafterna inom det nepalesiska samhället.

Lyckligtvis har förbundet mellan sju-

partialliansen och CPN-M hållit hittills, och det är viktigt eftersom det utgör ett helt nödvändigt fenomen i den nepalesiska kontexten. Det var denna politiska allians som den 6 april tillkännagav starten för en fredlig folklig rörelse för att återupprätta demokratin i landet. Kungens regering svarade med att utfärda undantagstillstånd, men en våg av människor trotsade kungens och militärens repression med batongattacker, tårgas och till och med dödande kulor i mer än två veckor.

Denna organiserade fredliga rörelse, ledd av sju-partialliansen och understödd av CPN-M, blev ett gott exempel på konfliktens lokala dynamik och hur man med samlade krafter lyckades tvinga det autokratiske styret att acceptera en seger för "folkets rörelse" som inte lät sig kuvas ens av tunga vapen.

Till slut tvingade den lokala dynamiken också fram att supermakten USA accepterade det som man tidigare karakteriserat som "onaturliga förbindelser". Parlamentet återinstallerades den 24 april av kungen, och kort därefter beslutade parlamentet att man ska välja en ny konstituerande församling – ett av CPN-M:s viktigaste krav alltsedan starten på Folkkriget 1996.

Människor är alltid starka. Envälde, av vilken sort det än må vara, faller däremot sönder vid en given punkt av den sociala och politiska processen, då den ställs inför en alltför komplex konfliktodynamik.

Människornas känsla för demokrati och frihet kan aldrig besegras. Nepals framgångsrika rörelse kan bli ett levande exempel för konfliktlösning också på andra håll i världen.

Keshab Bhattarai

Masters-student vid Center for East and South East Asian Studies, Lunds universitet

Översättning: Lars Eklund

Referenslitteratur:

- Linda Agerbak: Breaking the cycle of violence: doing development in situation of conflict, kapitel i Deborah Eade (ed.): Development in States of War, utgiven av Oxfam, Oxford, 1996
- Central Bureau of Statistics, 2001. Nepal Living Standard Survey, Kathmandu.
- Central Bureau of Statistics, 2004. Nepal Living Standard Survey.
- Michael Hutt: Himalayan People's war. Nepal Maoist Rebellion. Hurst and Company, London, 2004
- J.P. Lederach: The Moral Imagination; The Art and Soul of Building Peace. Oxford University Press, 2005

Resa i Nordöst – mellan Sydasiens ytterligheter

Strandliv på beachen i Cox's Bazar, Bangladeshs semesterparadis nära gränsen till Burma.

Hisnande vyer mot Mount Everest under Druk

På uppdrag av SASNET – nätverket för Sydasiestudier i Sverige gjorde Lars Eklund och Staffan Lindberg i höstas en kontaktresa till universitet och forskningsinstitut i nordöstra Indien, Bhutan, Nepal och Bangladesh. Lars fotograferade och Staffan skrev.

BENGALEN – FRÅN REVOLUTIONÄR MOBILISERING TILL SPIRANDE "VÄLFÄRDSSTAT"

□ Allting är lite annorlunda än vad vi förväntar oss och ändå inte. Redan Kolkata bjuder på överraskningar speciellt om vi jämför med eländet på sextioalet då **Louis Malle** gjorde sin berömda film "Calcutta" (tagen med teleobjektiv). Nästan inga boende på gatorna, mycket färre tiggare, och en mycket renare luft.

Västbengalen har haft sin gröna revolution och utveckling på landsbygden. Få flyktingar kommer längre från Bangladesh och nya industrier växer fram med IT- och bioteknikcentra. Kommunisterna kör på i bästa socialdemokratisk stil och multinationella företag välkomnas, även om spridda grupper protesterar mot exempelvis etableringen av ett **Suharto**-anknutet företag från Indonesien. Till och med de prostituerade sägs ha det bra i denna välfärdsstad med omfattande sociala bostadsprogram.

Men visst finns också det gamla Calcutta

kvar. Vi tas emot i det ståtliga guvernörspalatset av **Gopal Gandhi**, sonson till **Mahatma**. Han är kunnig om det mesta och vi får en lektion om Kolkatas förvandling och om det engelska koloniala arvet. Klyftan mellan stat och folk är fortfarande stor.

Staffan håller föredrag på The Asiatic Society, grundat 1782. Efteråt blir det te med kakor i salongen. Vi ber om fotokopia på en artikel i biblioteket men får nobben – det måste komma en skriftlig begäran från Rektor vid Lunds universitet först. Asiatic Society håller på sin värdighet!

Snart är vi på väg i andra klass sovkupe med biljetter levererade fem minuter innan tågets avgång. Vi vaknar utsövda med den nordbengaliska slätten i blickfånget. Vi tillbringar en hel dag på North Bengal University i Siliguri, som verkar vara ett mycket aktivt och spännande universitet.

Någonting för svenska universitet att samarbeta med? Här finns litteraturforskare och studenter som gärna läser svenska romaner i engelsk översättning och skulle vilja diskutera med litteraturvetare i Lund.

ASSAM – DELSTAT MED KONFLIKTER

□ Med Assam är det annorlunda – varje etnisk grupp kräver autonomi eller egen stat och våldet finns överallt på lut – ofta som rent kriminella handlingar som kidnappningar för den politiska saken. Vi känner oss ändå inte otrygga och vandrar bekymmerslöst runt i Guwahati även om kvällarna.

Oindisk karaktär

Hela detta nordöstra Indien har en oindisk karaktär. Fler rester av brittiskt kolonialliv, mera kristet, och mest HIV-smittedrabbat. Tre delstater – Meghalaya, Mizoram och Nagaland, har kristna majoritetsbefolkningar. Missionärerna hade stora framgångar bland stamfolken här. Europeiskt ägda teplantager och sommarkolonier skapade en europeisk arkitektur.

I bergsstaderna Shillong kan man lätt inbilla sig att man befinner sig i Skottland, och invånare därifrån reser ofta utomlands, då de känner större kulturell samhörighet med folk i andra länder än med människor i Delhi och övriga delar av Indien.

Det är också här i nordöst (samt i Mumbai) som västerländskt inspirerade rockband ständigt drar fulla hus när de ger konserter för tusentals entusiastiska ungdommar.

Airs flygning från Paro till Kathmandu.

BHUTAN – ÅSKDRAKENS LAND

□ Vi får skjuts från Cooch Behar till Bhutan-gränsen vid Phuentsholing av en lärare och hans vän vid North Bengal University. På kvällen går färden i mörker genom skogs-trakter traditionellt befolkade av rövare – så vår chaufför tittar sig ängsligt om och är fast besluten att inte stanna för något.

Från Phuentsholing får vi nästa dag med jeep körd av vår tolk, Mr. **Samdruk**, utlånad mot en enkel betalning av Centre for Bhutan Studies, vår värd i landet. Det är en klättring upp för slingrande väg med många hårnålskurvor. I den tropiska grönskan är det svindlande vackert och ju högre vi kommer desto mer ser vi av bergen och slätten. Både bengaler och briter misslyckades med att erövra detta lilla isolerade bergsland, etablerat av buddhistiska ledare på 1600-talet.

Vi ser välmående bosättningar och fina hus med snickarglädje. Vi ser enkla plåtskjul och tänker genast på den nepaliskspråkiga lhotshampa-minoritetsbefolkningen här, av vilka nu många i 15 års tid tvingats leva i flyktingläger i Nepal. Men det är inget Samdruk eller någon annan här över huvud taget vill tala om – det finns ju så många som forskar om det i Nepal, säger man till oss.

För att vara ett land i Sydasiens är Bhutan verkligen landet annorlunda. Kvinnorna äger

Porten till Bhutan. Gränsstaden Phuentsholing, systerstad med indiska Jaysaon.

all egendom och månggifte är förbjudet – man kan därför förstå hur populär kungen är eftersom just han har tillåts ha fyra fruar (som visserligen är systrar). Med sina 700 000 invånare skulle det kunna vara ett lättkött pastorat väl avgränsat från omvärlden. Men det talas flera olika språk, kommunikationer är inte lätta bland bergen och nu kommer dessutom den västerländska kulturen och masskonsumtionen med stormsteg.

Och visst försöker man stå emot. Cigarettrökning och tobaksinnehav är strikt förbjudet. Turister släpps bara in i landet via

guidade turer till ett pris av minst 220 US-dollar per dygn, allt inklusive. Så några backpackers ser vi inte till, och antalet turister uppgår till max 10 000 om året.

Kungens försök att införa en parlamentarisk demokrati uppfifrån gör ett starkt intryck på oss. En ny konstitution har utarbetats och kungen får land och rike runt för diskussioner kring denna. Han föreslår bland annat att han ska avgå när han fyller 65 och därefter bli vanlig pensionär.

Det finns en liten bhutanesisk opposition

Studenterna på Royal Institute of Management i Thimphu, Bhutan.

FORTS.

mot regimen med medlemmar i exil, men kungen tycks ha ett starkt stöd bland de allra flesta vi möter.

Överhuvudtaget är bhutaneserna lite känsliga för kritik – de tycker att de har all rätt i världen att leva i sin kultur och få modernisera sitt land på egna villkor.

Pengar finns det gott om. Skogsprodukter, cement och elkraft från de många bergsfloderna utgör den huvudsakliga exporten.

Landet får också bistånd från många länder, inte minst från Indien, ett land man betraktar som en viktig garant gentemot alltför starkt kinesiskt inflytande.

HINDUISK KUNG – MAOISTISK GERILLA

□ Mount Everest passerar förbi på en arm-längds avstånd. Det svindlar för ögonen. På en halvtimme flyttas vi från Paro i Bhutan till Kathmandu i Nepal.

Här är folk i månadsskiftet november-december 2005 spända. De väntar på upplösningen av ett olidligt förhållande där kungen 11 månader tidigare tagit hela makten och nu försöker kontrollera landet med hjälp av 90 000 soldater. Men det går bara inte – större delen av landsbygden kontrolleras av maoisterna trots att dessa bara har 10 000 soldater. Vanligt folk stöder deras kamp, även medelklassen i Kathmandu. När detta skrivs med facit i hand, i början av maj 2006 och efter tre veckors folkligt uppror, är det lätt att se vad människorna väntade på. Parlamentet ska nu samlas och politikerna kräver en ny konstitution. Många vill ha republik.

Belägrad stad

Det var alltså en belägrad stad som vi kom till den sista november i fjol. Vi hade trott att folk skulle vara mera rädda än de faktiskt var. Men det fanns alltså starka sympatier för maoisterna, och de vi talade med hade inte haft några svårigheter när de rest ut i landet. Maoisterna stoppar folk och kräver donationer, även av turister, det var allt. Statstjänstemän och liknande kunde dock ha problem. Dessa måste förklara sitt ärende innan de tilläts besöka ett landsbygdsområde.

Med det spända läget var det förstås färre turister än vanligt, och på Kathmandu Guest House i Thamel rådde det en viss stiltje när strömmen av ryggsäcksresenärer sinat betydligt. Ändå såg det mesta ut som vanligt och vi besökte och blev förevisade de välbevarade palatsen och templen i

Bangladeshiskt frihetsmonument i Savar, norr om Dhaka.

Kathmandu och närbelägna Bhaktapur. Ett imponerande världsarv!

Vi gick på bröllopsmottagning i en stor sal. Bruden vacker som en pärla i sin röda sari och finklädde gäster av alla slag. Männerna drack whisky, kvinnorna läsk. Alla mumsade på de läckerheter av newarimat och desserter som bjöds runt.

Det "exotiska" Nepal befinner sig alltså i en dramatisk förvandling. I sekler ett isolerat hinduiskt kungadöme med strikt kasthierarki. Daliter och stamfolk långt ner, utsugna av jordägare och köpmän. Armodet och misären i de avlägsna regioner dit ingen utvecklingshjälp nått går inte att ta miste på. Inte undra på att maoisternas budskap om rättvisa och social utveckling gått hem bland bönderna.

Nu sitter paradoxalt nog kanske maoisterna i den nya regering som skall bildas. Det hade vi inte kunnat föreställa oss när vi reste därifrån i december förra året.

BOMBER OCH FRUKTAN = BANGLADESH

□ Det känns som vi reser från ett inbördeskrig till ett annat när vi far mellan Kathmandu och Dhaka, huvudstaden i Bangladesh. Bombvägen i augusti 2005 har under senhösten återkommit med dagliga attentat någonstans i landet, nu också utförda av självmordsbombare.

Men det är inget vanligt krig med vanliga soldater. De är unga pojkar i 12-13-årsåldern med fattiga föräldrar som satt dem i islamisk bibelskola, *madrasas*. För vinnings skull säljer madrassan pojkarna till terroristceller, som indoktrinerar pojkarna till att bli heliga krigare. När de utfört sina

Lars Eklund och Staffan Lindberg besöker Kathmandus historiska byggnader, här med tillfällig militär ledsagare.

dåd kan de från himlen se hur deras familjer får pengar som kompensation (**Stephen Gaghans** prisbelönade film *Syriana* skildrar hur det går till)

Regeringen under ledning av det Pakistanvänliga partiet BNP har med två islamistiska stödpartier i regeringen länge nonchalerat attentatsvågen som framförallt riktat sig mot poliser och domare som ansetts förråda islamiska värden. Fundamentalisterna har starkt stöd på universiteten, framförallt bland naturvetare och tekniker. Vi får väga våra ord när vi möter dem – vi vet inte vem som är vem.

Rädsla för storebror Indien

Ändå verkar det mesta av det akademiska livet helt normalt, med kolleger som verkligen vill ha kontakt med omvärlden. Helst inte med Indien dock. Det finns en stark rädsla för att storebror Indien ska ta över ekonomin och landet. Hellre lever man då lite isolerat medan resten av nordöstra Syd-asien bygger ut sina vägar och kommunikationer med Kina – den starkt växande handelspartnern.

Vilket öde! Någon internationell båttrafik på floden Brahmaputra, i Bangladesh kallad Yamuna, har inte förekommit på decennier. Billiga transporter sjövägen till och från Assam är därmed omöjliga, vilket naturligtvis är till nackdel både för Bangladesh och Indien.

Under ytan händer det dock mycket positiva saker i detta fattiga och biståndsberoende land med världens mest utvecklade NGO-sektor. Jordbruket har utvecklat sin egen gröna revolution och landet är självförsörjande på ris. Det har vuxit fram en stor textilindustri med omkring två miljoner arbetare, de flesta kvinnor, vilket bidragit både till ekonomisk utveckling och till kvinnofrigörelse. Dessutom skickar Bangladesh gästarbetare till Arabiska Gulfen som skickar hem stora summor till sina familjer.

Bombhotat möte

Vi färdas kors och tvärs, Rajshahi, där Svallorna har sitt berömda byprojekt i Thanapara; till Sylhet; till Chittagong. Vårt möte med lärare och studenter i den sistnämnda staden bombhotas och får flyttas till en centralt belägen privatskola som en av sociologiprofessorerna driver (något för upp-

sagda professorer i Sverige att satsa på?).

Det är med en känsla av uppgivenhet som vi tar oss tillbaka till trygga Kolkata i Indien. Ska våldet svepa in Bangladesh i fruktan och förhindra en positiv ekonomisk och social utveckling. Vi följer tidningarna, ser att våldet minskar, att regeringen börjar ta hoten på allvar, och vi börjar hoppas på nytt.

FRÅN NATTKLUBB TILL PATNA OCH BHUBANESHWAR

□ Vi tar in på ett hotell nära flygplatsen i Kolkata, men upptäcker att det är en nattklubb vägg i vägg med våra sovrum så det blir inte mycket till sömn. Snart är vi dock på resa igen, Lars till Orissa och jag till Bihar.

Det är en märklig och anakronistisk upplevelse att komma till Patna – ungefär som att resa in ett annat sekel – men inte heller det stämmer.

I Bihar finns också maoister, som med sina People's War Groups behärskar delar av landsbygden. Det är fattigbönder och lågkastiga lantarbetare som under ledning av maoistledarna tagit till vapen för att på egen hand genomföra en jordreform. Mot sig har de jordägare och deras lejda revolvermän och praktiskt taget hela etablissemanget och medelklassen, som enbart ser dem som kriminella.

Och någon större framgång har de inte heller. De måste ständigt gömma sig och kan bara framträda ibland med till exempel sina folkdomstolar där så kallade 'klassfänder' döms av vanligt folk att sona sina brott. Inte undra på att medelklassen är upprörd.

En gång rikast i Indien

Bihar var en gång den rikaste delstaten i Indien, beläget på Ganges bördiga slätter och med ett mycket produktivt jordbruk. Men efter självständigheten 1947 har bevattningsanläggningarna förfallit, jordreformer uteblivit och staten somnat in i lethargi. Delstaten kan bara göra av med hälften av de pengar för utveckling den får från New Delhi.

En ny delstatsregering har just tillträtt under ledning av **Nitish Kumar**, som alla hoppas ska utföra underverk och snabbt modernisera Bihar. Detta efter 15 års van-

Risfältet i Bangladesh genomkorsas numera av Trans-Asian Highway, som är på väg att förbinda Europa med Sydostasien.

styre under **Lalu Prasad Yadavs** populistiska regim. Den senare sägs ha svarat några bybor som undrade varför det inte fanns någon väg till eller elektricitet i en by: "Ha! Vem tror ni skulle använda den vägen eller dra in ljus i huset!"

ORISSA – TEMPEL OCH KULTUR

□ Lars upplevde något helt annorlunda i Orissa, en delstat också känd under sitt historiska namn Utkal, vilket lär betyda "Kulturens Land". En ganska träffande beskrivning på en del av Indien fylld av utsökta hinduiska tempel från Kalinga-dynastins dagar och där konst och arkitektur spelar en central roll i människors liv.

Det gäller de många stamfolken (22 procent av befolkningen) som sätter prägel på Orissa med sin rika folkkultur, såväl som företrädare för den dominerande oriya-kulturen. Var eller varannan man träffar bland universitetsprofessorer, läkare och stats-tjänstemän visar sig vara poet eller författare vid sidan om det ordinarie jobbet.

Bokutgivningsfest

Lars hade nöjet att vara hedersgäst vid en "släppfest" som anordnades i Bhubaneswar för en nytgiven antologi ("*Paralysed Tongue. An anthology of Dalit studies*") som handlar om dalit-litteratur i södra Asien – inte bara i Indien utan också i Nepal, Bangladesh, Pakistan och Afghanistan.

Boken gavs ut av **Aswini Kumar Mishra** och **Jugal K Mishra**, som ledde en panel om just dalit-litteratur vid den 18:e europeiska konferensen för modern Syd-asienforskning som SASNET arrangerade i Lund sommaren 2004.

Därutöver besökte Lars två universitet i staden, dels Utkal University of Culture och dels det större Utkal University, samt återsåg svenske professorn **Lars Henrik Ekstrand**, som efter lång tjänst vid lärarhögskolan i Malmö bosatt sig i Bhubaneswar med hustrun **Rita Ray**, professor i sociologi vid Utkal University.

Lars återvände sedan till Kolkata och förenades med sin familj, och hade med den en fantastisk resa till övre Assam, med dess teplantager kring Jorhat, palats och tempel från Ahom-kungarikets tid i Sib-sagar, noshörningar en masse i Kaziranga nationalpark, och vaishnava-kloster på den väldiga Majuli-ön mitt ute i Brahmaputrafloden. Men det är en annan historia...

Staffan Lindberg, text
Lars Eklund, foto

FOTNOT: Läs mer om SASNET-resan till nordöstra Indien, Bhutan, Nepal och Bangladesh, med detaljerade rapporter från möten med forskare och besök på universitet, på webbsidan: www.sasnet.lu.se/journey3.html

Ramayana förenar Asien från Indien till Indonesien

Det mest översatta litterära verket i världen är Bibeln som i dag finns publicerat på över 4 000 språk. På andra plats återfinns numera Harry Potter-böckerna. Det är inte säkert var det indiska eposet Ramayana platsar på denna lista, men i Asien finns i alla fall Ramayana-berättelsen nedtecknad på nästan alla förekommande språk öster om Iran. William Smith berättar om eposets utbredning.

Ramayana-versioner finns i Indiens såväl äldre, medeltida som moderna språk – på alltifrån sanskrit, prakrit, pali och apabhramsha till hindi, bengali, kashmiri, telugu, tamil, oriya, assamesiska, nepali och många andra. Med hinduismens och buddhismens utbredning följde Ramahistorien med också till både Sydost- och Centralasien. Ramayana finns därför även på javanesiska, malajiska, burmesiska, khmer, thailändska, laotiska, mongoliska, tibetanska och filippinska dialekter.

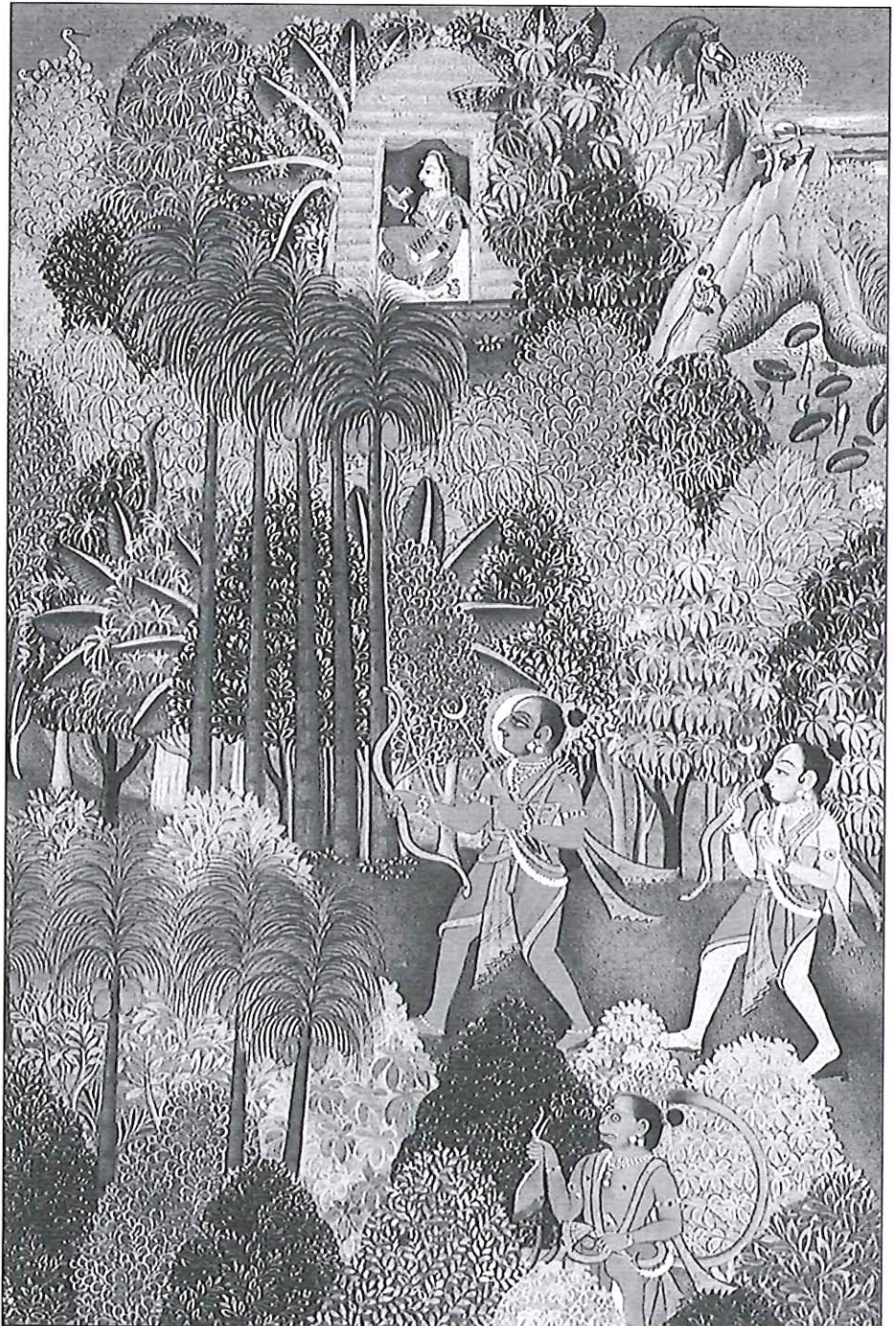
Det finns en avgörande skillnad mellan Bibel-översättningar och Ramayana-versioner. Bibeln är översatt från grundtexter, och det är exakt samma innehåll i alla biblar på alla språk. Ramayana däremot, är inte ett verk som översatts från ett original, utan består i stället av en berättelse som assimilerats och anpassats till en lång rad kulturer, av skilda religioner, sekttillhörigheter och sedvänjor.

Därför följer att den hinduiska Ramayana nedtecknad på telegu-språket i södra Indien är mycket annorlunda jämförd med den buddhistiska Ramayana-versionen på laotiska, och dessa är båda i sin tur väsensskilda från de jainistiska Ramayana-versionerna skrivna på apabhramsha-språket. Varje Ramayana är ett unikt verk.

Grundberättelsen om Rama

Den första nedtecknade Ramayana-versionen författades på sanskrit och tog sin nuvarande form cirka 400 e.Kr. och komponerades enligt traditionen av en rishi som hettes Valmiki.

Grundhistorien är enkel. Ramas far Dasaratha, kung av Ayodhya, är 10 000 år gammal, och beslutar att lämna kungamakten ifrån sig och låta Rama efterträda honom. Men Dasarathas andra fru Kaikeyi intrigerar och tvingar den gamla kungen att

Rama och Lakshmana i skogen. Målning från Kotah i Rajasthan från cirka 1760, nu på Prince of Wales Museum i Mumbai.

göra hennes son Bharata till kung i stället för Rama, och att förvisa Rama till djungeln på 14 år.

Dasaratha blir tvungen att göra som Kaikeyi vill, och Rama lämnar Ayodhya tillsammans med sin fru Sita och sin yngre bror Lakshmana. Efter tretton år i exil, blir Sita bortförd av demon-kungen Ravana som håller henne fången på Lanka. När

Rama letar efter sin fru, träffar han apan Sugriva. De två ingår en pakt: Sugriva lovar Rama att om han gör honom till apornas ung, kommer han att hjälpa Rama hitta sin fru.

När Sugriva blir kung, letar aporna genom hela världen efter Sita och Hanuman, den främste bland Sugrivas generaler, hittar Sita på Lanka. Rama invaderar Lanka

Hanumans och Ravanans strid, symbol för kampen mellan gott och ont, gestaltas i form av marionettteaterfigurer på Java.

med en armé av apor och björnar, dödar Ravana and befriar Sita. Rama, Sita och Lakshmana återvänder till Ayodhya där Rama regerar i 10 000 år, en idyllisk tid, en slags politisk utopi, som blir känd som *Ramarajya*. Den ses fortfarande av många som ett politiskt ideal.

Rama-historien blev så omtyckt att buddhister och jainister snart började skriva sina egna Ramayanas. I den buddhistiska versionen på pali-språket är Sita Ramas syster och det var också den versionen som fördes vidare till Sydostasien.

Jainister å sin sida var mycket starka förespråkare av *ahimsa* eller icke-våld, och följaktligen dödar i deras Ramayanas inte Rama en enda demon. Det är i stället hans bror Lakshmana som dödar Ravana, och till följd av detta straffas han senare i helvetet, medan Rama lämnar det världsliga bakom sig och blir jainist-munk.

I den äldsta jainistiska Ramayana, nedtecknad av poeten *Vimalasuri*, ger denne logiska förklaringar för olika fantastiska element i historien. Demonen Ravana ska till exempel ha tio huvuden, men enligt *Vimalasuri* hade han ett halsband med tio stora juveler. Dessa reflekterade hans ansikte som tio speglar, med följd att han fick smeknamnet *Dashagriva* ("Tio-hövdad") men i verkligheten hade han bara ett enda huvud.

Och aporna var, åter enligt *Vimalasuri*, egentligen människor som bar på flaggor med bilder av apor på, och så vidare. Av intresse är att senare västerländska forskare anammat flera av *Vimalasuris* argument.

Poeten *Valmiki* betraktades som främste bland *kavi-* eller *kavya-poeter*, och *Ramayana* som det yppersta verket inom denna litterära genre, *kavya*, som åtnjuter mer prestige än någon annan gren av klassisk sanskritlitteratur. Ett omtyckt tema i *kavyadikter* var just historien om Rama, och enligt *kavyans* principer var framförandet viktigare än innehållet.

Poetens mål var att visa hur duktig han var på att manipulera ord. Det finns dikter som läses som palindromer och andra som berättar två olika historier samtidigt, beroende hur man delar upp och tolkar orden. Poeten *Bhattis* dikt *Bhatti-kavya* från 600-talet e.Kr. berättar exempelvis hela Ramayana-historien samtidigt som den illustrerar grammatiska och retoriska regler. Flera kapitel innehåller exempel på olika grammatiska former. I ett kapitel finns det ex-

empel på infinitiv, i en annan perfekt, i en tredje aorist och så vidare.

Märkligt nog är att när man på 900-talet e.Kr. på Java i nuvarande Indonesien skrev en *Ramayana* valde man att följa *Bhattis* grammatiska version i stället för *Valmikis* original.

Konst och skuggspel

Legenden om Rama blev också mycket populär i Sydostasien. Kungar försökte associera sig med Ramas *shri*, det vill säga hans gudomliga härlighet och strålgans. Med hjälp av Ramas *shri* kunde man försäkra sig om rikets välmående och skydda det mot fiender. Ett sätt att göra detta på var att uppmuntra poeter att skriva *Ramayanas*, och genom att gestalta Rama-berättelsen i form av skulpturer och reliefer på offentliga byggnader och tempel.

Rama-historien tappade inte i popularitet även om härskarens religion skiftade. Khmer-rikets kungar var exempelvis från början mahayana-buddhister som därefter blev till shaiva-hinduer och slutligen theravada-buddhister. Under alla dessa tre religioner satsade kungarna på Rama-historien i sin offentlig konst och sina tempelbyggnader.

Rama-historien framställdes ofta i sten. Reliefer som illustrerar berättelsen finns i många tempel i Indien och Sydostasien, bland annat i Angkor Wat i Kambodja och Hampi i södra Indien, men de mest berömda är kanske ändå Lara Djonggrang, ett Shiva-tempelkomplex som byggdes på 900-talet i Prambanan på centrala Java. Där finns det ett runt rum med 42 reliefer som illustrerar Rama-historien från början till slut, en slags serietidning i sten. Relieferna är realistiska och innehåller ett par episoder som inte finns i någon annan känd indisk eller javanesisk *Ramayana*.

Väggmålningar av Rama-historien var också vanliga. I Vat Oub Mnong-templet i Laos finns det 29 *Ramayana*-bilder på väggarna. Andra mycket kända målningar är de som återfinns i Emerald Buddha-templet i Bangkok. De målades 1767 när staden grundlades.

Thailands kung *Kung Rama I* lät måla illustrationer till den thailändska *Ramayana* eller *Ramakien* som den heter på thailändska, i templet. När kungadynastin firade sitt 50-årsjubileum restaurerade *Rama*

Sitas fångenskap. Demonkvinnorna som vaktar henne framställs ofta som mörkhyad indisk ursprungsbefolkning, "negritos".

III målningarna; när dynastin firade 100 år gjorde *Kung Rama V* likadant, och *kung Rama VII* gjorde detsamma på 150-årsdagen. Slutligen restaurerade *Rama IX* målningarna under 1980-talet, då dynastin fyllde 200 år. Samma kungar har också skrivit nya versioner av eposet.

Historien om Rama uppfördes också i form av skuggspel. Mest kända är kanske de javanesiska skuggspelen eller *wayang*. Relieferna i Prambanan visar påverkan av *wayang*-versioner av Rama-historien, så konstformen måste vara mycket gammal. Marionettspelaren, som heter *dalang*, kan behärska 70 eller flera episoder (*lasun*) från *Ramayana*.

Man uppför en episod åt gången och föreställningen kan ta hela natten. *Ramayana*-skuggspel finns också i Indien och Malaysia. I Malaysia berättar man både grundhistorien och vad som kallas *ranting* eller "kvistar", med andra ord, sidohistorier, om Hanuman och Ramas många äktenskap och historier om Ramas söner. Kvistarna är många.

När islam kom till Indonesien förbjöds inte *Ramayana* trots att det är en gammal hinduisk legend. Tvärtom kom *Ramayanas* popularitet att öka, både som skuggspel och i nya tryckta versioner. Indonesien och Malaysia hade nämligen i huvudsak konverterats till islam av sufimystiker eller *walis*. Dessa behöll Rama-historien men "sekulariserade gudarna".

Dewa dewa, hindugudarna, flätades ihop i islamska och hinduiska stamtavlor och blev på så sätt en del av de olika javanesiska kungahusens stamtavlor. Profeten Adam (Evas Adam) blir exempelvis till Ravanans farfar.

Förmodligen har islam påverkat skuggmarionetternas form; marionetternas drag blev mindre realistiska och nästan groteska, fömodligen därför att det i islam var förbjudet att avbilda människor. Men *Ramayana* överlevde alltså islams ankomst, och många trodde att *Valmiki* varit en *wali* och att det var han som också hade uppfunnit gamelan-orkestern.

Man hade på Java ingen aning om eposets indiska ursprung. Man trodde att Lanka, Ravanans huvudstad, låg på Langkani, en liten ö på den malajiska nordostkusten, alternativt nära Bangkok, och att bröllopet mellan Rama och Sita hade ägt rum i södra Thailand.

Omtolkningar av Ramayana

Under tiden tog Rama-kulten och Ramalitteraturen nya former i Indien. Rama började som en mänsklig hjältegestalt, blev till en *avatar* (inkarnation) av guden Vishnu och så småningom upphöjdes han till att bli den högste guden enligt flera Rama-sekter.

VÄNDI

FORTS.

Enligt dessa låg vägen till frälsning i kärlek (*bhakti*) till Rama. Men om Rama utstrålade kärlek, hur kunde Ravana vilja döda honom? Hur kunde Ravana röra vid Ramas fru?

Det fanns många liknande frågor. Svaret var att Ramas historia är *lila*, en gudomlig lek, utspelad för att leda människor till Gud, och eftersom Valmiki verk saknade detta perspektiv, skrev man helt nya Ramayanas för att illustrera detta.

I dessa blir Ravana hängiven Rama, och demonens högsta önskan är att dödas av honom ty han vet att alla som dödas av Ramas hand går direkt till *Vaikuntha*, himmelen. Man gör förändringar i grundhistorien också. Enligt Valmiki håller Ravana Sita med ena handen i håret när han för bort henne, och den andra handen lägger han runt hennes midja.

Men i senare verk rör Ravana inte ens vid Sita. I stället gräver han upp jorden hon står på och bär bort jordklumpen till Lanka. På denna jordbit fanns även fruktträd och en vattenkälla så Sita behövde inte ta emot mat eller dryck från demonen under sin fångenskap.

Sådana omtolkningar påverkade den hindispråkiga Ramayana, benämnd *Ramcarimanas*, som skrevs av poeten **Tulsi Das** på 1500-talet. Denna Ramayana-version har kommit att kallas "Nordindiens Bibel", och har för många hinditalande indier blivit till ett viktigare verk än Valmiki ursprungliga. *Ramcarimanas* uppförs som skådespel under beteckningen *Ramlila*, i Benares (Varanasi) och andra städer i norra Indien under den årliga Ram-festivalen.

Andra sekter skrev sina egna Ramayanas. *Adbhuta Ramayana* ("Den Märkliga Ramayana") har kallats för en feministisk Ramayana. Enligt denna brast Sita ut i skratt efter det att Rama återvänt från sin seger på Lanka och berättade för Ayodhyas medborgare om sina hjältedåd.

När den bestörta Rama frågade henne varför, förklarade Sita att när hon var en liten flicka, hade hon hört om en mycket mäktigare Ravana med tusen huvuden som bodde på ön Pushkara. Om Rama kunde besegra honom, då skulle han haft någon ting att skryta om. Sårad i sitt manliga ego åkte Rama till Pushkara, där demonen dödade honom direkt.

När detta hände blev Sita rasande, förvandlade sig till gudinnan Kali, och slaktade den tusenhövade Ravana och hans armé. Denna version finns på många indiska språk, men inte utanför Indien.

Västerländska tolkningar

På 1700-talet började européerna kolonisera Indien. När de upptäckte Ramayana, formulerade man olika teorier om eposets ursprung. En teori var att Valmiki hade knyckt historien från **Homer**s *Iliaden*. En annan märklig teori var att historien hade inspirerats av den egyptiska faraon **Ramses II:s** liv.

På 1800-talet hävdade några forskare dessutom att Ramayana utgjorde en vegetationsmyt ("sita" betyder nämligen plogfåra), som beskriver hur växter växer.

Den mest inflytelserika teorin som ännu lever vidare bland västerländska forskare är dock en som ingår som ett sorts bihang i vad skeptiska indier kallar för "teorin om den ariska invasionen".

Enligt denna teori invandrade vedisk-talande arier till Indien cirka 1 800 år före vår tideräkning. Indiens urinvånare införlivades i kastsystemet som lågt stående shudras eller daliter. Efter att "arierna" hade ockuperat norra Indien, vände de sig söderut. I södra Indien, där dessa inkräktare var färre behöll ursprungsbefolkningen sina inhemska dravidiska språk, men degraderades till shudra-status precis som sina bröder och systrar i norr.

Ramas krig mot Ravana skulle enligt denna teori beskriva denna process, det vill säga hur de ljushyade arierna invaderade södra Indien och segrade över de mörkhyade draviderna. Ravana och demonerna var alltså egentligen draviderna, och aporna och björnarna i Ramas armé sydindiska "negroida eller andra primitiva stammar", som allierade sig med de invaderande arierna, och därmed hjälpte honom att förstöra den blomstrande och överlägsna dravidiska kulturen och förslava det dravidiska folket.

Dravidiska omtolkningar

I norra Indien i dag protesterar fundamentalistiska hinduer våldsamt emot denna ariska invasionsteori (se SYDASIEN nr 4/2000). Dessa hävdar i stället att arierna är Indiens ursprungsbefolkning, och det egentligen inte finns någon dravidisk ras. Dravidiska språk ska enligt denna teori ha utvecklats ur ariernas sanskrit. Under den tid som det hindunationalistiska partiet BJP satt vid regeringsmakten i Indien, 1998–2004 försökte man också skriva om alla skolböcker.

I södra Indien accepterades däremot teorin om en arisk invasion av icke-brahmaner och detta ledde till ännu en omtolkning av Rama-historien. En episod i Valmiki ursprungsversion, som draviderna omtolkat, rör historien om Shambuka. Som vi har sett ansågs *Ram rajya*, Ramas 10 000-åriga idealistiska regeringstid, ha varit idealisk.

Men den var inte helt perfekt. Enligt Valmiki kom en brahman en dag till Rama och talade om för honom att hans son hade dött. Rama visste genast att något var fel eftersom om alla hans undersåtar följde *dharma*, det vill säga kast-lagarna, så skulle ett barn aldrig dö före sina föräldrar. Rama letade genom sitt rike efter det som

var fel och hittade snart en shudra, vid namn Shambuka, som utövade yoga. Enligt kastsystemets regler får en shudra inte syssla med yoga. Rama högg därför av Shambukas huvud, och brahmanens döda son återvände genast till livet.

Denna obehagliga episod har utelämnats från många senare Ramayanas, till exempel den av Tulsi Das. Men Shambukas öde inspirerade en författare från det telugutalande Andhra Pradesh, **Ramasvami Chaudhuri** (1887-1943) att 1920 skriva ett skådespel, *Shambuka Vadha*.

Enligt Chaudhuri, dog Shambuka på grund av en komplott bland Ramas brahmanska rådgivare. Brahmanerna var rädda för att om en shudra visade att han var lika duktig som en brahman i yoga, skulle prästkasten förlora sin ställning och hela kastsystemet vara i fara. Den svaga Rama lät sig övertygas av brahmanerna av rädsla att förlora sin egen makt.

Chaudhuri menade att arierna är en skurkaktig ras som förtrycker folk varhelst de bosätter sig. Han gav som exempel de vitas månghundraåriga förtryck av afroamerikanerna i USA. Dravider var däremot, påpekade han, i motsats till arier felfria och de älskar sina familjer och grannar. Han hävdade också att brahmaner hade manipulerat Valmiki urtext där Shambuka var den sanna hjälten i den här episoden.

Skådespelet uppväckte en stor uppståndelse i telugutalande områden och i tio år debatterades frågan av intellektuella på kafeér, restauranger och klubbar. Senare skrevs ännu mera radikala versioner av Shambuka-historien på tamil och kannada, två andra dravidiska språk. En var "*Ramayana Drama*" av **Thiruvavur K. Thangaraju** (1954). Där porträtteras Rama som en fegis som stal dravidernas mark och sedan förödmjukade dem. I skådespelet fördömer ateisten Thangaraju både kastsystemet och religion i allmänhet.

Den mest radikala av alla Rama-motståndare var den tamilske politikern **E.V. Ramasami**, född 1879. Han blev desillusionerad av brahmanernas hinduism, grundlade en tamilsk nationalistorganisation, *Dravida Kagazham* (i dag det i Tamil Nadu styrande partiet DMK).

En viktig del i hans program var propaganda mot Ramayana. I hans mest kända skrift, "*Characters in the Ramayana*", som han själv översatte till engelska, skrev han att Valmiki hade förfalskat Rama-historien. Ravana var ingen demon utan en begåvad och upplyst dravidisk kejsare. Hans rike förstördes av Rama, och Sydindiens blomstrande dravidiska kultur gick under och ersattes av en hinduisk tyranni.

Rama ska varken ha varit exemplarisk eller gudomlig. Han liknade mest hunnen

I den feministiska Ramayana skrattar Sita åt Ramas skryt om hjältedåd

Shivatempet i Prambanan på Java.

© PHILIP BAIRD/WWW.ANTHROARCHHEART.ORG

Attila eller Timurlenk. På Ramas födelsedag, medan man uppförde Tulsi Das *Ramlila* i norra Indien, ledde Ramasvami anti-Rama demonstrationer, och han och hans anhängare tände eld på bilder av Rama.

Ramayana i politik

I norra Indien är Rama fortfarande den stora hinduiska hjälten och fundamentalister utnyttjar Rama-historien i sin politiska propaganda. De prisar Tulsi Das' *Ramcaritmanas* såsom varande en av hinduismens heligaste texter (Shambuka-historien återfinns inte i denna) och prisar *Ram rajya* som ett ideal att sträva efter.

Mest ökänt är deras uppvigling under kontroversen kring Babarmoskén (Babri Masjid) i Ayodhya 1992. Man hävdade att den förste mogulkejsaren **Babur** på 1500-talet hade rivit ner ett Ramatempel, som markerade Ramas födelseplats, och låtit bygga en moské på dess plats.

Hindufundamentalisterna organiserade en marsch, *Rath yatra*, med en replik av Ramas stridsvagn i spetsen, genom stora de-

lar av norra Indien mot Babri Masjid för att samla stöd. Målet var att riva ner moskén och bygga ett Ramatempel i stället. Den indiska regeringen skickade trupper för att stoppa tåget och undvika bråk mellan muslimer och hinduer, men misslyckades. Moskén revs ner och tusentals dog i upploppen. (Se SYDASIEN nr 1/1993).

Medan hinduerna tågat mot Ramas påstådda födelseplats i Indien, har Rama-historien spelat en mycket annorlunda roll i Indonesiens politik. Där hade folket tröttnat på **Suhartos** enväldiga styre och börjat protestera. Båda sidor använde då Ramayana i sin propaganda i *wayang* och i skrift.

Oppositionen liknade Suharto med demonen Ravana. Författaren **Tri Niyones** skrev 1996 en politisk parodi *Don't Cry for me Alangha* (Lanka) baserad på *Kumbhakarna*-episoden från Ramayana. Här försöker FN medla mellan Rama och Ravana, och Alenghas studenter skjuts ner av polisen när de demonstrerar mot statens förtryck.

I januari 1987 tog Ramayana ett steg in i den elektroniska världen när Doordar-

shan, Indiens statliga TV, visade Ramayana i 78 episoder.

Ursprungligen avsåg man inte att filma Ramayanas sjunde och avslutande *kanda*, bok. Men renhållningsarbetare i staden Jalandhar i Punjab blev så besvikna när de upptäckte att hela eposet inte var med, så de strejkade och strejken spred sig snabbt till flera andra städer. Då beslöt regeringen att filma även Ramayanas sjunde bok.

Serien blev en enorm succé. **Philip Lutgendorf** skriver, "Aldrig tidigare har en så stor andel av Sydasiens befolkning förenats i en och samma aktivitet, aldrig förr har ett enstaka budskap nått en sådan enorm regional tittarskara."

Minst 100 miljoner personer tittade regelbundet på Ramayana-serien och varje söndag när den visades på Doordarshan, stod hela landet stilla. När man sedan visade den indiska serien i Indonesien, blev den så populär även där att man var tvungen att stänga skolor under sändningstiden.

Modern fantasy-version

Den senaste manifestationen av Rama-historien är i romanform. **Ashok K Banker** håller på att förvandla Ramayanas sju kandas till sju romaner på engelska. Fyra band har hittills publicerats. På omslaget till det första bandet, som heter "*Prince of Ayodha*", avbildas en blåfärgad Ram som står i ett torn i ett mogulpalats och tittar ner på en brinnande stad. Runtom flyger bevingade monster i luften.

Denna omslagsbild motsvarar ingen scen i Ramayana eller Bankers omtolkning men avslöjar klart hans sätt att behandla historien – för honom är den som fantasy fiction, eller mer exakt "*Rama meets Star Wars*". Man kan notera att Banker döpt sin egen son till **Yoda**. Omslaget berömmar *Prince of Ayodhya* som "ett mästerverk lika fantasifullt som Tolkiens främsta verk".

Sagan om Ringen har starkt påverkat handlingen och likaså idéer från hinduismen. Ayodhya är en del av den Ariska Nationen som står emot "mörkrets krafter" ledda av Ravana, eller "Mörkrets Herre", en Darth Vader med tio huvuden. Hans slemmiga demoner liknar Tolkiens orcher, och bland dem finns det insektsliknande pisachas, som lägger ägg i människornas magar och som dör en hemsk död när de kläcks, precis som rymdmonstret i filmen Alien.

Rishis liknar Gandalf Grå och så vidare. Här har vi en Ramayana inspirerad av Hollywood fantasy och science fiction-filmer. Men vi kan vara säkra att Rama-berättelsen kommer att överleva påverkan av Amerikas popkultur precis som den har överlevt mycket annat under sin långa historia.

William Smith

Professor i sydasiatiska språk och kulturer, Uppsala universitet

Pashtuner återtar sin maktställning i Kabul

Resebrev från Afghanistan april 2006

Den politiska temperaturen har stigit i Afghanistan. Parlamentet röstade i slutet av april om president Hamid Karzais regeringsförslag, något som afghanerna följde med intensivt intresse. Läs Bengt Kristiansson resebrev, daterat 26 april, som bygger på intryck som vuxit fram under samtal med allt från ganska vanligt folk till ministrar och parlamentsledamöter.

President Hamid Karzai tackade i slutet av april Gud offentligt för att han så framgångsrikt fått ihop sin första demokratiska regering. Parlamentet hade just röstat om de 25 föreslagna ministrarna, varav 20 fått grönt ljus. Det återstod att finna ersättare för de fem som inte fick parlamentets förtroende.

Gudfruktighet räckte inte

En som inte lyckades få förtroende är Dr Haider Reza, tidigare chef för Svenska Afghanistankommitténs hälsoprogram. Han blev inte handelsminister. Detta trots att Haider Reza i sitt tal till parlamentet flera gånger svurit sin tro till Gud, bett om välsignelse, talat respektfullt om jihad och islams betydelse. Det var ett tal späckat med religiösa anspelningar.

En annan som inte godkändes var den enda kvinnan i Karzais förslag, nämligen Soraya, som inte accepterades att bli chef för kvinnoministeriet. Hon talade mycket om betydelsen av att befria kvinnorna från burkhan och betonade vikten av jämlikhet, yrkesarbete och utbildning. Hon lägger stor vikt vid medelklasskvinnornas problem.

Den unga parlamentsledamöten Malalay Joya, som tidigare väckt stort rabalder när hon anklagade de gamla jihadledarna för brott mot mänskliga rättigheter och kallade dem kriminella (se SYDASIEN 1/06), gick emellertid hårt åt Haider och krävde få besked om hans kompetens inom handelsområdet. Andra ledamöter anklagade Soraya för att driva en utveckling för kvinnorna i en riktning som är både oislamisk och oafghansk. Förvisso är parlamentet konservativt (man röstade för dödsstraff för den afghan som konverterat till kristendom!) men också långt ifrån förutsägbart.

Rätt att bryta sändningen

Människorna här i Kabul satt som fastklistrade vid radioapparaterna medan debatterna pågick, och det mesta direktsändes. Talmannen Yones Qanooni höll dock sitt finger på en knapp som, om han tryckte på den genast avbröt direktsändningen. Han utnyttjade inte knappen ofta.

Pressen är full av reportage som är frä-

scha, roliga och troligen avslöjande. Nog måste det vara viktigt med denna offentliga granskning, men inte så lätt att skönja mönstret för hur parlamentet utövar sin nya makt. Många av de nya ministrarna har Svenska Afghanistankommittén (SAK) kontakter med sedan gammalt. Det gäller exempelvis den nye utbildningsministern, Haneef Atmar, tidigare på ministeriet för landsbygdsutveckling, något som bådar gott för skola och utbildning. Ehsan Zia som deltagit på SAK-seminarier blir hans efterträdare. Dadfar Spanta, också han gäst på ett SAK-seminarium i Stockholm i höstas, blir ny utrikesminister efter Abdullah Abdullah.

Faroq Wardak, SAK:s tidigare chef för hälsoprogrammet är nu minister för parlamentariska affärer, och den förre utbildningsministern, Qarqin, tar över ministeriet för "Martyrs and Disabled" (som också inkluderar det gamla ministeriet för "Social Affairs").

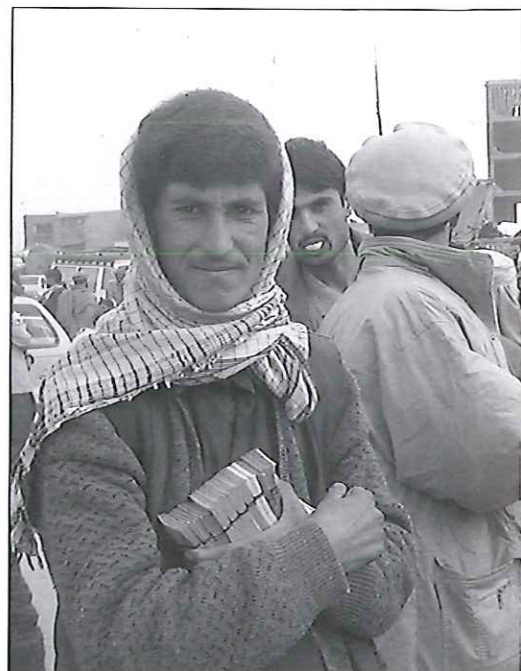
Panjshirdominansen borta

Att Abdullah fick lämna den prestigefyllda befattningen som utrikesminister var en stor sak i sig. Han var den siste av den Norra Alliansens tre mäktiga i den nya maktapparaten. Man får nog se det som en försvagning av den makt tadjjikerna fick av USA som tack för hjälpen när talibanerna förjagades hösten 2001.

Det finns nu ganska lite kvar av den panjshirdominerade tadjjikiska maktkoncentration som fanns under de första två regeringarna. Dadfar Spanta, pashtunsk före detta Mao-inspirerad kommunist, kallar sig numera "muslimsk demokrat" och har varit presidentens geopolitiska rådgivare. Sin kommunistiska bakgrund tillskriver han "unga flydda år".

Intrycket är att pashtunerna stärker sina ställningar, men att regeringen fortfarande är ganska hyggligt etniskt balanserad, liksom parlamentet. Men imponerande var att parlamentarikernas utfrågning på många sätt kännetecknades av nationellt betydande frågor och inte så mycket av särintressen eller regionala eller etniska konflikter.

På människorättskommissionen är man

Valutaväxlare i Kabul.

för första gången på länge hoppfull om ett bra slut på den långdragna utnämningssaffären. Sima Samar, Nader Naderi, Fahim Hakim, Zia Langari och de andra imponerande kämparna har länge hållits på halster genom att Karzai inte har förmått att genomdriva deras utnämningar till kommissionärer.

En rad gamla jihadledare, främst Abdul Sayyaf, har konsulterats av Karzai i ärendet och starkt motsatt sig utnämningarna. Däremot har Karzai kunnat utnämna ganska många krigsförbrytare och människorättskränkare till guvernörer, överhusbefattningar och andra poster utan minsta motstånd. Nu hoppas Sima och hennes grupp att beslutet skall fattas och att hela handlingsplanen för försoning och övergångsrättvisa skall komma igång. Den senare har faktiskt regeringen antagit. Nu väntar vi på handling också!

Men tiden här har också präglats av förhållanden som mest påminner om Kabul under den siste kommunistiske presidenten Najibullahs sista år vid makten 1991-1992. Jag vaknar på morgonen av det karaktäristiska ljudet av lågt flygande helikoptrar – 12-15 stycken som sveper fram över hustaken och jag ser dem i gryningsljuset när jag drar undan sovrumsgardinen. På kvällen kommer de tillbaka.

Stridsflyg i luften

Under dagarna flyger stridsflyg in och ut över Kabuls luftrum. Det är så uppenbart "krig i luften". Mycket riktigt, USA-koalitionen har två-tre operationer på gång, som nu alltmer börjar få karaktär av frontkrig i Kandahar, Helmand och Kunar. Tidigare har motståndets taktik varit attacker mot olika mål genomförda av rörliga grupper som dykt upp, slagit till och försvunnit. Nu får talibanerna alltmer fäste igen.

Inte för att de är älskade eller folkligt

FOTO: LARS EKLUND

förankrade, utan mer för att regeringen saknar kontroll och inte kan leverera synbara resultat för folket. Det finns byar i något distrikt i Kandahar där befolkningen flytt in till staden – bybor som tidigare stannat kvar under Sovjets ockupation och efterföljande inbördeskrig. Men nu överger de sina byar.

USA-koalitionens "friendly fire" som dödat afghanska poliser, soldater och civila har förstås uppmärksammats brett här i landet och inte gjort den amerikanska närvaron mer omtyckt, inte heller förändrat människors upplevelse av brist på säkerhet.

I de södra provinserna har många hundra skolor stängts därför att motståndet, talibaner med eller utan bindning till opiumintressenter, bränner skolor, förstör inredning, hotar och mördar elever, lärare och rektorer. Också SAK fick en av sina skolor nedbrända i Ghazni nyligen. Moskées försåtsmineras och självmordsbombare har blivit vanligt förekommande.

Många distrikt är under talibansk kontroll och regeringsmakten är bara symbolisk. Likadant är det på den pakistanska sidan. Där är stora sammanhängande områden under talibanstyre. Inte har USAs "krig mot terror" lyckats minska den precis. Och tillsammans med den usla säkerhetssituationen minskar detta Karzais nyvunna legitimitet.

Krigsherrarnas och milisernas makt är nog ändå i avtagande. Avväpning av de illegalt beväpnade grupperna pågår. Visst göms det många vapen, och andra recirkulerar, men en hel del samlas verkligen in. Och både polis och armé är under uppbyggnad.

Men det amerikanska kriget mot terrorn fortsätter att underminera möjligheterna till förtroende och tillit till den politiska processen. Tidigare har de allra flesta afghaner hävdat att afghanska och amerikanska in-

VÄND!

Svenska Afghankommittén

Människorna i Afghanistan tillhör de mest utsatta i världen. Främst på grund av årtionden av krig, konflikter och vanstyre. Därför finns Svenska Afghankommittén, SAK. Vi är en politiskt och religiöst obunden biståndsorganisation som finansieras av medlemmars och andra privatpersoners bidrag samt av Sida, EU och Världsbanken. Vårt arbete syftar till att förbättra villkoren för människorna i Afghanistan, främst för dem som bor på den fattiga landsbygden. Ofta handlar det om att säkra de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. Och en del grupper behöver mer stöd än andra; kvinnor, barn och funktionshindrade. Men för att kunna göra mer behöver vi bli fler. Bli medlem i SAK och...

... bli en del av något stort!

Ett medlemskap i SAK kostar 185 kronor per år. I medlemskapet ingår en prenumeration på tidningen Afghanistan-nytt som ger insiktsfulla reportage om situationen i Afghanistan och SAKs omfattande biståndsverksamhet. Besök också vår hemsida www.sak.se

Gör så här: Sätt in din medlemsavgift på **pg 64 23 90-9**.
Glöm ej att uppge namn och adress.
Tack för ditt stöd!

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

Så här såg det ut när president Karzai röstade i parlamentsvalet den 18 september i fjol.

FOTO: DESMOND BOYLAN/REUTERS

FORTS.

tressen sammanföll när det gällde kravet att bli av med talibanerna. Nu är åsikten mycket oftare att USA inte är här av några goda skäl, längre.

Afghanerna delar gärna med sig av sina misstankar om att de amerikanska trupperna hålls i Afghanistan därför att USAs ekonomi därigenom stimuleras. Den får avsättning för varor och produkter. Utan soldater i krig utomlands stagnerar den amerikanska ekonomin. Om ekvationen går ihop eller inte bryr sig afghanerna ofta inte om – själva idéinnehållet i denna förklaring gillar de i alla fall.

Till detta kommer de stora nya fyndigheterna av olja och gas. Många afghaner är nu övertygade om att det också är ett skäl för USA att stanna kvar, helt enkelt för att skaffa kontroll över naturtillgångarna i det globala spelet om energi.

Gemensam fiende

Narkotikabekämpningen har officiellt kommit i gång i flera provinser. Flödiga beskrivningar cirkulerar om hur det går till, ibland kan det låta riktigt lovande men ofta gränsar det till det absurda. Det går ju inte att förstöra hela fält för fattiga bönder över hela landet. Så man försöker minska med 10 procent efter att ha delat in odlingsfälten i ett rutsystem, provins för provins.

Men också en måttlig minskning för den enskilde bonden kan vara katastrofal i avsaknad av alternativa grödor eller försörjningsmöjligheter. Och ryktet om anti-narkotikabekämpningen utnyttjas skickligt av talibanerna som etablerat ett effektivt samarbete med lokala befolkningar. Bönderna och talibanerna har fått en gemensam fiende i den framväxande statsapparaten, polisen, militären och regeringen (som alla vill minska narkotikahandlingarna).

I gemensamt motstånd, men av olika skäl, bekämpar de Karzais regering. Det

verkar som om det just är denna nya allians som skapar grunden för talibanernas framryckningar. På sina håll får de nu folket med sig – av socioekonomiska skäl snarare än ideologiska.

Går trots allt framåt

Går det framåt i Afghanistan? Ja, trots alla svårigheter är det nog så. Men det känns verkligen som en kapplöpning med tiden. Det nuvarande läget rymmer faktiska framsteg som dock inte är tillräckligt konsoliderande. Tillkortakommanden från regeringens sida – för lite kontroll, för få synliga framsteg, korruption i växande – med en tilltagande misstänksamhet om och avståndstagande från den amerikanska närvaron urholkar folks förtroende för regeringens insatser och avsikter.

Dessutom anses det i de allra flesta kretsar att Afghanistan har för få ISAF-trupper och att fredsbevarande insatser är det enda som kan säkra framtida fred, stabilitet och återuppbyggnad. Också bristen på dessa trupper läggs regeringen till last. ("Är inte Karzai självständig nog att kräva det av amerikanerna?") Min personliga bedömning är att nu när entusiasmen för USA svalnar kan det komma att spilla över på ISAF.

Det finns alltså flera förhållanden och omständigheter som skymmer de framsteg som faktiskt gjorts: landsbygdsutvecklingen (NSP), hälsoinsatserna (BPHS), provinsråden, parlamentet och en folkvald president med legitimitet och så vidare. Men Afghanistan har aldrig varit ett enkelt land att navigera i, allra minst för utlänningar, men likväl har många gånger afghanerna visat prov på enastående förmåga att ta fram egna lösningar. Det skall de förhoppningsvis göra denna gång också.

Bengt Kristiansson

Generalsekreterare, Svenska Afghanistankommittén

Vissa krigsbrott bestraffas medan andra ignoreras

Chefen för det sena 70-talets kommunistiska hemliga polis i Afghanistan har dömts till döden. Samtidigt går många krigsförbrytare fria, och rättegången har lett till kritik mot landets juridiska system.

Den 64-årige Assadullah Sarwary var chef för den hemliga polisen under Noor Tarakis sovjetstödda regim i slutet av 70-talet. Han har suttit fängslad sedan början av 90-talet, och i februari dömdes han till döden.

FN och internationella människorättsgrupper såsom Human Rights Watch och Amnesty International har kritiserat rättegången och uppmanat Afghanistans president Hamid Karzai att reformera landets rättssystem. De har också krävt att dödsstraffet ska avskaffas.

I februari, sade domaren Abdul Basit Bakhtiyari till Sarwary, som enligt människorättsorganisationer inte hade något juridiskt biträde, att han dömdes till döden "för att ha dödat hundratals muslimer och mujahediner i de fruktade kommunistiska fångelserna som du kontrollerade".

Fallet avgjordes i Nationella säkerhetsdomstolen, som har inrättats för att pröva brott som begicks under krigsåren.

Offren i centrum

Michael N. Shaikh, forskare vid Human Rights Watch, säger att det hade varit relativt enkelt för regeringen att genomföra en trovärdig och välorganiserad rättegång.

– Om man hade satt offren i centrum för rättegången hade den kunnat bidra till att få fram sanningen om vad som hände under kommunistregimens tidiga år, och ge offren och deras familjer en chans att ta itu med det förflutna.

Den afghanske människorättsaktivisten Muhammad Aatif säger att många krigsförbrytare i Afghanistan aldrig åtalas. Nästan en miljon afghaner dödades, och landet ödelades av striderna som rasade under tre årtionden.

– Sanningen är att om en brottsling sitter i regeringen eller har inflytande, så är det ingen som säger något. Men om personen i fråga inte har någon makt ställs han inför rätta.

Ahmad Shafiq Hamdard/IPS

Forumet som glömdes bort

Men vi var där!
– gräsrötter från
Indien berättar om
WSF-mötet i Karachi

Det var märkligt tyst om World Social Forum i Karachi som hölls under mars. Världens media brydde sig knappt. Det evenemang som fick medias strålkastare att riktas mot Mumbai 2004 föregick nu i det närmaste i skymundan. Seminarier och workshops fick ställas in. Trots det var de indiska delegater som Svalornas Joakim Lindberg pratade med nöjda med WSF.

Föreningen Svalorna Indien-Bangladesh sektionen skulle ha åkt till World Social Forum 2006 i Karachi, Pakistan. Men säkerhetsläget var till följd av bland annat de danska serieteckningarna och våldsamheter i Waziristan på gränsen mot Afghanistan inte tillräckligt stabilt. Svalorna erbjöd dock samarbetsorganisationerna i Indien och Bangladesh att skicka ett femtontal deltagare, om de ansåg att man kunde borgen för dessas säkerhet. Organisationerna anmälde intresse, och en skara deltagare från vitt skilda sociala och kulturella sammanhang kom till slut iväg till WSF.

I och för sig var det länge osäkert om ens våra partnerorganisationer skulle kunna åka till WSF. För som bekant är inte grannsämjan den bästa mellan de båda tröbroderna Indien och Pakistan. Och man insåg snart svårigheterna för indiska delegater, hur än fredliga och välmående de må vara, att få visum till sitt västliga grannland. Till slut lyckades vi i alla fall skaffa visum och flygbiljetter till åtta delegater från Indien och sju från Bangladesh.

– Om inte en stat vore negativt inställd mot World Social Forum i någon mån skulle vi inte arrangera det där! Det skulle helt enkelt inte behövas, förklarar den WSF-ansvarige för Indien, **Amit Sengupta** vid ett planeringsmöte jag var med på i Delhi. Förvisso är det väl så. Men ändå.

Jag träffade några av deltagarna efter World Social Forum i Trichy, på bonde nätverkets Leisas kontor, och de berättade om sina erfarenheter. Av deltagarna från Svalornas partners måste nog ändå **Veerabathran** anses vara speciellt imponerande. Han är 70 år fyllda, och brinner för eko-

Medlemmar i indiska frivilligorganisationer på plats i Karachi. 27-åriga Pannerselvam är nummer tre från vänster, veteranen Veerabathran är nummer fem från vänster och längst till höger står Velan.

jordbruk. På äldre dar ska han starta sitt eget eko-jordbruk, utanför Chennai.

– Jag och **Rengaraj** frågade om vi fick tala vid ett av seminarierna på WSF, och det fick vi! Så vi pratade om ekjordbruk, och hur viktigt det är.

Veerabathrans ögon glöder av intresse och av iver när han berättar om organiskt jordbruk, och hur företagen marginaliserar alternativodlare. Rengaraj är en annan deltagare från Svalornas partner Leisa. Han är något timid och tystlåten, och det gör ju hans insats – att han gick upp och talade på WSF – än mer imponerande.

Många fick inget visum

En negativ erfarenhet som många av deltagarna talade om var att så många personer inte fått visum till Pakistan, även talare och arrangörer. En obekräftad uppgift är till exempel att bara 50-100 indier skulle ha fått visum till detta megaevenemang i grannlandet. Av dessa var alltså hela åtta personer från Svalornas nätverk! Detta faktum ledde i sin tur tyvärr till att flera seminarier och workshops ställdes in, varav många på engelska.

– Vi hade förberett oss, och bestämt innan vilka seminarier vi skulle gå på, berättar **Velan** från Leisa-organisationen Veli-cham. Men när vi kom dit fanns ingen där, och en skylt angav att arrangemanget ställts in. I stället hölls i bästa fall en föreläsning på Pakistans nationalspråk urdu, vilket bara en av oss i gruppen förstår!

Detta leder till diskussioner kring huruvida det överhuvudtaget var mödan värt att skicka 15 personer från Indien och Bangla-

desh till Pakistan, för deltagande i World Social Forum 2006. En utmanande fråga: hade man inte kunnat använda pengarna på annat sätt?

– Nej, jag tyckte det var bra att ni skickade mig till Pakistan, menar Veerabathran. Det var en fantastisk erfarenhet för mig.

Pannerselvam är 27 år och därmed en av de yngsta deltagarna från Svalornas partnerorganisationer, uttrycker sig så här:

– Framför allt har vi fått se hur situationen är för exempelvis kastlösa och kvinnor i Pakistan, och på många sätt har vi det bättre i Indien i dessa avseenden, menar han. Det har alltså stärkt oss i vårt arbete; att det vi gör leder till små framgångar.

Velan fyller i:

– Ja, den största överraskningen var att folk i Pakistan var så vänliga och respektfulla mot oss från Indien, berättar han imponerat. Det var en stor skillnad mot bilden som våra respektive regeringar försöker måla upp – det vill säga att pakistanier skulle vara fientligt inställda mot indier, och indier mot pakistanier.

En sorts fredsambassadörer alltså. Och marknadsförare av ekologiska jordbruksmetoder. Och upptäckare av en värld utanför – dels genom resan som upplevelse, dels genom att få jämföra för- och nackdelar med ens eget land, egen kultur, egen tillvaro. Kanske är det detta som är det främsta resultatet av alla: World Social Forum som unik mognadsprocess – för 27-åringar likaväl som för 70-åringar!

Joakim Lindberg, text och foto
Svalorna Indien-Bangladesh sektionen

Vad får ett par jeans kosta?

Textilindustrin i Indien är omhuldad på grund av de stora exportinkomster den inbringar. Men miljön får betala ett högt pris. Floden Cauvery i södra Indien är på väg att dö. Föreningar från textilfärgningsindustrier förgiftar inte bara vattnet utan också dem som lever av det. Hur mycket ska ett par jeans egentligen få kosta?

Att en tröja, en jacka eller ett par mysbyxor kostar mycket pengar kan tidvis vara sant, åtminstone om man handlar i de lite dyrare butikerna. Att de dessutom kan kosta mycket i fråga om människors hälsa och välbefinnande har de flesta nu också insett, i takt med att fler och fler nyheter kommer fram om "sweat shops" och klädfabriker med undermåliga arbetsvillkor. Men att kläder också kan kosta mycket ifråga om förstörd miljö har varit ganska okänt för de flesta svenskar. Men för de boende runt floden Cauvery i södra Indien har det varit bekant sedan länge.

"India is shining", brukar det heta, bland annat i förra indiska regeringspartiet BJP:s slogans. Och i många indiska, svenska och andra tidningar och tidskrifter sjungs den indiska ekonomins lov, med tillväxtsiffror på över åtta procent. Framför allt IT, turistindustrin, juveler, och bioteknik driver denna tillväxt i landet, tillsammans med textilindustrin som står för 18 procent av produktionen och 30 procent av exportinkomsterna. Cirka 35 miljoner människor anställs dessutom i Indien av textilindustrin, vilket är den näst högsta siffran efter jordbruket i landet. Samtidigt får miljön lida oerhört av denna produktion.

Orenat utsläpp går rakt ut

I södra Indien, runt floder såsom ovan nämnda Cauvery, är det textilindustrin som är den primära tillväxtmotorn. Men alltför kritiska röster höjs nu mot dessa industrier, eftersom deras utsläpp ofta går orenat rakt ut i vattendragen i området. Kalingarayan Farmers' Associations ledare, **Mr. V.M. Velayutham**, menar att "textilfärgningsindustrier är orsaken till att en gång livfulla Orathupalayam-reservoaren och Noyyal-floden nu är döda". Vidare att "restprodukter från garvare och textilfärgare har gjort att Bhavanifloden är döende" och att den en gång så mäktiga floden Cauvery "kommer att dödas inom kort" (samtliga citat fria översättningar från artikel i Indiens ledande dagstidning The Hindu, 6 februari, 2006).

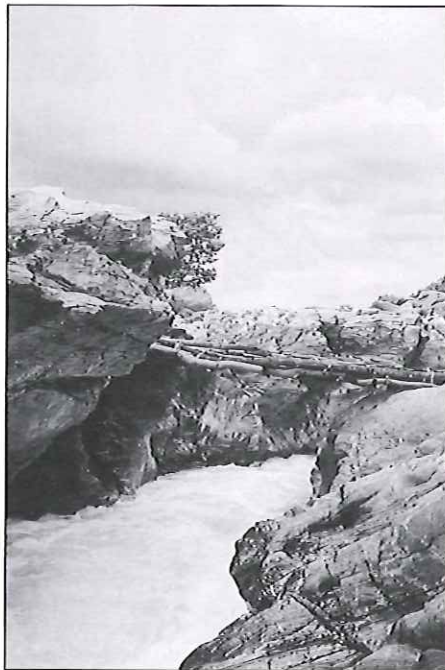

FOTO: JOAKIM LINDBERG

Skenet bedrar. Floden Cauvery må bitvis se vacker ut men vattnet är starkt förorenat på grund av alla industrier.

Vidare har de som vågat bada i Cauvery klagat på hudproblem på sistone. Och en studie från Anna University i Chennai visade att de delar av befolkningen som är beroende av Cauverys biflod Bhavani fått skador på inälvor och lungor.

Fallet Bhavani är värt att belysa ytterligare för den delen. Sex miljoner människor lever längs flodens stränder, och deras tillvaro hotas nu av de allt värre utsläppen i floden. Framför allt är det South India Viscose (SIV) i Sirumugai som stått för föroreningarna, även om fabriken nu stängt. Medan SIV i synnerhet långsiktigt skadat den övre bassängen, har textil-, garvnings- och färgningsindustrier förorenat Bhavani nedströms. Hela 38 000 kubikmeter utsläpp och avfallsvatten har dumpats i floden, och under 90-talet pumpade SIV tonvis av bland annat svavelhaltigt avfall ned i Bhavani.

Vidare återfinns avfall från massa- och pappersfabriker, läderindustrier med mera i Bhavani. Som om det inte vore nog, tillkommer samhällsavfall som obehandlat kloakvatten från ett flertal samhällen längs floden, samt slaktrester från slakterier i framför allt Mettupalayam.

Gifter från teodlingarna

Slutligen är närbelägna Nilgirisbergen ett stort teodlingsområde, och väldigt pesticidberoende. Cirka 1,5 mld (miljoner liter per dag!) pesticider och andra tillsatser från teplantagrar, kaffeodlare med fler sköljs ut i Bhavani. Effekterna av utsläppen intensi-

fieras när utsläppen når Bhavani Sagar-dammen och koncentreras där. Framför allt när dammluckorna stängs kan mängder av döda fiskar ses flyta invid dammen.

I mitten av 90-talet kunde lyckligtvis aktivister komma samman i en 3 000 man stark rörelse som den 9 maj 1994 fastade för en hel dag vid ovan nämnda SIV:s fabriksgrindar för att protestera mot företagets fruktansvärda miljöföroreningar. Fler kampanjer, såsom insamling av namnunderskrifter och demonstrationer följde i närbelägna städerna Erode och Coimbatore.

Inte förrän då insåg regeringen och delstatsmyndigheterna hur stort det folkliga missnöjet mot de så omhuldade, förmodat tillväxthöjande textilindustrierna i området var. Madras High Court (Chennais Högsta Domstol) ingrep, eftersom tusentals människor var anställda inom industrin. Domstolen gav SIV tid fram till 1996 för att förbättra sin reningsanläggning för utsläpp och sluta släppa ut obehandlat industriavfall ner i Bhavani. SIV misslyckades initialt med detta, och fick stänga sin massafabrik i början av 1997, samt tillfälligt upphöra med tillverkningen av rayon och VSF (Viscose Staple Fibre). Företaget satte senare upp ett reningsverk för mer än 80 miljoner svenska kronor, men stora förluster, fortsatta folkliga protester och juridiska problem satte slutligen ändå stopp för det miljöförorenande SIV, som fick stänga i oktober 2001.

"I Indien är det inga problem"

Även svenska klädjätten H&M finns representerad i denna region. H&M har i Sydasiens verksamhet dels i Bangladesh, dels runt de tre sydindiska städerna Tiruppur, Bangalore, och Chennai. Framför allt tillverkas i Indien triåk (vilket ju var ovannämnda skandalbolaget SIV:s huvudsakliga produkt). **Henrik Lampa** är miljösamordnare på H&M med fokus på leverantörskedjan:

– Vi ser till att alla våra leverantörer har vattenrening. Vi åker ner och kontrollerar på plats att de har det.

Men har då verkligen alla era leverantörer vattenrening?

– Ja, i Indien är det inga problem. I Bangladesh däremot var det några som till en början inte uppfyllde kraven, men de var tvungna att ta itu med det för att få fortsätta leveranserna till oss.

H&M påbörjade kontroller på plats av sina fabriker 1998. Enligt företagets Code of Conduct var det emellertid mest sociala kriterier som skulle uppfyllas, som till exempel förbud mot barnarbete på företags leverantörsfabriker.

Men från och med 2002 har även mil-

jökra­ven blivit hårdare från H&M:s sida.

– Vidare antar vi de strängaste kraven för varje enskild parameter – om det är den indiska lagstiftningen som anger hårdast krav är det de kraven vi också ställer på våra underleverantörer, menar Henrik Lampa. Men vi är också medlemmar i organisationen Business for Social Responsibility, BSR [en amerikansk medlemsorganisation där bland andra klädjättarna Levi's och GAP är representerade; red. anm.], som ställer krav på leverantörsfabriker. Och är det deras krav som är hårdast för någon enskild parameter är det också dessa som gäller inför våra underleverantörer.

Få nå­r upp till gränsvärden

Mr. Bhoomanand Maney är en före detta företagsledare som nu arbetar som ordförande för den indiska delstaten Karnatakas Pollution Control Board (PCB), eller "Utsläppskontrollmyndighet". Han erkänner att få industrier längs Cauvery når upp till PCB:s utsläppsgränsvärden. Starkt förorenande industrier har satts upp i Bangalores utkanter, ofta rentav i bostadsområden. Men, enligt Mr. Maney, "de boende klagar, men industrierna säger att de inte har några pengar för att sätta upp reningsanläggningar för utsläppen" (fri översättning från artikel i The Hindu, 18 juni, 2004). Konstigt nog har industrierna alltså pengar nog att producera textilier, något som för den mer miljömedvetne nog kan förefalla väl så motsägelsefullt.

En lösning kan vara att Karnatakas Pollution Control Board för något år sedan började erbjuda kortsiktig träning i att sätta upp reningsanläggningar för sådana utsläpp.

– Ja, det stämmer, menar Mr. Maney. Vi erbjuder träning för lokala myndigheter såväl som för industrier. Industrierna måste numera rena sina utsläpp.

Märks det då någon skillnad i vattenkvalitet i dag jämfört med för några år sedan?

Det här är Svalorna

Svalorna Indien-Bangladesh sektionen är en partipolitiskt och religiöst obunden solidaritetsorganisation. Föreningen samarbetar med icke-statliga organisationer i Indien och Bangladesh som i sin tur arbetar med landsbygdsutveckling med fokus på social mobilisering och hållbar utveckling. Svalorna ger ekonomiskt stöd eller har personal placerad i organisationerna och arbetar med kampanjer, upplysnings- och påverkansarbete kring sakfrågor i Sverige.

Svalorna försöker agera lokalt på ett sätt som överensstämmer med en hållbar och rättvis utveckling i världen. Föreningen är en fristående medlem i den Internationella Emmaus-rörelsen. Svalorna arbetar med loppisförsäljning och Rättvis Handel. www.svalorna.org är organisationens hemsida som under våren genomgått en rejäl ansiktslyftning.

– Not much, I think (inte mycket, tror jag)! svarar Mr. Maney sanningsenligt.

En annan lösning kan vara att klustra (föra samman) flera färgnings-, garvnings- och textilindustrier i samma område, så att det skulle räcka med att flera företag investerar i en enda reningsanläggning.

Fler regnvattenuppsamlingskärl på industribyggnader och -marker skulle dessutom lösa en stor del av problemen med att få vatten till färgning och garvning att räcka till (vatten som i dag tas från floder­na i området, och går orenat tillbaka).

Troligen saknas emellertid viljan från såväl företagsledare som politiker, liksom intresset att prioritera en något bättre miljö

för en liten summa pengar. Och i det alltmer nyrika Indien är tillväxten A och O, medan miljön är intet.

Jag ställer frågan från denna artikels rubrik till Henrik Lampa, H&M:s miljösa­mordnare, det vill säga, hur mycket miljö­förstörelse får egentligen ett par jeans kosta?

– Ja, det är svårt att svara på, menar han. Fabrikerna ska alltid nå upp till tillverkningslandets eller BSR:s krav, det är väl det man får gå på.

Joakim Lindberg

Svalorna Indien-Bangladesh-sektionen

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Terrorstämplingen av tigrarna ger medlarna huvudbry

Sri Lanka 2006 är massakrer på civila i norra och östra delen av ön. Det är självmordsattentat i Colombo och flygbombningar som hämnd. Det är militära operationer från gerillan och mot-attacker av regeringsstyrkor och tamilska paramilitärer. Det är landminor, artilleri och skottlossning, blod och fruktan. Men trots allt återstår ett vapenstillståndsavtal, om än skadeskjutet.

I slutet av maj placerades LTTE på EU:s lista över förbjudna terroristorganisationer. Beslutet var väntat, inte minst sedan EU uppmanats av USA att terrorstämpla tigrarna.

Sedan mordet på Sri Lankas utrikesminister **Lakshman Kadirgamar** sensommaren 2005 har mycket pekats på att även EU helt tappat förtroende för LTTE. Tidigare i vintras terrorstämplades LTTE även av Kanadas regering.

Följden av att LTTE placeras på EU:s lista över förbjudna terroristorganisationer blir bland annat att gerillans konton fryses och att fortsatt pengainsamling kriminaliseras. Gerillans företrädare kommer också att hindras inträde i EU-länder.

Beslutet välkomnas givetvis av regeringen i Colombo. Men Tigrarnas politiske ledare **SP Thamilchelvan** säger till Tamilnet att han tror att beslutet kan leda till att den redan kritiska situationen i Sri Lanka förvärras ytterligare. Möjligen till fullt sammanbrott för vapenvilan.

Terrorstämplingen av den tamilska LTTE-gerillan ger de norska medlarna huvudbry. Fredsmåklarna ser terrorstämplingen som en stor motgång för fredsprocessen.

Mer isolering, mer våld?

Även fredsforskare och bedömare av konflikten har uttryckt tvekan till att terrorstämplingen skulle kunna föra fredsprocessen framåt. Ju mer isolerade LTTE görs, desto mindre delaktiga blir de i utvecklingen av Sri Lankas gemensamma framtid är huvudargumentet mot en terrorstämpling. När möjligheter till dialog inskränks är risken större att våldsmetoder tar över. Samtidigt understryker de flesta att LTTE

bevisligen använder sig av terrormetoder för att uppnå sina politiska mål.

Sveriges utrikesminister anser att LTTE-gerillan begått allvarliga brott mot stillståndsavtalet. Enligt honom är terrorstämplingen riktig.

– Man kan inte tillåta allvarliga terrorbrott bara för att en förhandling pågår. Då skulle vem som helst kunna börja förhandla och därmed undgå att bli terroriststämplad, säger **Jan Eliasson** till TT.

Vägrade samtala

Tigrarna reste efter noggranna överväganden till de tänkta samtalen med Sri Lankas regering i Oslo 8-9 juni. Samtalen skulle fokusera på säkerheten för fredsobservatorerna i Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM). I takt med att våldsamheterna har ökat har också situationen förvärrats för det femtiotal fredsobservatörer som befinner sig på ön. Några av dem svävade i livsfara när de befann sig på den lankesiska flottans stridsbåtar när dessa attackerades av tigrarnas sjöstridskrafter i mitten av maj. SLMM hade valt att trots varningar från LTTE låta observatörer färdas på flottans fartyg.

Junisamtalen i Oslo bröt samman efter det att företrädarna för LTTE vägrat samtala med företrädarna för Sri Lankas regering. Skälet som angavs var att motparten bara skickat lägre tjänstemän, medan gerillan skickat en av sina högsta företrädare.

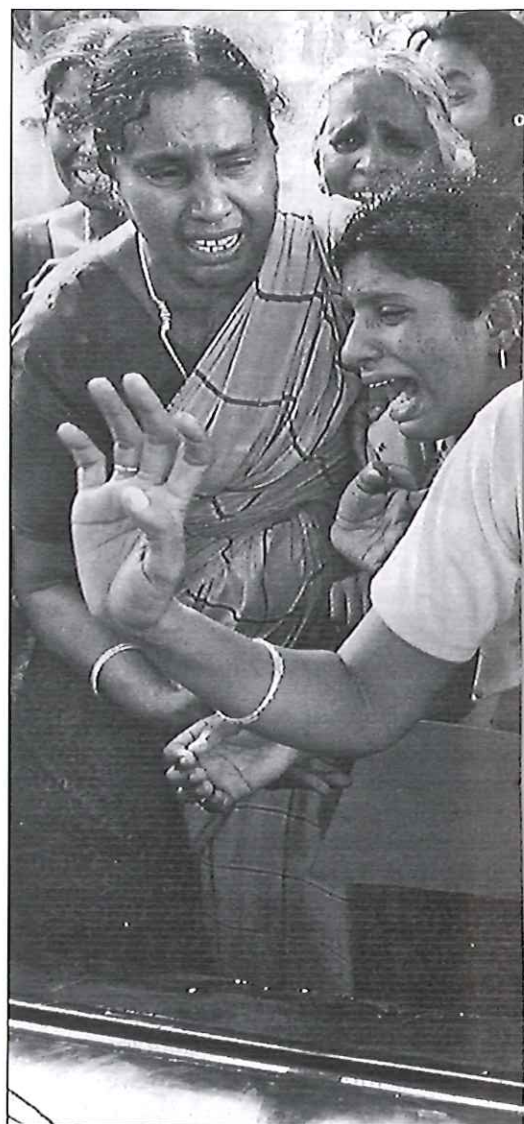
Nu anser sig gerillan inte kunna acceptera fredsövervakare från de nordiska EU-länderna Sverige, Finland och Danmark. Norge har värdjat till LTTE att ändra inställning i frågan.

I efterspelet till de strandade samtalen skickade norska utrikesministern **Jonas Gahr Støre** ett brev till parterna där han frågade om parterna står bakom avtalet om vapenvila och om de kan garantera säkerheten för fredsobservatorerna.

I Sri Lanka höjer United National Party, som är största partiet i opposition, ett varnande finger. UNP överväger dra tillbaka sitt stöd för regeringens arbete med fredsprocessen. President **Rajapakse** och hans regering hanterar inte fredsprocessen ansvarsfullt. Det krävs handfasta åtgärder och stöd från omvärlden för att komma till tals med LTTE, menar UNP.

I norr och öster flyter blod. Sri Lanka förefaller snart ha fallit tillbaka till ruta ett igen.

Johan Mikaelsson

Efterlevande till dem som dödades i en attack mot en patrullbåt utanför Trincomalee i maj skriker ut sin förtvivlan.

Tigrarna:

De norska medlarna misslyckades med att få den tamilska rebellgruppen LTTE och Sri Lankas regering att mötas vid förhandlingsbordet i Oslo. Misslyckandet tycks ha fungerat som ett startskott för nya våldsamheter i Sri Lanka.

Minst tio personer dödades i våldsamheter i början av juni. Bland de döda fanns en regeringssoldat och en högt uppsatt befälhavare inom LTTE, de tamilska tigrarna. De båda sidorna anklagar nu varandra för att attackera och mörda civila.

LTTE, som har anklagats av flera internationella organisationer för att rekrytera barnsoldater, hävdar nu att Sri Lankas armé attackerar civila och barn.

”Mordens ohyggliga natur måste ge kal-

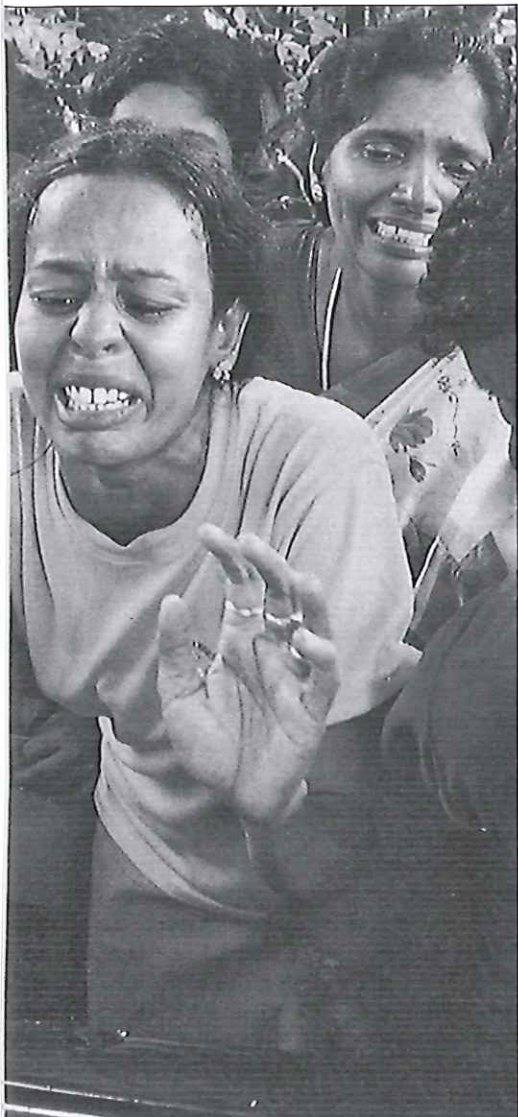

FOTO: GEMUNU AMARASINGHE/AP

I väntan på verklig fred

Mohamed Nazeer har fina minnen av fisket i de lugna vattnen i Trincomalee-bukten före 1995. Fångsten var god och Nazeer kunde tjäna så mycket som 5000 rupier (motsvarande 400 kronor) på en bra dag.

Köparna slogs om fisken, och om de jätteräkor som bukten är känd för. Nazeer hade allt han kunde önska sig.

Men den 19 april 1995 sänkte gerillarörelsen de tamilska tigrarna, LTTE, två av flottans kanonbåtar som låg för ankar i Trincomalees hamn. Vapenvilan mellan LTTE och regeringen tog slut, och Sri Lanka störtades åter in i inbördeskrig. Den gången varade det i sex år.

– Efter det gick det verkligen utför, säger Nazeer. I dag är hans inkomst nere på 500 rupier (40 kronor) per dag.

Eskalerande våld

Vapenvilan som inleddes 2002 innebar att striderna mellan regeringen och LTTE avbröts, men förutsättningarna för ett normalt liv för civilbefolkningen i de drabbade områdena saknades.

Och under de senaste månaderna har det eskalerande våldet inneburit allt större umbäranden. Sedan början av december har 120 människor dött i våldsamheterna, och efter en attack mot en patrullbåt utanför Trincomalee har flottan förbjudit fiskarna att gå längre än två kilometer ut från kusten. Och LTTE tillåter inte fiskare från andra områden att fiska i vatten som de kontrollerar.

Nazeer och andra fiskare måste nu hålla sig inom ett två kvadratkilometer stort område, och efter fem timmar till havs kommer de tillbaka med en fångst som knappt ger 250 rupier (20 kronor) för en dags arbete. Flottan har förbjudit dem att fiska innan gryningen och efter solnedgången.

Vågar inte fiska långt ut

Restriktionerna gäller inte bara Trincomalee. De gäller längs hela de norra och östra kusterna, där Sri Lankas flotta och tigrarna kämpar om kontrollen.

I de områden som kontrolleras av tigrarna vågar fiskarna inte gå för långt ut till havs, av rädsla för att flottan ska missta dem för rebeller.

– Vi har haft mycket problem med flottan, och vi vill se ett slut på det. Två av våra män saknas sedan förra månaden. Vi hittade bara deras båt. Jag har aldrig direkt attackerats av dem, men den händelsen har skapat panik, säger **Lewis Jeganathan** från Mullaithivu, som kontrolleras av LTTE.

Jeganathan har undervisats av LTTE i självförsvar. Han säger att han tar lektionerna för att vara beredda på incidenter till havs, även om sådan taktik innebär en risk för hämndaktioner från flottan.

Oavsett om de bor i regeringskontrollerade områden eller i områden som styrs av LTTE, så ser civilbefolkningen en säker lösning på problemen – en varaktig fred. Och den ser just nu ut att vara långt borta.

Amantha Perera/IPS

”24 barn har dödats av armén”

la kårar hos alla – i synnerhet de som säger sig värna om barnens välfärd”, skriver LTTE i ett uttalande.

Mördad familj

Den 12 juni lade LTTE ut bilder av en familj som enligt rebellerna mördades av armén i Vankalai i Mannar-distriktet. LTTE har också offentliggjort en lista över 24 barn som de hävdar har dödats av armén.

Försvarsdepartementet förnekar dock att armén har varit inblandad i några mord på barn, och anklagar LTTE för att sprida falska anklagelser i syfte att avleda uppmärksamheten från att rebellerna själva har tvångsrekryterat barn.

Den senaste tidens våldsamheter har lett till ny oro över att vapenvilan, som har varit i kraft sedan i februari 2002, är på väg att falla sönder och att landet återigen är på väg mot ett fullskaligt inbördeskrig.

Den nordiska övervakningsstyrkan, SLMM:s svenska chef, **Ulf Henricsson**, har ifrågasatt tidpunkten för EU:s terrorstämpling av LTTE.

Den lankesiska regeringen är missnöjd med SLMM, och har reagerat skarpt på Henricssons uttalanden, och på den lägesrapport som SLMM lade fram i Oslo. SLMM skriver bland annat att regeringen visat sig ovillig att genomföra sina åtaganden.

Regeringen kallar Henricssons uttalande för ”ogenomtänkta” och hävdar att de kan uppmuntra LTTE till våldshandlingar.

Våldet kan trappas upp

Samtidigt kommer det antydningar om att våldet kan komma att trappas upp. Den civila gruppen Tamil Resurgence Force, TRF, skriver i ett uttalande att den kommer att intensifiera sina attacker mot mili-

tären och den regeringstroga tamilska gruppen EPDP när skolornas examensprov är slutförda. TRF anses stå LTTE nära, men tigrarna förnekar direkta kopplingar till den ljusskygga organisationen. Tigrarna fortsätter dock att ge grundläggande militär träning till civila i de områden de kontrollerar.

Samtidigt har en utbrytargrupp från LTTE intensifierat sina attacker mot tigrarna. Fraktionen, som leds av den tidigare ledaren för LTTE i östra Sri Lanka, **Karuna Amman**, säger sig ha dödat tigrarnas ledare i Mannar-distriktet den 10 juni. LTTE anklagar den lankesiska militären för att stödja Karuna Ammans utbrytargrupp och hävdar att de attacker som tillskrivits gruppen på sistone i själva verket utfördes av regeringssoldater.

Amantha Perera/IPS

Pakistans kvinnor syns och hörs efter jordbävningen

En iskall eftermiddag i januari marscherade omkring 600 kvinnor in i ett enormt officerstält där en hjälporganisation organiserade ett massmöte. Kvinnorna, de flesta beslöjade så man bara såg deras ögon, framförde sina kritiska åsikter om återuppbygganden efter jordbävningen den 8 oktober.

Vissa av kvinnorna talade om behovet av bättre bostäder och klagade på den planerade designen på de hus som ska byggas. Andra påpekade att det behövdes kvinnliga läkare och flickskolor i deras byar. Ytterligare andra ville diskutera varför det statliga återuppbyggnadsbidraget betalats ut till männen i familjen.

Mötet arrangerades av **Omar Asghar Khans** utvecklingsstiftelse, en ickestatlig organisation som finns i byarna i Mansehradistriktet i Nordvästra gränsprovinsen.

– Vem skulle ha trott att dessa landsortskvinnor, som vanligtvis anses vara undergivna, skulle vara så aggressiva, säger **Rashida Dahod**, som arbetar på stiftelsen.

– Vår idé med massmötet var att öka de marginaliserades utrymme och ge dem en möjlighet att engagera sig, säger **Rashida Dohad**.

Åtta månader har gått sedan den kraftiga jordbävningen dödade över 80 000 människor och gjorde 2,5 miljoner hemlösa. Jordbävningen drabbade främst norra Pakistan, nära gränsen mot Afghanistan, där religion och tradition gör att kvinnorna ofta överlämnar beslut till sina män. Men efter jordbävningen har kvinnorna i regionen blivit mer synliga än tidigare.

”Kommer vi att få pengarna?”

Många av männen i regionen reser till städerna för att söka jobb. Det innebär att kvinnorna i årtal redan har lett hushållen och jordbruket. Och nu när många män börjar återvända till sina jobb i tätorterna så faller en stor del av ansvaret för återuppbyggnaden på kvinnorna.

Många av kvinnorna på mötet talar om den statliga ersättning om cirka 24 000 kronor som varje hushåll ska kunna få.

– Vi har hört om regeringens paket för

återuppbyggnad av våra hem, men vi är inte säkra på om vi kommer att få det, säger **Hukumdad** som kommer från byn Sirla.

Många är upprörda och oroade över att pengarna inte kommer att räcka eftersom kostnaden för arbetskraft och material har skjutit i höjden.

– Pengarna räcker inte för att återuppbygga våra hus. Tidigare var kostnaden för arbetskraft omkring 30 kronor per dag, nu har priset stigit till runt 65 kronor, säger **Madiha** från byn Buruj.

Företrädare för stiftelsen säger att många fattiga hushåll har fått det statliga bidraget. Men tillägger att bidrag även har betalats ut till rikare hushåll – som inte har behov av pengarna. Många av kvinnorna på mötet ifrågasätter varför det är männen i familjerna som får bidraget, något även stiftelsen är kritiskt till.

– Regeringens hjälppaket är helt könsblindt. Enda gången kvinnor nämns är det som änkor, och de är inklämda bredvid föräldralösa och handikappade. Men alla kvinnor är inte änkor, säger **Rashida Dohad**.

Stiftelsen har till Pakistans återuppbyggnadsmyndighet föreslagit att det ekonomiska bidraget till återuppbyggande borde sättas in på ett bankkonto som upprättas i både mannen och kvinnans namn.

”Är flickor mindre viktiga?”

Många unga flickor som deltog på stormötet talade om sin rätt till utbildning och menade att flickskolor inte ges samma prioritet som pojkskolor.

– Är flickor mindre viktiga än pojkar? Om vi är jämlika varför är då vår utbildning inte lika viktig, frågande **Aasiya** från byn Sihali.

– Våra vädjanden om att bygga upp vår skola har helt ignorerats, säger **Rabya**, elev på **Garhi Habibullahs** flickskola där över 200 flickor begravdes levande under skalvet. **Rabya** var fast under bråten i över två timmar innan hon räddades.

– Återuppbyggnaden får inte bara handla om att bygga upp igen, säger **Ali Asghar Khan**, talesperson för stiftelsen. Han uppmanar regeringen och andra deltagare i återuppbyggnaden att lyssna på de drabbade – särskilt på kvinnorna och de fattiga.

Zofeen Ebrahim/IPS

Pakistans kvinnor har börjat höras. Under

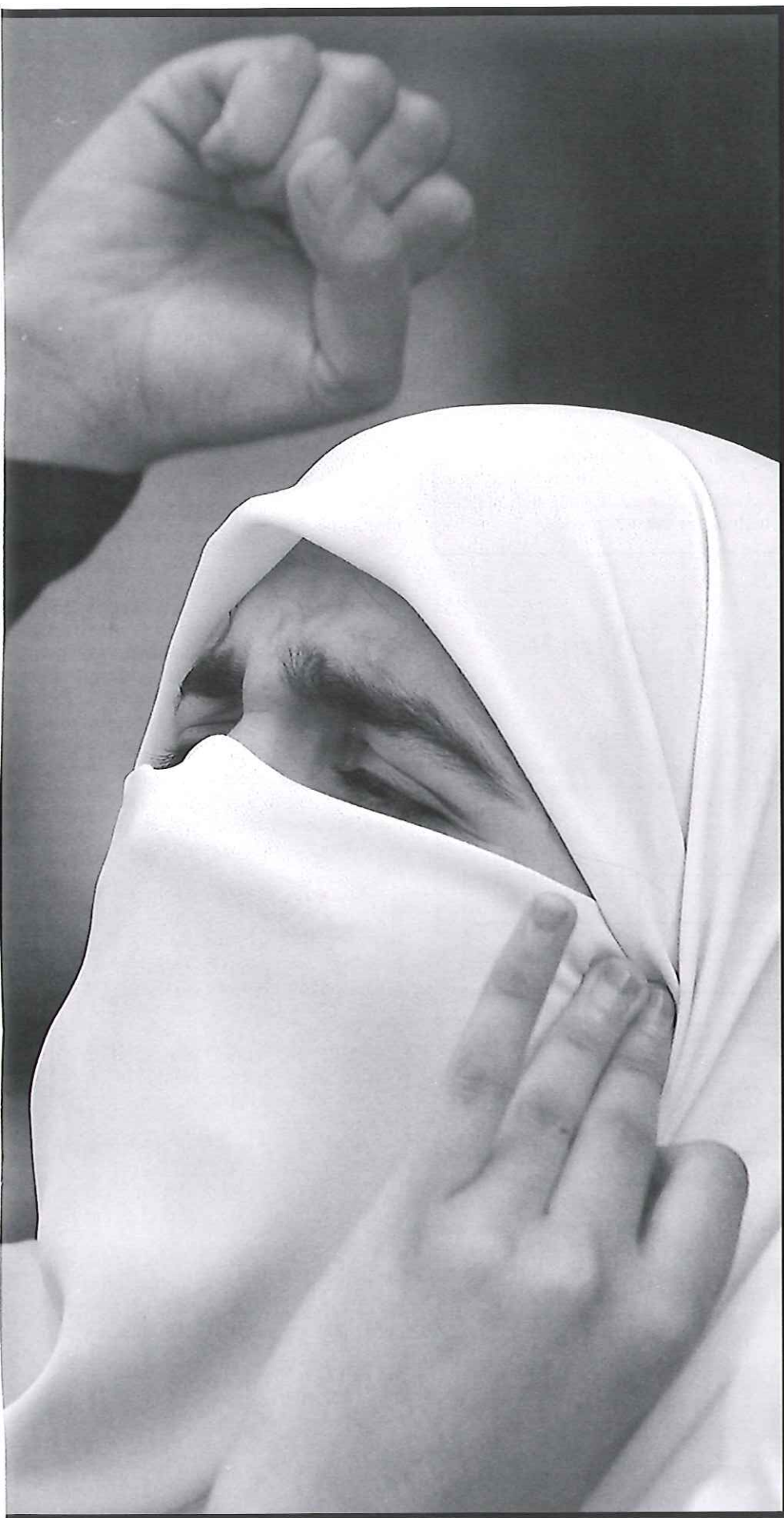

FOTO: EMJAY MONGOL/EYE PRESS

vårens anti-danska demonstrationer deltog också de i de högljudda protesterna

Afghanska flyktingläger ska tömmas

Tre afghanska flyktingläger i Pakistan stänger i juli, och ett fjärde ska vara tomt 2007. Det beslutade nyligen afghanska och pakistanska tjänstemän tillsammans med företrädare för FN:s flyktingorgan UNHCR vid ett möte i Doha i början av juni.

Två av lägren ligger i Nordvästra gränsprovinsen, NWFP, och två i Balochistan. Flyktingarna kommer att vara tvungna att antingen resa hem till Afghanistan eller flytta till nya läger.

Över tre miljoner afghaner lever i Pakistan, enligt en folkräkning från 2005. Majoriteten av dem bor i Nordvästra gränsprovinsen.

Flyktingströmmen till Pakistan inleddes när Sovjet invaderade Afghanistan 1979. Två av de läger som nu ska stängas – Katcha Garhi och Jalojai – öppnades redan 1980.

Till en början bodde merparten av flyktingarna i tält men år 2001, när talibanregimen i Afghanistan störtades, hade Katcha Garhi utvecklats till en stor by med tegelhus där människor levde permanent. Få av invånarna trodde att de skulle kunna återvända hem. Då levde 75 000 afghaner hopträngda i Katcha Garhi och 72 000 bodde i Jalojai.

Men med hjälp av ett återflyttningsprogram som organiserats av UNHCR har antalet boende i lägren minskat. Pakistan har velat stänga lägren sedan 2002 och påskyndat repatrieringen.

Frivillig återflyttning

Vid mötet i Doha beslöt parterna att frivillig återflyttning även fortsättningsvis ska vara grunden för programmet. De som inte vill återvända kommer att flyttas till tio andra läger, men flytten innebär att de kommer att vara tvungna att börja om från noll igen, enligt UNHCR:s talesperson Vivian Tan.

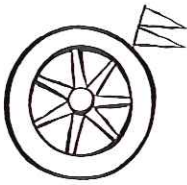
Över 67 000 afghanska flyktingar har skickats hem de senaste tre månaderna. Totalt beräknas 2,8 miljoner afghaner ha återvänt till sitt hemland sedan 2002. Många afghanska flyktingar är dock tveksamma till att återvända på grund av oro för säkerhetssituationen och möjligheten att hitta en försörjning.

Pakhtun Sahar/IPS

Fotnot: Artikelförfattaren arbetar på den oberoende afghanska nyhetsbyrå Pajhwok Afghan News som samarbetar med IPS.

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för Sydasiastudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Så lyckas svenskar på bästa sätt i Indien

I mitten av augusti hålls i Stockholm en konferens för svenska företagare som vill veta mer om hur man lyckas på den indiska marknaden.

Bakom konferensen "Svenskarna i Indien" ligger organisationen "Svenskar i världen". Man samarbetar bland annat med Sweden-India Business Council, Svensk Handel och svenska ambassaden i New Delhi.

Ett stort antal tunga svenska företagsnamn finns på plats för att ge råd och tipsa om nyttigt nätverkande. Percy Barnevik talar om "Massmobilisering av Indiens fattiga – entreprenörskap som tillväxtmotor".

17 augusti äger konferensen rum och avslutas med middag och underhållning av indiska artister.

Tågresa med kvinnoröster

ANITA NAIR
Kvinnor på ett tåg
Bokförlaget Tranan

Översättning Thomas Rudvald

Akhila tyckte om det oupphörliga sätt som Katherine pratade på med paus bara för att fnissa. Men mest av allt tyckte Akhila om Katherine för att hon kanske var den enda person som inte var fullt syssettsatt med de fyra hörnstenarna i *grihasthasrama* – man, barn, hem och svärmor."

Akhila är 45 år. Efter mammans bortgång bor hon med sin lillasyster och hennes familj. Som ensamstående kvinna i ett litet indiskt bostadsområde har hon ingen hög status.

På en tågresa delar hon kupé med fem andra kvinnor som var och en berättar om sin livssituation. Mycket kretsar kring förhållandet till deras män och pressen, som ligger på kvinnan, att tillfredsställa mannen.

Anita Nair lyckas måla upp bilden av dessa kvinnors liv på ett sätt som känns trovärdigt. I en del av boken berättar Margaret Shanti om sitt liv tillsammans med sin man Ebenezer Paulraj. I citatet som följer är Margaret gravid och hennes man övertalar henne att göra abort, något som Margaret upplever som fel och skamligt.

"Åh, en PA! Provocerad abort! Läs: en förslagen kvinna. Onaturlig varelse. En som motsätter sig moderskap och guds hantverk", sade läkaren. "Jag sade till mig själv att det inte spelade någon roll vad de tänkte. Ebe visste vad som var bäst för mig, för oss."

Berättelsen utgår från tågkupén. Författarinnan förflyttar smidigt ut de olika episoderna till andra platser och återgår sedan till tåget.

Miljön skapar också en intressant på väg-känsla. Akhila åker bort från sitt gamla liv för att kanske möta något nytt någon annanstans. Hon söker, vill få ut mer av livet.

Känslan av Indien är stark i boken. Många maträtter nämns och kvinnorna bär ofta sari. För den som inte känner den indiska kulturen så bra är det ibland svårt att veta vad somliga ord betyder. Då är det bra att ha ordförklaringen, på de sista sidorna, till hands. Språket får händelseförloppet att flyta på väldigt bra. "Kvinnor på ett tåg" är en berättelse om olika liv. I vissa fall går tiden väldigt fort medan vi ibland gör djupdykningar ner i en speciell scen av ett öde. Bokens medryckande språk ger berättelsen och ämnet en bra kostym att visa upp sig i.

Olof Strömbäck

0:-
kr/min
Dygnnet runt

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnnet runt	Dygnnet runt	Dygnnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman
betalar
portot

TELE MAN

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN

the total telephone service

Bollywood med svenskt sväng

Vill du se ett färgsprakande indiskt dansuppträdande? Då är Sangam ett lämpligt val. Sangam är en indisk dansgrupp som bildades för att hylla Bollywood och filmernas färgsprakande dansnummer.

Gruppmedlemmarna, Johanna Sommansson, Elsa Lindström, Pia Åhlberg och Sofie Börjesson träffades genom studier i indologi och socialantropologi vid Stockholms universitet.

Genom ett gemensamt intresse för dans och Bollywoodfilm inspirerades de till att bilda Sangam Danstrio våren 2005. Bhavana, Gita, Jaya och Sapna, vilka är medlemmarnas artistnamn, uppträder som en trio.

Till Lata Mangeskars ljuva stämma, till de senaste hitsen från Bollywood framträder gruppen med en färgsprakande dansshow. Denna dansas på personal- och företagsfester, restauranger, privata fester och vid kulturevenemang.

Förutom dansshowen föreläser de även om det indiska samhället och Bollywood.

Läs mer på www.sangam.se

Johanna Sommansson, Elsa Lindström och Pia Åhlberg och Sofie Börjesson är tre fjärdelar av dansgruppen Sangam.

**SYDASIEN,
RÅBYGATAN 5A
223 61 LUND**

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasiensydasiens.se
Webb-sida: <http://www.sydasiens.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

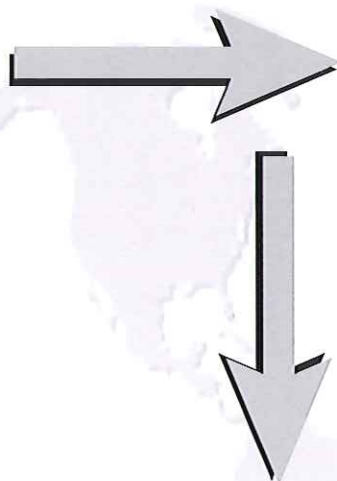
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer:
Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl. fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 270 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 325 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i september.

Manusstopp: 1 augusti 2006
Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Taron, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm
Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66
E-mail: metropolresor@telia.com
Hemsida: www.metropolresor.com

Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Några av de totalt 1700 noshörningarna i Kazirangas nationalpark.

Bilder från Assam

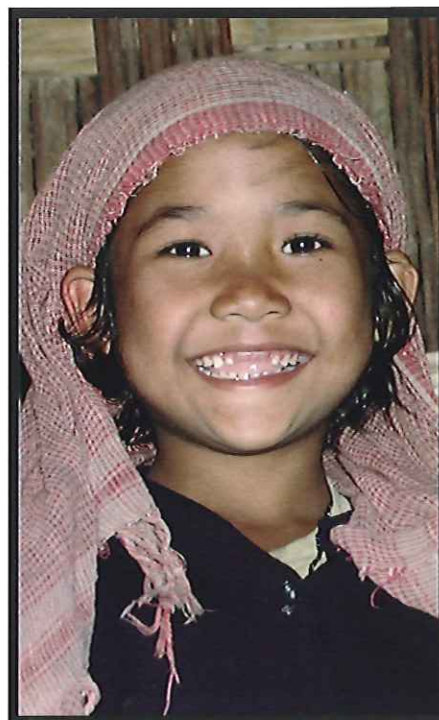
Indiens nordöstra hörn – en mosaik av kulturer och folk.

Stundtals fyllt av etniska och politiska oroligheter, men också en sagolikt

vacker del av södra Asien, vid foten av Himalayas bergsmassiv, längs Brahmaputrafloden. En plats man gärna återvänder till.

Lars Eklund,
text och foto

Flicka tillhörig mishing-stammen, ett fiskande folk som bland annat lever på Majuli-ön ute i Brahmaputrafloden.

Kamakhya-templet i Guwahati, till modersgudinnan Durgas ära, uppfört 1665.